

**UNIVERZA V LJUBLJANI  
EKONOMSKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKO DELO**

**PRIPRAVE DRŽAVNIH UPRAV ČLANIC EVRO-  
OBMOČJA NA UVEDBO EVRA**

**Ljubljana, oktober 2001**

**MARUŠKA GUČEK**

## **IZJAVA**

Študentka MARUŠKA GUČEK, izjavljam da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. IVA LAVRAČA in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetni strani.

V Ljubljani, dne 9.10.2001

Podpis:

---

# KAZALO

<b>1. UVOD.....</b>	<b>1</b>
<b>2. EKONOMSKA IN MONETARNA UNIJA .....</b>	<b>3</b>
<b>2.1. Oblikovanje EMU in uvedba evra.....</b>	<b>3</b>
<b>2.2. Maastrichtski konvergenčni kriteriji.....</b>	<b>4</b>
<b>2.3. Koristi in stroški vključevanja v EMU.....</b>	<b>6</b>
<b>3. VPLIV EVRA NA INSTITUCIJE EVROPSKE UNIJE.....</b>	<b>7</b>
<b>3.1. Sprememba evropske zakonodaje .....</b>	<b>7</b>
3.1.1. Pravni okvir za prevzem evra.....	7
3.1.2. Posledice uvedbe evra za evropsko zakonodajo .....	8
<b>3.2. Vpliv evra na politike EU.....</b>	<b>9</b>
3.2.1. Proračun EU .....	9
3.2.2. Kmetijska politika.....	9
3.2.3. Administrativni izdatki.....	10
<b>3.3. Operativne in tehnične zadeve.....</b>	<b>10</b>
3.3.1. Finančni management .....	10
3.3.2. Statistika .....	11
3.3.3. Informacijski sistemi.....	11
<b>4. PRIPRAVE DRŽAV ČLANIC EVRO-OBMOČJA IN OSTALIH DRŽAV EU NA UVEDBO EVRA.....</b>	<b>12</b>
<b>4.1. Državna raven .....</b>	<b>12</b>
4.1.1. Vloga državne administracije pri uvedbi evra .....	12
4.1.2. Organizacija in koordinacija delovnih skupin.....	13
4.1.3. Časovni okvir prilagajanja posameznih področij v okviru ministrstev in vladnih služb .....	14
4.1.3.1. Davki.....	14
4.1.3.2. Carine.....	14
4.1.3.3. Statistika.....	15
4.1.3.4. Državne finance .....	15
4.1.4. Zakonodajne sprememb.....	15
4.1.4.1. Tehnični vidik .....	15
4.1.4.2. Vsebinski vidik .....	17
4.1.4.3. Kontinuiteta pogodb .....	19
4.1.5. Prilagoditev informacijskih sistemov .....	20
4.1.5.1. Model prilagajanja .....	21
4.1.5.2. Tehnična vprašanja .....	26
4.1.5.3. Stroški in možna tveganja .....	28
4.1.6. Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih.....	28
4.1.7. Praktični primer pripravljalnega dela: Davčna uprava Švedske .....	29
<b>4.2. Raven lokalnih skupnosti.....</b>	<b>29</b>
4.2.1. Vloga lokalnih oblasti .....	29

4.2.2. Primeri in izkušnje posameznih lokalnih skupnosti (Mesto Bonn) .....	30
4.2.3. Priprava lokalnih oblasti na uvedbo evra (rezultati ankete) .....	32
<b>5. PRIPRAVE SLOVENSKE DRŽAVNE UPRAVE NA UVEDBO EVRA .....</b>	<b>35</b>
<b>5.1. Možni scenariji vključevanja Slovenije v evro-območje.....</b>	<b>35</b>
<b>5.2. Makroekonomska stabilnost gospodarstva v luči izpolnjevanja konvergenčnih kriterijev.....</b>	<b>37</b>
<b>5.3. Od vsebinskih k tehničnim vprašanjem vstopa Slovenije v evro območje – Priprave državne uprave na uvedbo evra .....</b>	<b>38</b>
5.3.1. Priprave v odvisnosti od prehodnega obdobja .....	38
5.3.2. Ocena prilagajanja zakonodaje .....	39
5.3.3. Ocena prilagajanja informacijskih sistemov.....	40
5.3.4. Ocenjen čas priprav .....	42
<b>6. SKLEP .....</b>	<b>42</b>
<b>LITERATURA.....</b>	<b>45</b>
<b>VIRI.....</b>	<b>46</b>
<b>PRILOGE</b>	

## 1. UVOD

Razvoj Ekonomske in monetarne unije (EMU) je skozi zgodovino evropskega združevanja potekal po različnih fazah, od ustanovitve Evropske skupnosti za premog in jeklo leta 1951, Evropske gospodarske skupnosti leta 1957, sprejema Enotnega evropskega akta leta 1986 do podpisa Maastrichtske pogodbe o ustanovitvi Evropske unije leta 1992 in uvedbo skupne evropske valute leta 1999. Z iztekom letošnjega leta, ko bodo prišli v obtok tudi bankovci in kovanci, bo obstoj evra kot skupne evropske valute dokončno potrjen, razvojni proces pa z ekonomsko in monetarno unijo kot najvišjo obliko ekonomske integracije zaključen.

Ideja monetarnega združevanja se je sicer pojavila že v preteklosti, vendar ni bila Evropa nikoli tako blizu uresničitvi zastavljenega cilja kot ob koncu devetdesetih let, ko je 11 držav članic Evropske unije in kasneje še Grčija izpolnilo zahtevane konvergenčne kriterije, določene v Maastrichtski pogodbi leta 1992. Uvedba skupne evropske valute pa ni zahtevala samo predpisane gospodarske stabilnosti, ampak je posledično predstavljala tudi veliko odgovornost za pravočasne in temeljite priprave vseh ekonomskih subjektov in institucij na nacionalni in nadnacionalni ravni. Še posebej gre pri tem izpostaviti vlogo državne uprave, saj njene naloge ne obsegajo le organizacije in izvedbe lastnih prilagoditvenih načrtov, temveč predstavljajo tudi njeno odgovornost za optimalno informiranost prebivalstva ter pravočasno pripravljenost vseh ostalih gospodarskih subjektov. Namen mojega diplomskega dela je zato prikazati, kako so potekale priprave držav članic na uvedbo evra na ravni ožje državne uprave (ministrstva in državne službe), katera so bila glavna področja, podvržena vplivu nove valute, kje so se pri tem pojavljali največji problemi ter oceniti stroške in čas, potreben za njihovo izvedbo. Pri tem sem se osredotočila le na notranje priprave državne uprave, saj zaradi omejenega obsega diplomskega dela ostalih dveh vidikov, informacijske aktivnosti in pospeševanje priprav v privatnem sektorju, ni bilo mogoče obravnavati.

Diplomsko delo je razdeljeno na štiri glavne sklope, od katerih prvi prikazuje razvoj EMU vse do končne uvedbe evra, opredeljuje konvergenčne kriterije, katerih izpolnjevanje je ključnega pomena za oblikovanje skupne valute, ter pojasnjuje prednosti in slabosti, ki jih za države članice predstavlja enotno monetarno področje. Ne pojasnjuje pa monetarne politike in inštrumentov ECB, saj njegov namen ni analiziranje delovanja monetarne unije, ampak le oris bistvenih značilnosti, ki predstavljajo uvod v siceršnjo problematiko diplomskega dela.

Drugi sklop ocenjuje vpliv evra na institucije Evropske unije, predvsem Evropske komisije, z vidika zakonodaje, področnih politik (kmetijske, proračunske politike in politike administrativnih izdatkov) ter notranjega delovanja Evropske unije.

Tretji sklop, ki nosi tudi največjo težo, se spusti na raven nacionalnih državnih uprav ter predstavlja njihove izkušnje in probleme pri prilagajanjih. Natančneje opisuje tri glavna področja: spremembe zakonodaje, informacijskih sistemov in usposabljanja zaposlenih, medtem ko manjša tehnična vprašanja (tiskanje obrazcev, konfiguracija evro simbola itd.) pušča ob strani.

Zadnji četrti del se dotakne še Slovenije in njenega vključevanja v evro-območje. Pri tem skuša oceniti, kdaj bo Slovenija zrela za skupno evropsko valuto glede na dinamiko gospodarskega prilagajanja in kako bo potekalo njeno vključevanje (možni scenariji). Na koncu pa se osredotoči še na trenutno veljavno zakonodajo v Sloveniji in stanje informacijskih sistemov ter

poskusi identificirati probleme, ki bi se lahko pojavili pri pripravah državne uprave na njeni poti v območje evra.

Bistvo celotnega dela je torej na podlagi izkušenj držav članic predstaviti potek priprav, identificirati možne probleme, predlagati njihove rešitve ter oceniti čas in stroške priprav. S tem skuša podati možne smernice ali vzorce, ki bi jim Slovenija pri vključevanju v območje evra lahko sledila, se tako izognila določenim splošnim problemom, ki so jih reševale že sedanje članice, in s tem zmanjšala stroške ter čas, potreben za izvedbo vseh priprav.



---

## EKONOMSKA IN MONETARNA UNIJA

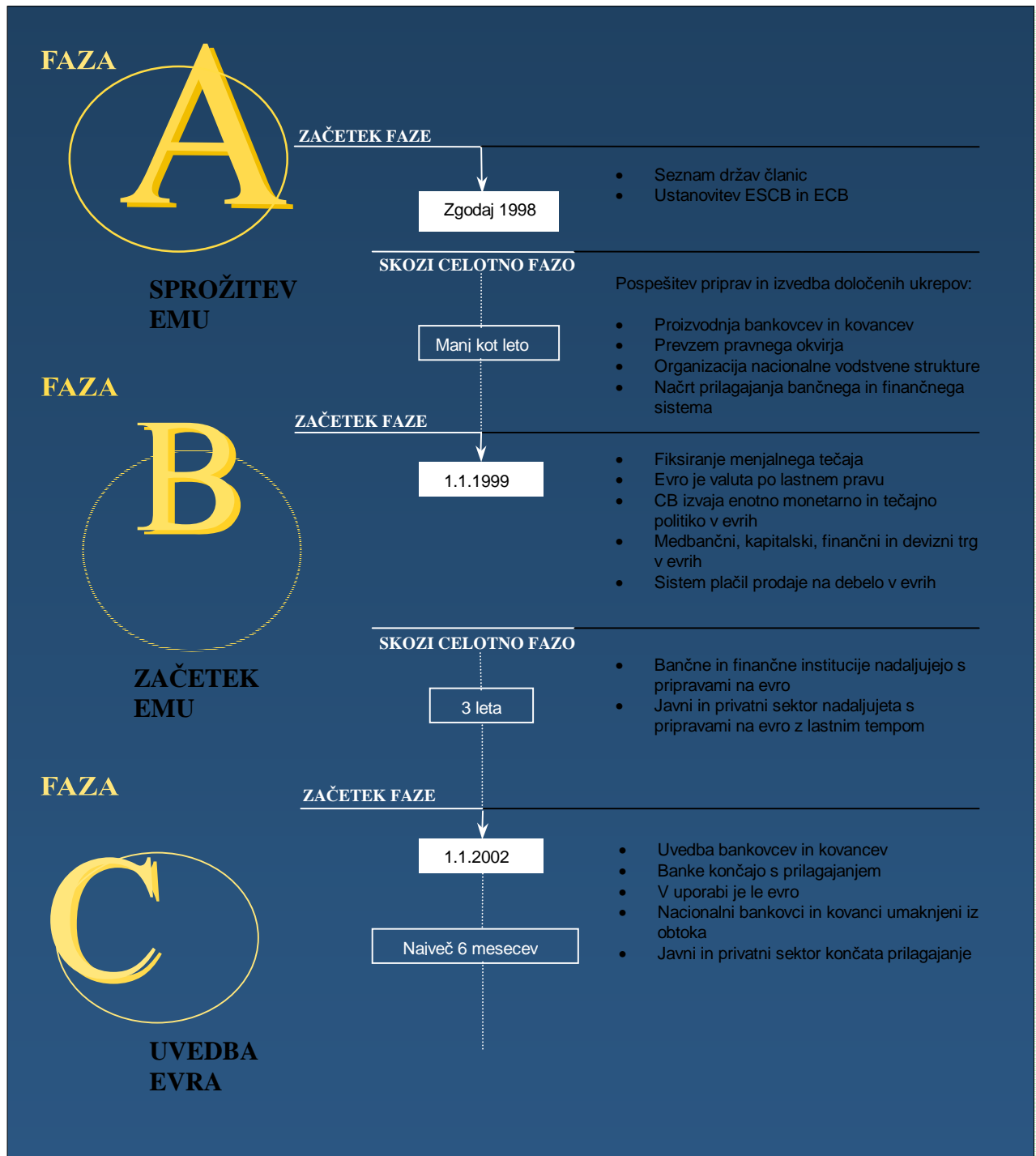
---

### 2.1. Oblikovanje EMU in uvedba evra

Po neuspelem poizkusu oblikovanja evropske monetarne unije v sedemdesetih letih je prišlo do oživitve te ideje spet proti koncu osemdesetih. Delorsovo poročilo leta 1989 je pripravilo predlog oblikovanja evropske ekonomske in monetarne unije (EMU) postopno v treh fazah. V prvi fazi, ki se je začela leta 1990, naj bi odpravili vse omejitve glede prostega pretoka kapitala med državami članicami EU ter okrepili obstoječi Evropski monetarni sistem (EMS). V drugi fazi, ki se je začela leta 1994, naj bi ustanovili Evropski monetarni inštitut (EMI) kot predhodnika Evropske centralne banke in dosegli potrebno makroekonomsko konvergenco med državami kandidatki za EMU. V tretji fazi, ki bi se naj začela leta 1997, če bi bilo za vstop v EMU pripravljeno zadostno število držav članic, sicer pa najkasneje leta 1999, pa naj bi prišlo do dejanskega oblikovanja EMU. Izkazalo se je, da je bila stopnja makroekonomske konvergence držav kandidatk leta 1997 premajhna, da bi se odločili za prehod na EMU, tako da je prišlo do končnega oblikovanja ekonomske in monetarne unije leta 1999, ko so države kandidatke tako rekoč v zadnjem hipu uspele izpolniti predpisane pogoje glede makroekonomske konvergence (Lavrač V., 2000, str. 14). 1.1.1999 je bila uvedena skupna evropska valuta in s tem monetarna unija kot najvišja stopnja monetarne integracije.

Tudi sama uvedba evra kot skupne valute poteka postopno, po fazah. V prvi fazi oziroma fazi A, ki se je začela zgodaj leta 1998, je evro kot negotovinski, knjižni denar, zamenjal dotedanji ECU, košarico evropskih valut, v razmerju 1:1. Oblikovan je bil seznam držav članic, ki so 1. januarja 1999 vstopile v območje evra ter na tej podlagi tudi trajno in nespremenljivo fiksirale menjalni tečaji nacionalnih valut do evra. Druga faza, ki se je začela s 1. januarjem 1999 in se bo iztekla s koncem letošnjega leta, predstavlja tako imenovano prehodno obdobje, namenjeno tiskanju bankovcev in kovancev ter pripravam za prehod poslovanja na novo valuto, ki jih morajo izvesti vsi ekonomski subjekti v članicah. V zadnji fazi, torej fazi C (obdobje dvojnega obtoka), ki se bo začela 1. januarja 2002, bodo v obtoku tako evro kot nacionalne valute, ki bi se naj popolnoma umaknila iz obtoka 1.7.2002. Vendar pa so se države članice odločile, da bodo obdobje dvojnega obtoka zaradi stroškov zaključile že 28. februarja 2002 (z izjemo Grčije, ki bo zaradi krajšega prehodnega obdobja bankovce in kovance umaknila iz obtoka 1.7.2002), ko bo postal evro edino zakonito plačilno sredstvo v državah članicah EMU. S tem bo proces oblikovanja ekonomske in monetarne unije zaključen, saj bo evro dejansko postal skupna evropska valuta. (Slika 1)

**Slika 1:** Uvedba skupne evropske valute/zaporedje dogodkov



Vir: EMU and the Euro: how enterprises could approach the changeover, 1997, str.7.

## 2.2. Maastrichtski konvergenčni kriteriji

V pripravah na EMU je bilo stalno prisotno vprašanje trdnosti in stabilnosti skupne evropske valute. Vzpostavljane monetarne unije je namreč smiselno le, če bo evro vsaj tako trden, kot najtrdnejše evropske valute, predvsem nemška marka. To je bil nekakšen predpogoj za zagotovitev podpore projektu EMU, saj se sicer npr. Nemci ne bi bili pripravljene odreči trdni marki v korist manj stabilne skupne valute.



Da bi zagotovili potrebno trdnost skupne valute, je bila sprejeta odločitev, da v EMU – vsaj v prvem krogu – ne bodo vstopile vse države članice EU, temveč le tiste, ki bodo izpolnile potrebne pogoje glede predhodne makroekonomske konvergenče. V ta namen so države članice EU leta 1992 v okviru Maastrichtske pogodbe o EU predpisale tudi konvergenčne kriterije, ki predstavljajo pogoj za vstop v EMU. Maastrichtski konvergenčni kriteriji so v bistvu kvantificirane minimalne zahteve glede stabilnosti monetarne, fiskalne in deviznotečajne politike posamezne države članice EU in lahko bi rekli, da je njihov osnovni namen trojen:

- a) določiti merila za vstop v EMU,
- b) določiti selekcijo med državami kandidatkami za vstop v evro-območje in
- c) zagotoviti stabilnost skupne evropske valute.

Nekateri analitiki menijo, da je bil osnovni namen konvergenčnih kriterijev (ki pa seveda ni bil eksplicitno opredeljen) izločiti skupino tako imenovanih "južnih", glede finančne stabilnosti manj pripravljenih držav. Vendar pa so ravno te države pred vstopom v EMU vložile veliko truda za doseganje predpisane konvergenče, tako da so uspele vstopiti v EMU 1.1.1999 (Lavrač V., 2000, str. 16).

Maastrichtski konvergenčni kriteriji vključujejo tri monetarne (inflacija, obrestne mere in devizni tečaj) in dva fiskalna kriterija (javnofinančni deficit in javni dolg):

- **inflacija:** stopnja inflacije ne sme presegati stopnje inflacije treh držav EU z najnižjo stopnjo inflacije za več kot 1,5 odstotne točke. Prag predpisane konvergenče glede inflacije dobimo tako, da se ugotovi, v katerih treh članicah je stopnja inflacije najnižja, izračuna se njihovo povprečje z aritmetično sredino in doda 1,5 odstotne točke,
- **obrestna mera:** dolgoročna obrestna mera ne sme presegati obrestne mere treh držav članic z najnižjo stopnjo inflacije za več kot 2 odstotni točki. Prag predpisane konvergenče glede obrestne mere dobimo tako, da se ugotovi, v katerih treh članicah je stopnja inflacije najnižja, izračuna se povprečje kot njihova aritmetična sredina in doda 2 odstotni točki,
- **devizni tečaj:** valuta posamezne države kandidatke mora biti vsaj dve leti vključena v mehanizmu deviznih tečajev ERM II in upoštevati uradne meje nihanja, brez devalvacije valute na lastno pobudo,
- **javnofinančni deficit:** javnofinančni deficit ne sme presegati 3% BDP-ja države in
- **javni dolg:** javni dolg ne sme presegati 60% BDP-ja posamezne države.

Pri obeh fiskalnih kriterijih je možna nekoliko fleksibilna interpretacija glede njunega izpolnjevanja. Upoštevajo se namreč izjemne okoliščine in zlasti pri javnem dolgu tudi tendenca gibanja v pravo smer, saj je razumljivo, da visokega javnega dolga v kratkem času ni mogoče radikalno zmanjšati. Takšna razlaga fiskalnih kriterijev in nekatere računovodske manipulacije so večini držav članic EU omogočile izpolnitev zahtevanih kriterijev in s tem odprle vrata v EMU. Od 15-ih držav, jih je 11 1. januarja 1999 prevzelo evro, medtem ko sta si Danska in Velika Britanija izborili pravico, da do nadaljnjega ne sodelujeta v EMU. Švedska in Grčija nista izpolnjevali konvergenčnih kriterijev, pri čemer Grčija v tistem trenutku ni izpolnjevala niti enega (izpolnila jih je kasneje in se Evro-območju kot dvanajsta članica pridružila leta 2001), Švedska pa pravzaprav ni želela vstopiti v EMU in zato ni sodelovala v ERM II, tako da formalno ni izpolnila tečajnega konvergenčnega kriterija.

## 2.3. Koristi in stroški vključevanja v EMU

Dolžni smo odgovoriti še na vprašanje, zakaj so se evropske države odločile za monetarno integracijo oziroma konkretnije, zakaj se je večina držav članic EU, ne pa vse, odločila za vstop v EMU. Dejstvo je, da vključitev v monetarno integracijo prinaša določene prednosti oziroma koristi, po drugi strani pa tudi slabosti ali tveganja. Vsaka posamezna država tako tehta razmerje med pričakovanimi koristmi in stroški ter se na podlagi tega odloči za ali proti članstvu v EMU.

Prednosti skupne valute izvirajo predvsem iz odpravljenega nihanja deviznih tečajev ter negotovosti in stroškov zavarovanja povezanih z njimi. Prav tako se zaradi skupne valute zmanjšajo problemi in stroški konverzije med nacionalnimi valutami evro-območja. Cene izražene v skupni valuti postanejo popolnoma transparentne, s tem pa se sprostijo konkurenčni pritiski na izenačevanje oziroma znižanje cen na skupnem trgu. Zaradi teh razlogov se nacionalni trgi popolnoma povežejo v skupni trg, preostale ovire v menjavi, ki še izhajajo iz monetarnega oziroma devizno tečajnega področja, pa so tako odpravljene. To vodi v pospešeno mednarodno trgovino in investicije ter povečuje ekonomsko rast in pogloblja ekonomsko integracijo teh držav. Na makroekonomskem področju so pričakovane prednosti predvsem nižja inflacija, obrestne mere, kar vpliva na makroekonomsko stabilnost in višjo gospodarsko rast. Omenjene so še nekatere druge, manj izrazite prednosti, kot je udeležba v dohodku iz izdajanja skupne valute, prihranki pri mednarodnih monetarnih rezervah in udeležba pri prednostih mednarodne uporabe skupne valute (Lavrač V., 1997, str. 5)

Pričakovani stroški vključevanja v monetarno unijo so povezani predvsem z izgubo monetarne suverenosti posamezne države, ki ima več dimenzij. Najprej gre za izgubo lastne nacionalne valute, ki ima sama po sebi določen prestižni in simbolni pomen, z ekonomskega vidika pa je predvsem pomembnejša izguba vodenja lastne monetarne politike, saj država nima več inštrumentov, ki bi ji to omogočala. Dejansko to za državo pomeni, da ne more več samostojno regulirati svoje obrestne mere, s katero bi pospeševala ali zavirala gospodarsko rast in/ali zaposlenost glede na konjunktorni položaj v gospodarstvu. V kolikšni meri gre pri tem res za strošek ali izgubo, je odvisno od tega, kako močno je država že predhodno vključena v monetarno integracijo (Lavrač V., 1997, str. 5). Z izgubo monetarne politike je tesno povezana tudi izguba politike deviznega tečaja, saj so medsebojni devizni tečaji v EMU zdaj trajno in nespremenljivo vezani, z začetkom leta 2002 pa zaradi ukinitve nacionalnih valut dejansko izginejo. To pomeni, da država s prehodom na skupno valuto izgubi možnost uporabe deviznega tečaja kot inštrumenta za uravnavanje mednarodne konkurenčnosti njenega gospodarstva. Obsežnost oziroma velikost izgube deviznega tečaja kot stroška je odvisna od dveh dejavnikov:

- nevarnosti, da bo država izpostavljena specifičnim asimetričnim šokom, to je motnjam, ki prizadenejo le to državo, ne pa tudi drugih držav članic monetarne unije, in
- možnosti delovanja alternativnih mehanizmov prilagajanja, ki morajo ob vstopu države v monetarno unijo nadomestiti devizni tečaj.

Pri tem je pomembna razlaga teorije optimalnega valutnega področja, ki pri opredeljevanju stroškov in koristi monetarne integracije izhaja iz vprašanja, ali bo država izpostavljena simetričnim in/ali asimetričnim šokom, in kateri so tisti alternativni mehanizmi, ki jih lahko v tem primeru aktivira. Dejavniki, ki ga pri tem izpostavljajo, so strukturne značilnosti posameznega gospodarstva, ki vplivajo na izbor mehanizmov zoper asimetrične šoke in njihovo učinkovitost pri prilagajanju. Poudarja se predvsem fleksibilnost trga delovne sile, in sicer tako

mobilnost produkcijskih faktorjev kot fleksibilnost plač, ter možnost uporabe lastne stabilizacijske in skupne fiskalne politike monetarne unije kot celote. Glede na to lahko ugotovimo, da EU kot celota ne predstavlja modela optimalnega valutnega področja, saj sta mobilnost delovne sile in fleksibilnost plač prenizka, nacionalna fiskalna politika pa omejena s pravili skupne fiskalne politike, ki deluje v zelo omejenem obsegu. Nasprotno velja za posamezne države članice EU, ki predstavljajo majhna odprta gospodarstva, in za katere je monetarna integracija primerna, saj bi jim monetarna suverenost pomenila manj kot integrativne prednosti, ki jih prinaša skupna valuta.



---

## VPLIV EVRA NA INSTITUCIJE EVROPSKE UNIJE

---

Splošna ocena Evropske komisije, ki zadeva vpliv evra na institucije Evropske unije je tako z vidika različnih politik predvsem proračunske, kmetijske in politike administrativnih izdatkov, kot z vidika notranjega delovanja Evropske unije, pozitivna, saj skupna valuta zagotavlja poenostavitev ter posledično tudi izboljšanje delovanja evropskih institucij. Ker je bil večji del finančnih operacij, zakonodaje in področnih politik Evropske unije zasnovan na ECU, so priprave, osredotočene na:

- usklajevanje evropske zakonodaje z evrom,
- posledice uvedbe evra na področne politike Evropske unije in
- vpliv na tehnične in operativne zadeve

potekale tekoče, brez večjih posebnosti in so bile večinoma zaključene pred začetkom tretje faze EMU.

### **3.1. Sprememba evropske zakonodaje**

#### **3.1.1. Pravni okvir za prevzem evra**

Zaradi obstoja strukturnih razlik med pravnimi sistemi posameznih držav članic (npr. stopnja centralizacije oziroma decentralizacije, davčni sistem, podjetniška zakonodaja itd.) Evropska komisija ni predlagala drugih enotnih meril, ki bi jim države morale slediti pri prilagajanju državne uprave, razen tistih, ki predstavljajo pravni okvir za prevzem evra in so obvezujoča. Pravni okvir, sestavljen iz dveh regulacij, zagotavlja pravno varnost v prehodnem obdobju in določa osnovno monetarno pravo, ki odpravlja možne nesporazume, nastale zaradi različne interpretacije nacionalnih zakonodaj.

Prva regulacija (Council Regulation EC/1103/97 on certain provisions relating to the introduction of the euro) je bila sprejeta leta 1997 in določa:

- *substitucijo košarice evropskih valut (ECU) s skupno valuto evrom*: s 1. januarjem 1999 se vse reference na ECU avtomatično pretvorijo v evre po menjalnem tečaju ECU : evrom je 1:1,
- *kontinuiteto pogodb*: uvedba evra ne predstavlja razloga, zaradi katerega bi bila kontinuiteta pogodb vprašljiva, saj ne vpliva na vrednost nacionalnih valut, v katerih so bile pogodbe prvotno sklenjene; stranke sicer lahko spremenijo določila v pogodbi, ki se nanašajo na valuto, vendar pa je to volja strank in ne zahteva EU,
- *pravila pretvarjanja in zaokroževanja*:
  1. regulacija določa obvezno uporabo fiksnega menjalnega razmerja med evrom in nacionalno valuto, ki mora biti izraženo s šestimi značilnimi števkami; uporaba zaokroženih ali recipročnih vrednosti v menjalnih razmerjih ni dovoljena,
  2. vsote, pretvorjene v evre, morajo biti izražene na dve decimalni mesti, tako da je treba tretjo decimalno zaokrožiti na najbližji cent navzgor, če je 5 ali več in navzdol, če je manj kot 5; to pravilo velja le v primeru, da je vsota namenjena izplačilu ali obračunavanju,
  3. če je vsota v evrih, namenjena za plačilo ali obračunavanje, pretvorjena v nacionalno valuto, se zaokroži na najbližjo podenoto, če pa te ne obstajajo, se zaokroži na najbližjo celo enoto v skladu z nacionalno zakonodajo ali prakso (npr. pri markah se pretvorjena vsota zaokroži na najbližji pfening, pri lirah pa na najbližjo liro, saj ta valuta ni razdeljena na podenote),
  4. bilateralna menjalna razmerja med nacionalnimi valutami niso določena, predpisan pa je algoritem za pretvarjanje vsot iz ene v drugo valuto (triangulacija). To pomeni, da je treba znesek v določeni valuti najprej pretvoriti v evre, nato zaokrožiti na najmanj tri decimalna mesta in ga končno pretvoriti v drugo nacionalno valuto; alternativne metode so dovoljene, če dajejo enak rezultat.

Druga regulacija (Council Regulation 974/98), ki je bila sprejeta leta 1998, obravnava splošne značilnosti monetarnega prava v EMU in sicer:

- od 1.1.1999 dalje je valuta držav članic evro, medtem ko je enota nacionalne valute podenota evra oziroma njegov izraz,
- privatni in bančni sektor lahko v prehodnem obdobju poslujeta z državo v evrih, ni pa obvezno (pravilo "nobene prepovedi, nobene zapovedi"),
- nacionalne valute držav članic ostanejo zakonito plačilno sredstvo najkasneje do 30. junija 2002, pri čemer lahko skrajšajo obdobje dvojnega obtoka (obdobje, ko sta v obtoku evro in nacionalna valuta) in
- po koncu prehodnega obdobja se vse reference na nacionalno valuto berejo kot reference na evro v skladu z menjalnimi razmerji in pravili zaokroževanja (avtomatično pretvarjanje).

### **3.1.2. Posledice uvedbe evra za evropsko zakonodajo**

Ker ima pravni okvir za prevzem evra neposreden vpliv na zakonodajo Evropske unije, je Komisija večinoma pred 1.1.1999 napravila natančen pregled vseh pravnih tekstov, ki vsebujejo monetarne reference (mejne vsote, referenčne obrestne mere in referenčna menjalna razmerja) in jih v skladu s predpisi pravnega okvirja spremenila.

Pregled zakonodaje je pokazal, da je večina pravnih tekstov vsebovala enostavne reference, ki so bile definirane v ECU-jih, kar pomeni, da je prišlo s 1.1.1999 do avtomatične pretvorbe teh

v evre. Le v določenih primerih so bile reference v ECU-jih spremljane z različnimi klavzulami o pretvarjanju vrednosti v nacionalno valuto (npr. direktive Evropske unije, ki jih je treba prenesti v nacionalno zakonodajo), zaradi česar je bilo njihovo interpretiranje predvsem za države članice težavno, saj so s 1.1.1999 tako ECU kot posamezne nacionalne valute postale eno in isto. To so bile predvsem:

- klavzula o pretvarjanje ECU-vrednosti v določeno nacionalno valuto
- revizijska klavzula, ki je omogočala periodične revizije vrednosti izražene v nacionalnih valutah in
- zaokrožitvena klavzula, ki je omogočala zaokroževanje vrednosti v nacionalni valuti.

Komisija je zato pripravila določena navodila, ki so omogočila pravno dosledno interpretacijo posameznih klavzul in s tem brez potrebne dodatne zakonodaje zagotovila skladno uporabo tovrstnih referenc v vseh pravnih predpisih Evropske unije (The impact of the changeover to the euro on Community policies, institutions and legislation, 1997, str. 10-13).

## **3.2. Vpliv evra na politike EU**

### **3.2.1. Proračun EU**

Do začetka tretje faze EMU je bil proračun EU izražen v ECU-jih, vendar pa so bili tako prihodki kot odhodki v celoti ali delno realizirani v nacionalnih valutah :

- na dohodkovni strani so države članice plačevale svoje prispevke v nacionalni valuti,
- na odhodkovni strani pa je bila večina plačil izvršenih v ECU-jih, z izjemo plačilnih obveznosti Guarantee section of the EAGGF in administrativnega proračuna, katerega največji del predstavljajo plače in pokojnine zaposlenih.

Zaradi izvrševanja transakcij v nacionalnih valutah je bil proračun EU (predvsem dohodkovni del) podvržen tečajnim tveganjem, saj je vrednost nacionalnih valut glede na ECU nihala. Z uvedbo evra, ko so tako države članice kot tudi Evropska unija prešle na skupno valuto, pa je bilo tečajno tveganje v transakcijah s temi državami v celoti odpravljeno (The impact of the changeover to the euro on Community policies, institutions and legislation, 1997, str. 4).

### **3.2.2. Kmetijska politika**

Po pravilih, ki so veljala v kmetijski politiki (common agricultural policy) do 1.1.1999, so bile cene določene v ECU-jih, v praksi pa so države članice poravnale svoje obveznosti v nacionalnih valutah. Zato je EU v okviru sistema posebnih pravil, ki so v kmetijstvu veljala za pretvarjanje vsot iz ECU-jev v nacionalne valute (agromonetary system) za vsako posamezno valuto določila "kmetijsko menjalno razmerje", ki je sledilo dnevni menjalnemu tečaju, vendar z majhnim zamikom. Ta je na primer v letu 1997 znašal od 3% - 4% in vplival na izpad oziroma izgubo dela dohodkov kmetov predvsem v državah, katerih devizni tečaj je glede na ECU naraščal.

EU je državam članicam vsak mesec povrnila stroške (v nacionalnih valutah), ki so nastali v okviru skupne kmetijske politike in te zneske za proračunske potrebe pretvarjala v ECU-je po mesečnem računovodskem tečaju (menjalno razmerje za ECU desetega v mesecu, ki je sledil mesecu, v katerem so bili stroški predloženi). Zato je v sistemu, po katerem so bila določena kmetijska menjalna razmerja, prihajalo do razlike med cenami fiksnimi v ECU-jih in vsotami,

ki so bile dejansko zabeležene v proračunu. Razlike so v povprečju znašale od 3-4% (najvišje tudi do 10%), pri čemer je 1% predstavljal stroške v višini 400 milijonov ECU-jev.

Z uvedbo evra 1.1.1999 se vsi kmetijski izdatki pretvarjajo v nacionalne valute po fiksnem menjalnem tečaju, s čimer je problem tečajnih tveganj za države članice evro-območja odpravljen, prav tako tudi sistemu določanja kmetijskih menjalnih razmerij. Za ostale članice EU, ki ne sodelujejo v evro-območju, pa je poenostavljen in za pretvarjanje kmetijskih izdatkov Evropske unije v nacionalne valute ne uporablja več posebnih menjalnih razmerij, ampak referenčno menjalno razmerje za evro. V primeru zvišanja deviznih tečajev nacionalnih valut in posledično izgube dohodka, je pod posebnimi pogoji predvideno nadomestilo, ki bo prenehalo obstajati z 31. decembra 2001 (The impact of the changeover to the euro on Community policies, institutions and legislation, 1997, str. 6).

### **3.2.3. Administrativni izdatki**

Administrativni izdatki so leta 1996 predstavljali približno 3,5% celotnega proračuna. Od tega je največji del odpadel na plače in pokojnine, izplačane pretežno v belgijskih in luksemburških frankih.

Zakonodaja, ki je do 1.1.1999 urejala plačno politiko uradnikov EU, je določala, da se plače izračunavajo in izplačujejo v nacionalni valuti države, v kateri je uradnik zaposlen. Mesečna raven izplačil v nacionalnih valutah se načeloma ni spreminjala, razen ene ali dveh letnih prilagoditev gibanju cen in kupne moči državnih uradnikov, vendar pa je zaradi tečajnih nihanj prihajalo do razlik v proračunskih izdatkih, ki so bili izraženi v ECU-jih. Z uvedbo evra je tovrstno tečajno tveganje izginilo za vse uradnike nastanjene v državah članicah evro-območja (The impact of the changeover to the euro on Community policies, institutions and legislation, 1997, str. 8).

## **3.3. Operativne in tehnične zadeve**

### **3.3.1. Finančni management**

Z začetkom tretje faze EMU se je delež deviznih transakcij v skupnih proračunskih prihodkih in odhodkih Evropske Komisije zmanjšal in sicer zaradi dveh razlogov:

1. kot je že bilo omenjeno, je pred 1.1.1999 večji del proračunskih prihodkov s strani držav članic pritekal v nacionalnih valutah, medtem ko so bili odhodki obračunani v ECU-jih. Zaradi tega je prihajalo do strukturnih deficitov v ECU-jih (33-35 milijard letno), ki jih je morala zakladnica z nakupi na odprtem trgu poravnati. Z uvedbo evra je bil ta problem rešen, saj so začela vsa proračunska sredstva pritekati in odtekati v enotni valuti.

države članice plačujejo svoje obveznosti do proračuna preko računov, ki jih držijo bodisi pri zakladnici ali centralni banki posamezne države. Evropska Komisija črpa sredstva iz teh računov za poravnavanje obveznosti, in sicer proporcionalno glede na prispevke posamezne države članice. Da bi zagotovila proporcionalnost na strani obveznosti glede na prispevke, izda enkrat ali dvakrat mesečno med računi držav članic prenosne naloge. Takšno mesečno rebalansiranje je pred uvedbo evra predstavljalo stroške v višini 1.5 milijard ECU-jev, po njegovi uvedbi pa so se stroški znatno zmanjšali (The impact of the changeover to the euro on Community policies, institutions and legislation, 1997, str. 9).

### 3.3.2. Statistika

Večina statističnih časovnih vrst pri Eurostatu je izraženih v monetarnih enotah in zato podvrženih vplivu evra. Prvi tovrsten primer so časovne vrste, večinoma primarne in izražene v nacionalnih valutah, za katere je bilo treba postaviti nova razmerja, če so vsebovale podatke, vezane na čas pred 1.1.1999. Novo razmerje je bilo oblikovano na podlagi deljenja časovnih vrst z ustreznim menjalnim razmerjem za posamezno valuto. S tem je bila zagotovljena matematična kontinuiteta statističnih podatkov ob nespremenjenih ostalih statističnih karakteristikah časovnih vrst.

Drug primer se nanaša na časovne vrste izražene v ECU-jih, kjer gre predvsem za referenčne vrste uporabljene za primerjavo in/ali agregacijo (npr. izračunavanje BDP-ja EU). V tem primeru ostanejo časovne vrste s podatki, pridobljenimi pred 1.1.1999, na podlagi menjalnega razmerja med ECU in evrom, ki ga določa pravni okvir, nespremenjene, podatki pridobljeni po omenjenem datumu pa so izraženi v evrih (Verhaeven, 1998, str. 4).

### 3.3.3. Informacijski sistemi

Uvedba evra ima pomemben vpliv na obstoječe informacijske sisteme institucij Evropske unije, zato je Evropska Komisija organizirala delovno skupino, katere naloga je bila podpreti, spodbujati in koordinirati delo povezano s prilagajanjem informacijskih sistemov. Skupina je pripravila pregled vseh sistemov in programov, ki jih uvedba evra zadeva in na podlagi tega pozornost usmerila predvsem na: statistične podatkovne baze, zakladništvo, kontinuiteto pogodb, kmetijsko politiko in vključitev evro simbola v standardno informacijsko konfiguracijo.

Od vseh informacijskih sistemov Evropske Komisije je bilo le 19% takšnih, ki so potrebovali spremembe, 15% je bilo ustreznih, 53% informacijskih sistemov pa uvedba evra sploh ne zadeva. Razlog za takšno situacijo je v tem, da je bila večina finančnih operacij izvedenih v ECU-jih, ali pa so bili informacijski sistemi že predhodno usposobljeni za opravljanje transakcij v večih valutah. Zato je uvedba nove valute kot zamenjava za ECU ali pa kot dodatna valuta v informacijskih sistemih večinoma potekala brez težav. Kljub temu je bilo potrebno upoštevati določene elemente, ki vplivajo na uspešen prehod na evro. Najpomembnejši med njimi so vsekakor povezave med informacijskimi sistemi znotraj Evropske komisije in drugih evropskih institucij ter povezave teh z informacijskimi sistemi držav članic. Zaradi uporabe različnih valut enih in drugih, lahko slednje povzročajo določene težave v komunikaciji med informacijskimi sistemi, še zlasti v primeru, če posamezna država članica v določenih dejavnostih uporablja nacionalno valuto, v drugih pa evro.

Posebni problemi bi lahko nastopili v kmetijskem sektorju v sistemu določanja kmetijskih menjalnih razmerij. Čeprav so s 1.1.1999 kmetijska menjalna razmerja za države članice prenehala obstajati, je bilo potrebno uvesti določena prehodna določila, ki so bila predlagana na podlagi ocene vpliva evra na informacijske sisteme.

Nenazadnje je pomembno tudi vprašanje arhiviranih podatkov, ki je sicer zadevalo predvsem Eurostat, vendar vpliva tudi na informacijske sisteme ostalih evropskih institucij. Zaradi različnih analitičnih zahtev, ki jih imajo glede tega institucije, je bilo pričakovati različne pristope k pretvarjanju arhiviranih podatkov. Kljub temu so poiskale določene skupne usmeritve, ki zagotavljajo dosleden način pretvarjanja arhiviranih podatkov v administrativne namene (Deasy, Cordero, 1998, str.12).

Izkušnje evropskih institucij pri prilagajanju informacijski sistemov so pokazale, da so za uspešen prehod na skupno valuto pomembni naslednji faktorji:

- vrhunski management,
- aktivno sodelovanje uporabnikov,
- načrtovanje,
- usposobljenost in znanje osebja,
- enostavne rešitve in
- testiranje.



---

## PRIPRAVE DRŽAV ČLANIC EVRO- OBMOČJA IN OSTALIH DRŽAV EU NA UVEDBO EVRA

---

### 4.1 Državna raven

#### 4.1.1 Vloga državne administracije pri uvedbi evra

Uvedba evra kot skupne evropske valute predstavlja velik izziv, predvsem pa odgovornost za pravočasne in temeljite priprave vseh ekonomskih subjektov, še posebej državne uprave. Razlog za njeno izpostavljenost je dejstvo, da naloge državne administracije ne obsegajo le organizacije in izvedbe lastnih prilagoditvenih načrtov, temveč predvidevajo tudi vlogo države kot tiste avtoritete, ki je odgovorna za optimalno informiranost prebivalstva v zvezi z novo valuto in pravočasno pripravljenost vseh ostalih gospodarskih subjektov. Da bi bila zavest o pomembnosti priprav na uvedbo evra čim večja, so države članice vložile veliko sredstev v obsežne informacijske aktivnosti, morda še pomembnejši element pa predstavljajo priprave državne uprave same, s katerimi daje močan signal privatnemu sektorju, da se uvedba evra nezadržno bliža.

Zaradi teh razlogov in zaradi obsežnosti pripravljanih del, ki so povezana z notranjimi vsebinskimi, tehničnimi in organizacijskimi nalogami državne uprave, je zgodnje oziroma pravočasno načrtovanje in izvajanje prilagajanja evru bistvenega pomena. V ta namen so države članice oblikovale časovne okvirje prehoda dejavnosti oziroma storitev posameznih delov državne uprave na novo valuto in oblikovale strateške načrte za realizacijo vseh potrebnih nalog. Te se v največji meri osredotočajo na prilagajanje zakonodaje in informacijskih sistemov, ki so v veliki meri odvisni od obsega uvedenih evro opcij (možnost poslovanja pravnih subjektov, da v prehodnem obdobju z državo poslujejo v evrih) ter na usposabljanje državnih uradnikov. Načeloma so ta področja v celotni državni upravi, tako na nacionalni kot na regionalni in lokalni ravni, enaka. Prihaja pa do določenih razlik v obsežnosti in kompleksnosti pripravljanih del, predvsem pri informacijskih sistemih in vsebinskih vprašanjih, ki so pogojena z dejavnostjo posamezne službe. Zaradi tega so države članice



pripisale velik pomen učinkoviti organizaciji in koordinaciji delovnih skupin in s tem omogočile čim višjo raven komunikacije, predvsem izmenjavo idej, izkušenj in problemov na vseh ravneh državne uprave.

Če torej na podlagi izkušenj držav članic evro-območja povzamemo glavne ugotovitve in se pri tem omejimo na notranje priprave državne uprave lahko rečemo, da priprave državne administracije na uvedbo evra zahtevajo naslednje korake:

- organizacijo in oblikovanje delovnih skupin
- oblikovanje časovnega okvirja prehoda storitev posameznih ministrstev na evro v odvisnosti od evro opcij (prehodno obdobje),
- prilagajanje zakonodaje,
- prilagajanje informacijskih sistemov in
- usposabljanje državnih uradnikov.

#### **4.1.2. Organizacija in koordinacija delovnih skupin**

Organizacija in koordinacija delovnih skupin na državni in lokalni ravni je eden prvih korakov, ki so jih članice evro-območja izvedle. Medresorske skupine (krovne evro skupine), odgovorne za pripravljenost državne uprave na uvedbo evra tako z vidika notranje sposobnosti prevzeti evro kot tudi z vidika pospeševanja priprav privatnih subjektov in pripravljenosti prebivalstva (ta vidik v delu ni zajet), so začele nastajati večinoma tekom leta 1996, v nekaterih državah, na primer v Nemčiji in na Irskem, pa že leta 1995 v okviru ministrstva za finance. Naloge, ki so jih prevzele, so se na samem začetku nanašale predvsem na:

- uvedbo enotnih kriterijev za prevzem evra na vseh ravneh državne uprave (različni pristopi v posameznih delih državne uprave ne bi zagotovili trdne osnove za pripravljala dela v privatnem sektorju, poleg tega pa bi povzročili zmedo med državljanji),
- pripravo popolnega načrta pripravljalnih del in
- pripravo predlogov za programe usposabljanja uradnikov.

V nadaljevanju so skrbele in še skrbijo za informiranje posameznih oddelkov o napredovanju pri implementaciji nove valute in predvsem usklajujejo ministrske delovne skupine pri izpolnjevanju zastavljenih ciljev ter pospešujejo njihovo komunikacijo. Ker leži odgovornost za izvajanje organizacijskih, vsebinskih, administrativnih in tehničnih ukrepov znotraj samih ministrstev, je to še posebej pomembno, saj na ta način rešujejo določene probleme, ki se v teku priprav lahko pojavijo.

Kar zadeva samo organizacijsko strukturo od medresorskih skupin navzdol so razhajanja med državami članicami opazna, kar je tudi pričakovano, saj se prednostne naloge glede na razvitost in pomembnost določenega področja za državo različne. To se kaže tako v številu ravni in delovnih skupin na posamezni ravni, kot tudi v njihovi vsebinski strukturi. Večinoma se delovne skupine ukvarjajo z vprašanji zakonodaje, informacijskih sistemov, komunikacije, usposabljanja uradnikov, javnih financ, ponekod pa tudi z ekonomsko politiko ter ločenimi delovnimi skupinami za statistiko, davke, carine, banke, finančni sektor ipd. V državah z izrazito decentralizacijo je pomembna vloga delovne skupine za regionalne in lokalne skupnosti, ki tako zagotavlja koordinacijo dela tudi lokalni ravni in njeno povezanost s centralno oblastjo. Komunikacija med državo in privatnimi ekonomskimi subjekti pa je vzpostavljena preko posebnih forumov, ki se večinoma ukvarjajo s področjem finančnih trgov, s podjetji in potrošniki.

### **4.1.3. Časovni okvir prilagajanja posameznih področij v okviru ministrstev in vladnih služb**

Večina držav članic je do sredine leta 1997 sprejela nacionalne načrte za prilagoditev državne administracije novi valuti-evru, v katerih opredeljujejo datume, ko začnejo ministrstva in državne službe opravljati oziroma nuditi svoje storitve v evrih. Odločitev o trenutku prehoda je odvisna od statusa, ki ga ima posamezno ministrstvo ali državna služba med prehodnim obdobjem in je povezan z uvedbo tako imenovanih evro opcij. Gre za dogovor, ki temelji na načelu "nobene zapovedi, nobene prepovedi", po katerem lahko podjetja in fizične osebe, ki to želijo, v prehodnem obdobju z državno upravo poslušajo v evrih.

Države članice oziroma njihova ministrstva, ki jih je ta dogovor zadeval (predvsem finančno ministrstvo z davčno in carinsko upravo), so se morala odločiti, kakšno raven storitev ponuditi v okviru evro opcij. Odločitev o tem je bila sprejeta glede na zahteve privatnega sektorja po evro opcijah in glede na stroške, ki jih njihova uvedba povzroča. Ministrstva so podjetjem omogočila pripravo letnih poročil v evrih, vodenje podjetniških računov v evrih, poravnavanje obveznosti do državne uprave ter redenominacijo lastniškega kapitala v evrih in možnost ustanavljanja podjetja s kapitalom, nominiranim v evrih. S tem so nedvomno dosegla večjo uporabo evra v privatnem sektorju in se hkrati zavezala, da bodo del priprav ( programska oprema za pretvarjanje nacionalne valute v evre in obratno) izvedla do 1. januarja 1999. Kljub temu je bil prehod na novo valuto v državnih upravah zaradi obsežnosti in kompleksnosti priprav razpotegnjene še čez celotno prehodno obdobje.

#### **4.1.3.1. Davki**

Davčno področje je eno tistih področij, kjer so zahteve podjetij po uvedbi evro opcij največje. Zato večina držav članic že od januarja 1999 sprejema davčne napovedi in plačila davkov v evrih. Pri tem obstajajo določene razlike med državami, predvsem kar zadeva davčne napovedi. Nemčija na primer sprejema v prehodnem obdobju le predhodne in letne napovedi za DDV, medtem ko morajo biti davčne napovedi za vse ostale davke oddane v nemških markah. Španija kot ena redkih držav ne bo sprejemala davčnih napovedi v evrih do konca prehodnega obdobja. Na Irskem lahko podjetja oddajo davčne napovedi za akontacijo dohodnine, davek na kapitalski dobiček, DDV, pri davku od dobička gospodarskih družb in dohodnini za samozaposlene pa je možno v evrih predložiti tudi zaključne račune. Zaključne račune in poslovne knjige lahko od 1.1.1999 v evrih predložijo tudi avstrijska podjetja.

Fizične osebe lahko plačujejo davke v evrih v vseh državah članicah, razen v Španiji, oddaja davčnih napovedi pa v evrih ni možna v Franciji, na Irskem, v Nemčiji, na Portugalskem, v Španiji in na Finskem.

Kar zadeva notranje transakcije davčne uprave, razlik med državami ni, saj bodo vse do konca prehodnega obdobja uporabljale nacionalno valuto.

#### **4.1.3.2. Carine**

Na področju carin je situacija podobna. Večina držav sprejema carinske napovedi v evrih že od 1.1.1999 predvsem za trošarine, uvozne carine in druge carinske dajatve. Medtem ko so ostale države članice sprejele odločitev o možni predložitvi carinskih napovedi, predvsem uvoznih, v evrih, je Nemčija dopustila možnost za predložitev uvozne carinske napovedi v evrih samo za nekatere izdelke in sicer za: kavo, peneča vina, alkohol in mineralna olja. Razlog je v prestrukturiranju informacijskih sistemov, ki je bilo v teku ob sprejemanju te odločitve, tako da

bi paralelno uvajanje evra ne samo povzročilo dodatne ogromne stroške davčnim oblastem, ampak tudi industriji, ki bi morala prilagoditi svoje informacijske sisteme.

Carinske oblasti sprejemajo notranje odločitve povezane z monetarnimi transakcijami (administrativne odločitve in računovodski izkazi) večinoma v nacionalnih valutah, medtem ko so končne vsote podane tudi v evrih.

#### **4.1.3.3. Statistika**

Kar zadeva pretvarjanje statističnih podatkov, se države sicer srečujejo s podobnimi problemi, vendar pa se stališča o statističnih vprašanjih zaradi različnega vrednotenja teh med državami članicami razlikujejo.

Finska na primer zagovarja stališče čim hitrejšega prehoda obdelave vseh podatkov na evro, kar potrjuje odločitev, da se osnovni podatki že od 1.1.1999 zbirajo v evrih, tisti ki prihajajo v finskih markah, pa so v evre pretvorjeni. Statistične publikacije se objavljajo tako v evrih, kot tudi v nacionalni valuti. Nasprotno ali vsaj bolj tehtano mnenje zastopata Nemčija in Avstrija, ki se sprašujeta, ali je možno v izračunih uporabljati statistične podatke na osnovi starih podatkovnih baz, nominiranih v nemških markah, ali pa je bolj racionalno te avtomatično spremeniti v skupno valuto. Ne glede na odločitev morajo biti podatki, zbrani za statistično obdelavo, prikazani v evrih in v nacionalni valuti najkasneje do konca leta 2001. V kolikšni meri bodo potrebna dodatna pretvarjanja, pa bo odvisno od primera do primera.

#### **4.1.3.4. Državne finance**

Državna uprava bo v večini držav članic v prehodnem obdobju za notranje transakcije uporabljala nacionalne valute. Državni proračuni in vodenje državnih računov bodo brez izjem v nacionalni valuti prikazani do konca leta 2001, medtem ko se je za področje računovodstva Nizozemska kot edina članica odločila za vodenje računovodstva v evrih že od začetka prehodnega obdobja.

Glede državnega dolga imajo vse države članice večinoma enake poglede. Novo nastali dolg je nominiran v evrih, medtem ko so že obstoječi dolg redenominirane v novo valuto. Do razhajanj je prihajalo le pri obravnavanju kratkoročnega dolga, kot je na primer zakladna menica, kjer se je postavljalo vprašanje, ali je smiselno dolg, ki je zapadel kmalu po 1.1.1999, pretvarjati v evre.

### **4.1.4. Zakonodajne spremembe**

#### **4.1.4.1. Tehnični vidik**

Pravni okvir za prevzem evra (natančneje 14. člen Regulacije EC 974/98, ki je sestavni del pravnega okvirja) določa, da se s 1.1.2002 vsi zneski in monetarne reference v nacionalni zakonodaji, ki se nanašajo na nacionalno valuto držav članic evro-območja, avtomatično pretvorijo v evre ob upoštevanju dogovorjenih fiksnih menjalnih razmerij in pravil zaokroževanja (glej 3.1.2.). 14.člen Regulacije torej odpravlja potrebo po fizičnem pretvarjanju zneskov v nacionalnih pravnih instrumentih (zakoni in določbe, pogodbe itn.), ki ne nasprotujejo določilom pravnega okvirja, in jasno določa njihovo veljavnost tudi po koncu prehodnega obdobja. Hkrati pa je v uvodu regulacije poudarjeno, da določbe ne smejo biti interpretirane kot razlog za preložitev oziroma zavlačevanje fizičnega prilagajanja, temveč je zaradi večje preglednosti in jasnosti celo zaželeno, da se ta izvrši v najkrajšem možnem času.

Države članice evro-območja so v skladu z zgornjimi določbami pravnega okvirja opravile potrebno fizično prilagoditev zneskov in monetarnih referenc v nacionalni zakonodaji in sicer na način, ki je zagotovil jasnost in razumljivost sprememb s strani vseh državljanov. To pomeni, da so določila 14. člena Regulacije EC 974/98 glede menjalnih razmerij in pravil zaokroževanja upoštevale le v zakonodajnih aktih, ki vsebujejo reference na nacionalno valuto, ne vsebujejo pa točno določenih zneskov, ki so ponavadi izraženi s celimi vrednostmi. Pri slednjih, gre predvsem za standardne, fiksne zneske, mejne vrednosti, pristojbine, globe (nemalokrat tudi majhne vrednosti), bi z upoštevanjem veljavnih fiksnih razmerij dobili nove evro zneske izražene v decimalkah. Ker takšne rešitve v mnogih primerih niso bile primerne, so ministrstva in državne službe, v okviru katerih je potekala prilagoditev zakonodaje, uporabile alternativne metode preoblikovanja, ki so omogočile vpeljavo okroglih zneskov tudi v novi valuti. Zaradi potrebnega političnega soglasja, ki so ga zahtevale alternativne metode, je celoten postopek prilagajanja zakonodaje lahko trajal približno eno leto.

Če pogledamo, kakšne so na tem področju izkušnje Nemčije, lahko ugotovimo, da je bilo v ministrstvih in državnih službah na centralni in lokalni ravni v glavnem izvedeno fizično prilagajanje več sto zakonodajnih aktov, medtem ko je avtomatično pretvarjanje zneskov nastopilo le v primerih, kjer je v pripravah prihajalo do zamud. S tem so zakonodajni organi preprečili morebitne nejasnosti, ki bi lahko nastale pri preračunavanju zneskov s strani posameznih javnih oblasti ali državljanov samih. Posebno pozornost so, tako kot tudi v ostalih državah članicah, posvetili preoblikovanju že omenjenih standardnih vsot ("smoothing" signal amounts), ki je do konca prehodnega obdobja ostala ena od glavnih nalog povezanih z uvajanjem evra v državno upravo. Nemška ministrstva so do sedaj predlagala preoblikovanje številnih aktov, med njimi Akt o kreditnih transferih, Zakon o stanovanjskih subvencijah, Zakon o delniških družbah, Zakon o administrativnih prekrških, Zakon o preoblikovanju civilnih postopkov, Zakon o otroškem dodatku itd., določena pa so predloge za preoblikovanje zneskov na posameznih področjih predstavila v obliki splošnih zakonov. Do junija 2001 je bilo v parlamentu sprejetih 12 takšnih predlogov, med drugim:

- Predlog zakona o preoblikovanju zneskov na davčnem področju (Ministrstvo za finance)
- Predlog zakona o uvedbi evra v socialno in delovno pravo (Ministrstvo za delo),
- Predlog zakona o uvedbi evra v kmetijstvo in gozdarstvo (Ministrstvo za kmetijstvo) ter
- Predlog zakona o preoblikovanju sodnih stroškov.

Ti zakoni zajemajo preoblikovanje zneskov v vseh pomembnih zakonodajnih aktih, ki urejajo določeno področje, vendar ne po enotnem postopku. Zaradi velikega števila zneskov v zakonodajnih aktih so v posameznem zakonu uporabljene različne metode preoblikovanja, med katerimi so največkrat omenjene:

- natančno pretvarjanje (na najbližji cent),
- preoblikovanje z uporabo razmerja EUR 1: DEM 2 in
- preoblikovanje na okrogle evro vrednosti EUR 1/10/50/100/1000.

Največ problemov se je pojavilo pri preoblikovanju zneskov s pomočjo prilagojenega menjalnega razmerja med nemško marko in evrom, saj lahko takšen način vodi do zvišanja vrednosti, zaradi katerega bi se zdelo, da uvedba evra posledično zvišuje cene. Nemške oblasti so se zato odločile, da menjalno razmerje določijo na ravni, ki bo v prid državljanom in posledično zmanjšale vrednost standardnih vsot, preoblikovanih po omenjeni metodi, za 2,2% točki. Davčna uprava bo na podlagi izračunov v obdobju 2002–2005 pri tem utrpela izgubo dohodkov v višini približno 358 milijonov DM. V drugih ministrstvih in službah, ki so se načeloma odločile za pretvarjanje zneskov na podlagi menjalnega razmerja EUR 1: DM 2, so v

določenih primerih zaradi znatnih izgub, ki jih prinaša, uporabile druge metode. Ministrstvo za pravosodje je na primer pri pretvarjanju stroškov in glob določene zneske zaokrožilo navzgor, določene pa navzdol ter na ta način ni bistveno spremenilo povprečnih stroškov, ki jih imajo državljani s plačevanjem sodnih taks. Po drugi strani pa so se nekatera ministrstva, na primer kmetijsko, odločila za popolnoma korektno pretvarjanje zneskov iz nemške marke v evro z uporabo fiksnega menjalnega razmerja in zaokroževanja na najbližji cent. Omenjeno kmetijsko ministrstvo je v svojem zakonu o preoblikovanju zneskov celo vpeljalo določbo, po kateri je za pretvarjanje administrativnih pristojbin z upoštevanjem menjalnega razmerja EUR 1:DM 2 celo predvidelo kazen.

Ministrstva so se torej na eni strani odločila za tehnično pretvarjanje zneskov z zaokroževanjem na najbližji cent, na drugi strani pa za uporabnike lažje razumljivo in enostavnejšo preoblikovanje (uporaba novega razmerja ali zaokroževanje na cele evre), katerega rezultat so okrogli zneski tudi v novi valuti. Pri tem je Nemčija za razliko od drugih držav na primer Avstrije in Finske v mnogih primerih zavestno sprejela odločitev o zmanjšanju vrednosti standardnih zneskov, ki je z javnofinančnega vidika pomenila izgubo prihodkov. V omenjenih državah preoblikovanje standardnih vsot namreč ni smelo imeti vpliva na proračunske odhodke, tako da je zaokroževanje vsot v korist državljanov potekalo le izjemoma.

#### **4.1.4.2. Vsebinski vidik**

Poleg tehničnega vidika, povezanega s pretvarjanjem zneskov v pravnih inštrumentih, zahteva prilagajanje zakonodaje tudi odgovore na vsebinska vprašanja. Ta zadevajo spremembe, dopolnitve ali odpravo vseh zakonodajnih aktov, ki so v nasprotju s predpisanimi evropskimi regulacijami.

Vse države članice evro-območja so prevzele pravni okvir EU za prevzem evra ter s tem zagotovile pravno varnost vseh inštrumentov (glej točko 3.1.1.). S tega vidika sprejemanje dodatne nacionalne zakonodaje načeloma ni bilo potrebno, so pa morale države v primeru uvedbe evro opcij v prehodnem obdobju dopolniti podjetniško, računovodsko, finančno zakonodajo in še nekatera druga pravna področja, ki zadevajo uvedbo evro opcij v podjetniškem sektorju (npr. prehodni zakon o obdavčenju v evrih). Spremeniti so morale tudi določila ustave, ki se nanašajo na opredelitev nacionalne valute, centralno bančno zakonodajo, zakon, ki ureja denominacijo dolga (ponekod ga je nadomestil zakon o redenominaciji dolga), zakon o referenčni obrestni meri, itd. ter odpraviti morebitne nacionalne posebnosti, kot so na primer standardi zaokroževanja v Franciji in Luksemburgu.

Do kakšnih sprememb je zaradi uvedbe evra prišlo v zakonodaji, je natančneje prikazano na primeru Nizozemske. Prehod na novo valuto je botroval med drugim spremembi Zakona o denarni enoti in Zakona o centralni banki. Poleg tega je v veljavo 1.1.1999 stopilo še nekaj dodatnih novih zakonodajnih aktov:

- Zakon o redenominaciji dolga,
- Zakon o obdavčenju v evrih (prehodni zakon),
- Zakon o nadomestitvi referenčne obrestne mere,
- Zakon o dopolnitvi podjetniške zakonodaje.

### **Zakon o denarni enoti in Zakon o centralni banki**

S spremembo Zakona o denarni enoti 1.1.1999 je evro postal obračunska enota v nizozemskem denarnem sistemu.

S spremembo Zakona o centralni banki je Nizozemska zagotovila neodvisnost centralne banke od vlade, ki pred tem ni bila popolna, saj je lahko le pod tem pogojem sodelovala v Evropskem sistemu centralnih bank.

Člen Zakona, ki govori o statusu guldnov, izdanih v centralni banki kot o edinem zakonitem plačilnem sredstvu ni potrebno spreminjati, saj je status evra kot edinega plačilnega sredstva urejen že s Sporazumom (Treaty) in Regulacijo 974/98. ECB je na osnovi Sporazuma postavila pravila za umik bankovcev iz obtoka in njihovo zamenjavo za evro bankovce (Legal consequences of the introduction of the euro, 1999, str. 20).

### **Zakon o redenominaciji dolga**

Ta zakon daje izdajateljem dolga (javnega in privatnega) možnost, da s 1.1.1999 enostransko spremenijo enoto (gulдне) že izdanega dolga v evre, kar je nizozemska vlada tudi storila. Zakon predvideva, da se nominalna vrednost upnikovega deleža v dolgu pretvori v ustrezno vrednost v evrih po fiksno določenem menjalnem razmerju in zaokroži na najbližjo celo vrednost. Če je znesek zaokrožen navzdol, nastala razlika pripada upniku in je ravno tako kot ostali delež obrestovana po obrestni meri določeni v pogodbi. Če pa se znesek zaokroži navzgor, zakon nastalo razliko opredeljuje kot darilo finančne institucije oziroma upnika. Poudariti je treba še to, da zakon obravnava le redenominacijo obveznic, ne pa tudi delnic (Legal consequences of the introduction of the euro, 1999, str. 21).

### **Zakon o nadomestitvi referenčne obrestne mere**

Na osnovi Zakona o nadomestitvi referenčne obrestne mere, so bile reference na AIBOR indeks (Amsterdam Interbank Offered Rate) v vseh pogodbah zamenjane z EURIBOR-om, ki ga je finančno ministrstvo določilo za naslednika AIBOR-a. Zakon predvideva podobno zamenjavo tudi za ostale referenčne obrestne mere, ki bodo z dokončno uvedbo evra prenehale obstojati (Legal consequences of the introduction of the euro, 1999, str. 22).

### **Zakon o obdavčevanju v evrih**

To je prehodni zakon, ki od 1.1.1999 davčnim zavezancem omogoča, a jih ne obvezuje, da davčne napovedi izpolnjujejo v evrih in tako omogoča izvajanje evro opcij na davčnem področju (Legal consequences of the introduction of the euro, 1999, str. 22).

### **Podjetniška zakonodaja**

Zakonodaja se nanaša na izdajanje lastniškega kapitala v evrih in določa (Legal consequences of the introduction of the euro, 1999, str. 23-25):

- podjetja, ki so 1.1.1999 že obstajala, lahko sama odločijo ali bodo lastniški kapital še naprej izražala v guldnih ali pa bodo prešla na evre,
- podjetja, ki bodo nastala po 1.1.2002 morajo lastniški kapital izdajati v evrih; nominalna vrednost delnice je 1 cent (stoti del evra),

- če je vsota nominalnih vrednosti delnic po konverziji v evrih višja kot izdani kapital v evrih, šteje kot izdani kapital višja vrednost, ki je rezultat povečanja kapitala,
- če je vsota nominalnih vrednosti delnic po konverziji v evrih nižja kot izdani kapital v evrih, šteje kot izdani kapital nižja vrednost, ki je rezultat zmanjšanja kapitala.

#### **4.1.4.3. Kontinuiteta pogodb**

Pogodbe, ki jih zadeva uvedba evra, lahko razdelimo na:

- pogodbe, sklenjene pod pravom ene izmed članic evro-območja,
- pogodbe, sklenjene pod pravom držav, ki so članice EU, ne pa tudi evro-območja,
- pogodbe, sklenjene pod pravom tretjih držav (nečlanice EU),
- pogodbe, sklenjene na osnovi nacionalne referenčne obrestne mere,
- ECU pogodbe in
- izvedeni finančni inštrumenti.

#### **Pogodbe, sklenjene pod pravom ene izmed držav članic evro-območja**

Zaradi veljavnosti načela 'nominalne vrednosti' v vseh državah članicah je bilo malo možnosti, da bi bila kontinuiteta teh pogodb kakorkoli ogrožena. Načelo 'nominalne vrednosti' namreč zagotavlja, da so obveznosti denominirane v prvotni obračunski enoti pretvorjene v novo valuto po menjalnem tečaju, določenem ob uvedbi nove valute.

Ker bi lahko med pogodbenimi strankami kljub temu prišlo do pritožb, s katerimi bi zahtevale spremembe pogodbenih določil, je bila veljavnost oziroma kontinuiteta pogodb eksplicitno določena v Regulaciji 1103/97. S tem je bila odpravljena potreba po vključevanju posebnih klavzul o kontinuiteti pogodb in bili preprečeni problemi, ki bi se lahko pojavili zaradi razlik v pravnih sistemih držav članic (Legal consequences of the introduction of the euro, 1999, str. 11).

#### **Pogodbe, sklenjene pod pravom držav, ki so članice EU, ne pa tudi evro-območja**

Regulacija 1103/97 je neposredno veljavna v vseh državah EU, tudi v tistih, ki še niso članice evro-območja (Legal consequences of the introduction of the euro, 1999, str. 11).

#### **Pogodbe, sklenjene pod pravom tretjih držav**

Ta razdelek zadeva pogodbe, sklenjene v valutah držav evro-območja pod pravom tretjih držav (npr. ZDA, Japonske, kandidatka za članstvo v EU). Ker evropske regulacije v pravu teh držav niso veljavne, kontinuiteta omenjenih pogodb ni zagotovljena. Zagotovljena pa je konverzija med staro nacionalno valuto in evrom in sicer z načelom 'nominalne vrednosti, ki se sklicuje na monetarno pravo tretje države.

Če zakonodaja te države določa fiksno menjalno razmerje med novo in staro obračunsko enoto, potem je razmerje veljavno v vseh državah, kjer velja načelo 'nominalne vrednosti'. Monetarno pravo skupaj z omenjenim načelom torej zagotavlja, da konverzija med staro nacionalno valuto in evrom velja v skoraj vseh državah. V državah, kjer 'nominalna vrednost' ne velja (Turčija in Indonezija) pa bi morale pogodbene stranke podpisati sporazum, s katerim bi zagotovile pravno varnost.

Opozoriti je treba še na pogodbe, sklenjene v valutah držav evro-območja pod pravom tretjih držav pred 1.1.1999. V tem primeru sicer univerzalno načelo nominalne vrednosti ne izključuje možnosti sklicevanja pogodbenih strank na nepredvidene okoliščine, nastale zaradi uvedbe evra, in zahtevale spremembo pogodbenih določil pred sodiščem tretje države (npr. spremembo klavzule o obrestni meri). Temu se je možno izogniti z novo pogodbo, ki bi vključevala klavzulo o kontinuiteti pogodb, sklenjenih pred 1.1.1999 (Legal consequences of the introduction of the euro, 1999, str. 12).

### **Pogodbe, sklenjene na osnovi nacionalne referenčne obrestne mere**

S 1.1.2002 bo veliko medbančnih obrestnih mer držav evro-območja izginilo. Ker te niso določene na zakonodajni osnovi, ampak s tržnimi sporazumi, bi ukinitvev teh obrestnih mer lahko povzročila probleme v primerih, ko se pogodbene stranke niso same dogovorile o nadomestni referenčni obrestni meri. Za zagotovitev pravne varnosti in kontinuitete pogodb so na primer na Nizozemskem predvideli zamenjavo njihove referenčne obrestne mere AIBOR z EURIOR-om (Legal consequences of the introduction of the euro, 1999, str. 14).

### **ECU pogodbe**

V primeru ECU pogodb, sklenjenih pod evropskim pravom lahko ločimo štiri kategorije (Legal consequences of the introduction of the euro, 1999, str. 13):

- ECU pogodbe, ki se nanašajo na uradno košarico evropskih valut, določeno v Regulaciji 3320/94. Te pogodbe bodo pretvorjene v evre v razmerju 1:1.
- ECU pogodbe, ki se sklicujejo na lastno definicijo ECU košarice in pri katerih je jasno, katera definicija ECU-ja je uporabljena. Te definicije se bodo upoštevale.
- ECU pogodbe, ki določajo, da bo z ukinitvijo ECU košarice prišlo do razveljavitve teh pogodb. Takšna določba se bo upoštevala.
- ECU pogodbe, pri katerih ni jasnega sklicevanja na uradno ECU košarico. V tem primeru se predpostavlja, da se takšna pogodba sklicuje na uradno definicijo ECU.

### **Izvedeni finančni inštrumenti**

Pogodbe, v katerih se pojavlja več valut, oblikujejo posebno kategorijo, večinoma sestavljeno iz swapov. Kontinuiteta pogodb je načeloma tudi v teh primerih zagotovljena, vendar pa so lahko določbe v izvedenih finančnih inštrumentih popolnoma drugačne. Zato bodo morebitne probleme, povezane s temi pogodbami pogodbene stranke morale reševati same (Legal consequences of the introduction of the euro, 1999, str. 14).

#### **4.1.3. Prilagoditev informacijskih sistemov**

Državne uprave članic evro-območja so kot ene največjih uporabnic informacijske tehnologije med tistimi ekonomskimi subjekti, ki najbolj občutijo uvedbo nove valute. Zaradi velikega števila informacijskih sistemov in njihove narave (velike količine finančnih transakcij) predstavlja prilagajanje teh zelo zapleteno oziroma kompleksno nalogo, predvsem na področju davkov, carin, zakladništva, proračuna in statistike. Zaradi tega je večina državnih uprav v članicah načrtovala dovolj dolgo pripravljalno obdobje (2 do 3 leta) in se tako izognila nezaželenim učinkom priprav v zadnjem trenutku.



Ker se obsežnost priprav na področju informacijskih sistemov med posameznimi deli državne uprave razlikuje glede na dejavnost, ki jo opravljajo, ni mogoče predpisati skupnega načrta, ki bi ustrezal vsakemu ministrstvu ali vladni službi. Vendar pa obstajajo določena splošna vprašanja ali problemi, s katerimi se srečuje celotna državna uprava ter tudi privatni in finančni sektor, in ki jih je mogoče z določenimi smernicami pojasniti ali vsaj predlagati možnosti za njihovo rešitev. V tem smislu je zelo pomembno, da se v zgodnji fazi pripravljanih del vzpostavi komunikacija, ne samo s tovrstnimi delovnimi skupinami v drugih državah članicah, ampak tudi z organizacijami znotraj države, ki imajo izkušnje in znanje na področju informacijske tehnologije ter predstavljajo možni izvor "najboljše prakse". Na ta način pridobijo državne službe dragocene informacije o določenih tehnikah, strategijah, predvsem pa možnostih za bolj kakovostne rešitve. Zmanjšajo stroške in čas potreben za razvijanje rešitev, povezanih s splošnimi vprašanji ter tako večji del priprav namenijo posebnostim in njihovemu prilagajanju, katerega težavnost je odvisna od:

- narave njihove dejavnosti,
- zakonov in regulacij, ki urejajo dejavnost,
- količine in kompleksnosti ekonomskih in finančnih informacij, ki jih obravnavajo,
- zahtevane ravni storitev, ki jih podjetja v prehodnem obdobju lahko izvajajo v evrih (evro opcij) ter
- vrst informacijskih sistemov in njihovih funkcij.

Na podlagi izkušenj in pripravljenih smernic držav članic evro-območja in ostalih treh držav EU lahko torej definiramo in razložimo temeljna vprašanja, povezana z uvedbo evra v informacijske sisteme:

- model prilagajanja,
- tehnične zadeve ter
- stroške in možna tveganja.

#### **4.1.5.1. Model prilagajanja**

Za priprave informacijskih sistemov na uvedbo skupne evropske valute je bilo razvitih veliko metodologij, ki določajo strukturo oziroma potek procesa prilagajanja. Ne glede na končno izbiro enega od modelov, ki je odvisna med drugim tudi od strukture in funkcije informacijskih sistemov, analize stroškov in možnih tveganj, je možno opisati določeno zaporedje postopkov, ki predstavljajo okvir pripravljanih del informacijskih sistemov.

Primer takšnega modela je švedski analitični model, ki je bil razvit v podporo načrtovanja in implementacije prilagoditvenih ukrepov v institucijah švedske državne uprave že leta 1998, čeprav Švedska ni bila kandidatka za vstop v evro-območje v prvem krogu. Sestavljen je iz dveh delov (glej Sliko 2, na str. 22). Prvi opisuje izhodišče pripravljanih del, drugi pa predstavlja zaporedje korakov in glavne poudarke pomembne za dejansko izvajanje prilagajanja informacijskih sistemov v skladu s pripravljanim načrtom.

Splošni del vključuje:

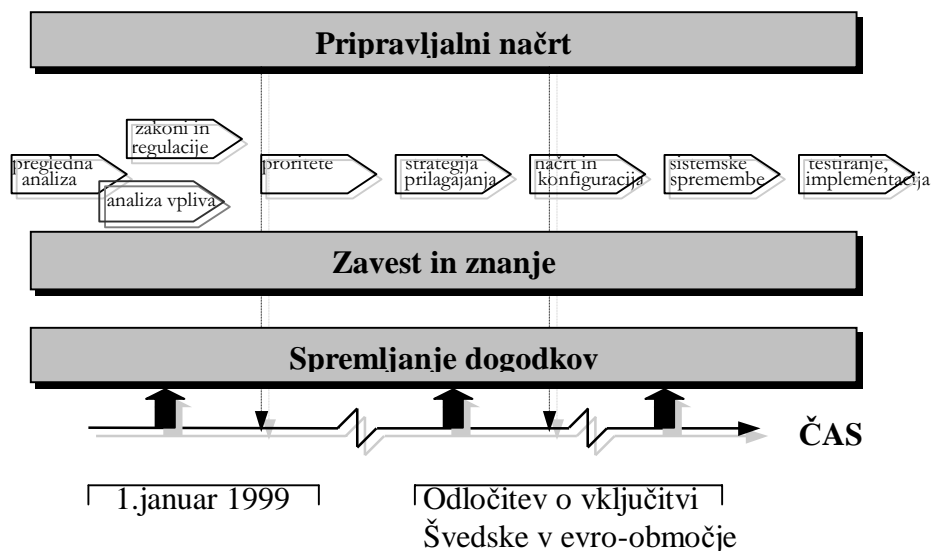
- spremljanje dogajanja na področju prilagajanja informacijskih sistemov,
- zvest in znanje, potrebno za priprave,
- načrt pripravljane dela,

operativni pa:

- pregledno analizo,
- analizo zakonov in regulacij,

- analiza vpliva,
- določitev prioritete,
- strategija prilagajanja
- oblikovanje in konfiguracijo,
- sistemske spremembe ter
- testiranje in implementacijo.

**Slika 2:** Prilagajanje informacijskih sistemov na uvedbo evra: švedski analitični model



**Vir:** Statskontoret's Analysis Model for Adaptation of IT Systems to the Euro, 1998, str. 12.

Omenjeni model služi kot vzorec, na podlagi katerega v nadaljevanju predstavljam glavne korake, postopke in dejavnike prilagajanja informacijskih sistemov in zato določene manj pomembne alineje z vidika samih informacijskih sistemov iz svoje razlage izpuščam.

### **Pregledna analiza informacijskih sistemov**

Za uspešno prilagoditev informacijskih sistemov novi skupni valuti je potrebno najprej ugotoviti, kateri so tisti informacijski sistemi, ki so podvrženi vplivu evra. Inventar oziroma pregledna analiza je torej ena najpomembnejših faz za nadaljevanje pripravljanih del, njen končni cilj pa je identifikacija tistih informacijskih sistemov, ki shranjujejo, proizvajajo in obdelujejo izključno ekonomske in finančne informacije oziroma podatke. To so predvsem:

- sistemi za knjigovodstvo, finančno načrtovanje in proračunska sredstva,
- sistemi za plačila (payment systems),
- računi dobaviteljev in kupcev ter postopki fakturiranja,
- plačni sistemi,
- sistemi za opremo in druga fiksna sredstva,
- notranji zakladniški sistemi ter
- sistemi za statistiko in spremljanje.

Delo v tej fazi je v veliki meri podprto z različnimi vprašalniki ali načrti informacijskih sistemov, ki dajejo podatke in informacije pomembne za identifikacijo tozadevnih sistemov in generirajo končne rezultate. V Prilogi 1 so prikazani primeri tovrstnih vprašanj ki so podani v švedskem

analitičnem modelu in primer vprašalnika, ki ga je za potrebe identifikacijske faze izdelala delovna skupina za informatiko v španskem modelu prilagajanja.

Rezultati, ki jih daje pregledna analiza morajo zagotoviti jasen in natančen pregled nad vsemi identificiranimi informacijskimi sistemi. Ti so pri tem razdeljeni po določenih kategorijah, izbira teh pa je prilagojena dejavnosti in potrebam posamezne državne službe. Primer ene od možnih preglednih analiz je prikazan v spodnji tabeli.

**Tabela 1:** Primer podatkov zbranih v fazi pregledne analize

<i>Ime sistema</i>	<i>Področje</i>	<i>Upravljalec/lastnik sistema</i>	<i>Št. Uporab.</i>	<i>Izvor sistema</i>	<i>Platforma/jezik/orodje</i>	<i>Povezave</i>	<i>Vrednostni podatki</i>
Eko-pack	Računovodstvo	Finančni manager	20	Tretja stranka	UNIX	Cosmos	Da
"Uttern"	Izdatki	Specializirani manager	150	Razvit v hiši	NT, Oracle	Yes	Da
PA	Plače	Manager osebja	15	Paket	UNIX	Eko-pack	Da
Supliers' ledger	Plačila dobaviteljem	Finančni manager	40	Tretja stranka	UNIX	Eko-packPostal giro/Bank	Da

**Vir:** Statskontoret's Analysis Model for Adaptation of IT Systems to the Euro, 1998, str. 21.

Gre za dokumentiranje tehničnih podrobnosti, ki imajo velik pomen za nadaljnje prilagajanje. Pomembni so predvsem podatki o:

- nastanku informacijskega sistema, ki povedo, ali je bil določen sistem razvit znotraj državne službe, ali je bil kupljen v paketu, ali pa je bil razvit s strani tretje osebe posebej za določeno državno službo,
- programskem jeziku (sistemi programirani v modernem programskem jeziku so lažje prilagodljivi),
- povezavah med sistemi (ti podatki dajejo informacijo o možnosti postopnega prilagajanja informacijskega sistema – glej strategija prilagajanja – poleg tega pa veliko število povezav povzroča večje probleme pri prilagajanju).

### **Analiza zakonov in regulacij**

Pri analiziranju zakonov in regulacij je treba ugotoviti, v kolikšni meri uvedba evra vpliva na spremembo zakonov, predpisov, uredb, ki urejajo določeno dejavnost, in/ali na njihovo dopolnitev. Zadeva predvsem pravila o pretvarjanju valut in zaokroževanju, kontinuiteto pogodb, kodiranje in namestitvev evro simbola in podobno. Ker predstavljajo zaključne ugotovitve te faze predpogoj za analiziranje vpliva evra na informacijske sisteme, mora biti to vprašanje rešeno relativno zgodaj v celotnem procesu.

## Analiza vpliva

Rezultati faze identifikacije in analiza zakonov tvorijo osnovo za izvedbo analize vpliva, ki ocenjuje obsežnost pripravljanih del v posamezni državni službi v odvisnosti od stopnje vpliva evra na njene dejavnosti. Kolikšna je ta stopnja vpliva je odvisno od:

- *povezanosti dejavnosti z informacijskimi sistemi* – Če je določena dejavnost v celoti odvisna od delovanja informacijskih sistemov, potem delna ali celotna odpoved informacijskega sistema pomeni, da državna služba ne more opravljati svojih storitev. V tem primeru morajo biti informacijski sistemi v celoti usposobljeni opravljati vse transakcije v evrih.
- *povezanosti določene državne službe oziroma njene dejavnosti z drugimi ekonomskimi subjekti* – Stopnja vpliva evra na informacijske sisteme je največja v tistih državnih službah, ki poslujejo predvsem s podjetji, saj je v tem primeru tudi raven storitev, ki jo ponudijo v okviru evro opcij največja. Pri poslovanju z javnostjo oziroma fizičnimi osebami in drugimi državnimi službami pa vpliv evra na informacijske sisteme postopoma pada.
- *količina finančnih informacij,*
- *tehnični dejavniki* (glej 4.1.5.2.).

Na podlagi ugotovitev o odvisnosti dejavnosti od informacijskih sistemov in vplivu evra nanje se naredi končna ocena vpliva skupne valute na dejavnosti posamezne državne službe, ki služi kot podlaga za določanje prednostnih nalog. Te so pogojene s:

- *pomembnostjo sistema*: Sistemi, ki so neobhodno potrebni za delovanja posamezne službe, imajo višjo prioriteto;
- *kompleksnostjo*: Ker zahteva prilagajanje kompleksnih informacijskih sistemov več časa, in ker je časovni urnik uvedbe evra fiksen, je treba začeti z delom teh sistemov bolj zgodaj, to pa jim hkrati daje višjo prioriteto.

## Strategija prilagajanja

Ko gre za uvajanje evra v informacijske sisteme državne uprave, so na voljo tri strategije prilagajanja:

- *"Big Bang" strategija* – Sprememba valute (prehod na evro) v vseh informacijskih sistemih določene državne službe ali ministrstva se izvede v istem trenutku, najverjetneje ob koncu finančnega oziroma obračunskega obdobja. S tem se reši problem mešanih sistemov, kjer eni poslujejo v nacionalni valuti, drugi pa v evru, hkrati pa strategija prinaša določene pomanjkljivosti, ki so povezane predvsem s trenutkom prehoda na evro ob koncu finančnega obdobja in s pretvarjanjem arhiviranih podatkov v evre.
- *Postopno prilagajanje* – Sprememba valute v informacijskih sistemih se izvaja postopno oziroma po načelu "ko je potrebno". Slabost te rešitve je, da nekateri sistemi že uporabljajo evre, medtem ko ostali še vedno izvajajo vse operacije v nacionalni valuti. Takšna rešitev zato zahteva posebne vmesne povezave med informacijskimi sistemi, ki so zaradi kratke življenjske dobe relativno dragi. Postopno prilagajanje zahteva obsežno interno usklajevanje in zelo koncentrirano delo, kar je samo po sebi zahtevno.
- *Uvedba novih sistemov* – V primeru, da so bili informacijski sistemi na ministrstvu ali v državni službi kupljeni od zunanjega dobavitelja, ki ne zagotavlja možnosti evro nadgradnje, je treba uvesti nove sisteme, s katerimi je možno izpeljati prilagajanja potrebna za uvedbo nove valute. V večini primerov zahteva ta pristop relativno veliko dela, vendar pa se je izkazalo, da je ta strategija v primerjavi s prilagajanjem že obstoječih sistemov primernejša in bolj ekonomična.

Pri končni izbiri ene od navedenih strategij je treba kot ključna elementa upoštevati:

**1. valutno funkcionalnost sistema (koliko različnih valut je posamezen sistem sposoben uporabljati)**

Ugotoviti je namreč treba, katere minimalne zahteve glede evro funkcije morajo informacijski sistemi izpolnjevati pri določeni strategiji prilagajanja. V primeru, da izvajanje dejavnosti zahteva postopen prehod storitev zagotovljenih v evrih in nacionalni valuti, mora informacijski sistem sočasno opravljati vse operacije v obeh valutah. Če pa je prehod na novo valuto izveden v istem trenutku, morajo biti vsi sistemi pripravljene uporabljati evro kot bazno valuto (valuta, v kateri se podatki obdelujejo in shranjujejo) z upoštevanjem vseh pravnih pravil, ki zadevajo zaokroževanje, evro simbol ipd. Primeri vprašanj, povezani z analizo evro funkcionalnosti so prikazani v Prilogi 3:

**2. vrsto informacijskih sistemov glede na število valut, ki jih uporabljajo:**

- eno-valutni sistemi, ki jih danes uporablja večina ministrstev in državnih služb, so sposobni uporabljati le eno valuto. Za obdelavo podatkov izraženih v evrih, mora biti izvršena pretvorba oziroma preračunavanje v nacionalno valuto, ki pa je v teh sistemih otežkočena, saj ne dopuščajo vhoda ali izhoda podatkov v nobeni drugi valuti, razen v nacionalni valuti. Prilaganje teh sistemov lahko poteka na dva načina:
  1. sistem uporablja le evro, kot edino valuto, kar pomeni, da mora biti prehod na novo valuto v vseh sistemih izpeljan istočasno ("Big Bang" strategija) in
  2. v primeru postopnega prilagajanja oziroma sočasnega obstoja nacionalne valute in evra je obvezna uvedba pretvorbene funkcije, kjer pretvarjanje in shranjevanje vhodne valute poteka zunaj informacijskega sistema
- več-valutni sistemi, ki lahko uporabljajo več kot eno valuto na tri načine:
  1. v primeru več-valutnih vstopnih podatkov se določena transakcija zabeleži v obeh valutah, originalni (evro) in bazni valuti (nacionalna valuta). Obdelujejo, shranjujejo in izstopajo pa ti podatki le v nacionalni valuti kot bazni valuti,
  2. pri več-valutnih izstopnih podatkih se ti generirajo v več možnih valutah, medtem ko obdelovanje podatkov še vedno poteka v bazni valuti (nacionalna valuta) in
  3. v primeru več-valutnih vstopnih in izstopnih podatkih lahko uporabnik beleži vstopne podatke in generira izhodne podatke v več valutah. Obdelovanje podatkov poteka prav tako v bazni valuti (nacionalna valuta).

Slabost vseh več-valutnih sistemov ne glede na različne primere je potreba po pretvarjanju ene valute v drugo, kar povzroča probleme pri zaokroževanju, ki se jim ni mogoče izogniti.

- Več-valutna baza zagotavlja popolno evro funkcijo, na podlagi katere lahko informacijski sistem izvaja vse operacije v evru in nacionalni valuti hkrati. S tem omogoča že prej poznano uporabo več-valutnih vstopnih in izstopnih podatkov, za razliko od drugih pa zagotavlja tudi možnost obdelovanja in shranjevanja podatkov v več valutah. Na ta način je izslednost transakcij oziroma podatkov veliko večja, kar je velika prednost, pojavljajo pa se tudi določene pomanjkljivosti, ki so povezane predvsem z visoko ceno nakupa in vpeljave sistema. Zaradi večje fleksibilnosti je njihova uporaba zahtevnejša, stopnja nadzora pa mora biti večja.

## **Testiranje in implementacija**

Testiranje je ena od stopenj, ki zahteva največ sredstev in časa (30 – 50% celotnega procesa), zlasti v primeru informacijskih sistemov, ki so bili razviti znotraj določenega ministrstva ali državne službe. Izvajanje večstopenjskih testov v vseh sistemih namreč zagotavlja, da v trenutku uvedbe evra ne bo prišlo do nejasnosti, izostankov in drugih problemov, ki imajo lahko velike negativne posledice tako za državno ustanovo, kot tudi za uporabnike. Zato zahteva premišljene metode in ocene testnega okolja, povezane predvsem s krajem, časom in načinom testiranja. Kot posledica uspešnega testiranja se v skladu z izbrano tehnologijo izvede končna uvedba evra v informacijske sisteme.

### **4.1.5.2. Tehnična vprašanja**

Za pridobitev ustrezne evro funkcionalnosti je treba upoštevati določena tehnična vprašanja, povezana predvsem s problemi zaokroževanja in decimalnimi števili, arhiviranimi podatki ter povezavami med informacijskimi sistemi.

### **Zaokroževanje, decimalna števila, standardne vrednosti**

Prehod na novo valuto postavlja številna vprašanja glede zaokroževanja in decimalnih števil, ki jih je treba upoštevati pri prilagajanju informacijskih sistemov, med njimi:

- število decimalnih mest, s katerimi bi naj bile izražene vrednosti,
- zaokroževanje vrednosti na določeno število decimalnih mest ali na cela števila,
- obravnava standardnih vrednosti oziroma vsot.

Pravila, ki jih glede pretvarjanja in posledično zaokroževanja postavlja Evropska komisija v pravnem okvirju za prevzem evra so sicer jasna, vendar pa določena vprašanja, predvsem tista omenjena zgoraj, Evropska unija prepušča presoji držav samih.

Rešitve in izkušnje, ki so jih glede zaokroževanja oziroma decimalnih mest uvedle države članice, kažejo, da obstajajo določene razlike ne samo med državami, ampak tudi med različnimi deli državnih uprav. Prve so posledica različnih vrednosti nacionalnih valut glede na evro, druge pa so povezane s samimi informacijskimi sistemi. Tako npr. državne uprave v Italiji, Španiji in davčna uprava na Nizozemskem niso nikoli uporabljale decimalnih števil, Italija in Španija zaradi majhne vrednosti svojih valut, davčna uprava na Nizozemskem pa zaradi prepričanja, da bi stroški uvedbe decimalk presegli izgubo države, ki jo ima ta z zaokroževanjem vsot v korist uporabnikov njenih storitev. Pri tem stališču je nizozemska davčna uprava ostala tudi z vključitvijo v evro-območje, tako da ne namerava uvesti decimalk niti po koncu prehodnega obdobja, ko bo edino zakonito plačilno sredstvo evro. Ostale države članice bodo v prehodnem obdobju ne glede na to, ali so bila decimalna števila do vstopa v evro-območje prisotna ali ne, uvedle dve decimalni mesti v že obstoječe sisteme, pri razvoju novih pa bodo upoštevale najmanj tri.

Posebno pozornost pri zaokroževanju zahtevajo standardne vsote, ki so ponavadi izražene v celih številih, da si jih ljudje lažje zapomnijo. Gre predvsem za razne ugodnosti in davčne olajšave kot so otroški dodatki, štipendije splošne olajšave pri dohodnini ipd. Problemi, ki se lahko pojavijo pri zaokroževanju standardnih vsot, so povezani s prevelikimi napakami oziroma razlikami med originalno in zaokroženo vrednostjo, kar se lahko v končni fazi odrazi na proračunu države. V Belgiji so na primer zato sprejeli zakonsko dopolnilo, ki pri zaokroževanju standardnih vsot postavlja določene omejitve. Pri pretvarjanju 100 BEF lahko

zaokrožena vsota v evrih odstopa največ za 0.5 evrov, pri zaokroževanju 1000 BEF pa največ za 5 evrov (Preparing financial information system s for the euro, 1997, str. 41).

### **Problem arhiviranih podatkov**

Arhivirani podatki so vsi tisti podatki, ki so shranjeni v nacionalni valuti v trenutku prehoda na evro. Lahko vsebujejo individualne informacije in administrativne podatke, primer katerih so sistemi socialnega zavarovanja in davčne uprave, ali pa statistične informacije, ki jih proizvaja in shranjuje statistični urad. Nastopijo torej v trenutku, ko začne ministrstvo ali državna služba shranjevati podatke v evrih namesto v nacionalni valuti. V primeru ministrstva z evro opcijami že v prehodnem obdobju, kar pomeni, da mora biti tudi v tej fazi zagotovljena možnost njihovega pretvarjanja iz nacionalne valute v evre. Pred tem je pomembno pretehtati določena vprašanja, ki so osredotočena predvsem na:

- menjalna razmerja oziroma način pretvarjanja in
- trenutek pretvorbe.

Ker evro regulacije ne navajajo nobenih pravil glede pretvarjanja arhiviranih podatkov, mora vsaka država najti oziroma razviti svoje rešitve za zgornja vprašanja in probleme, ki se lahko pri tem pojavijo. Švedska je, na primer, prišla do določenih zaključkov, ki veljajo ne glede na vrsto arhiviranih podatkov. Glavno načelo, ki ga je pri tem upoštevala, je postopno pretvarjanje arhiviranih podatkov v evre, kar pomeni, da podatki shranjeni v sistemih ne bodo avtomatično podvrženi pretvarjanju v novo valuto, ampak bo do pretvorbe prišlo samo takrat, ko bo to potrebno (primeri, ko so podatki uporabljeni v kombinaciji z drugimi informacijami). Pri tem je treba poudariti, da originalne informacije ne smejo biti spremenjene, tako da je pretvarjanje možno le v primeru, da so arhivirani podatki shranjeni na mestu v informacijskem sistemu, ki je različno od tistega z originalnimi podatki. Menjalna razmerja, ki so jih švedske agencije uporabile pri pretvarjanju, se razlikujejo glede na vrsto arhiviranih podatkov. V primeru individualnih ali administrativnih podatkov, ki so namenjeni uporabi znotraj državnih institucij, je predvideno fiksno menjalno razmerje, pretvorbeni faktor in tržna menjalna razmerja so predvidena za pretvorbo zneskov uporabljenih za mednarodne primerjave, medtem ko je pretvorba statističnih razredov (npr. meje med dohodkovnimi razredi) določena s pretvorbenim faktorjem in zaokroževanjem po vnaprej določenih pravilih. Ne glede na način pretvarjanja je treba opozoriti še na naslednje: isti podatki so v informacijskih sistemih zelo pogosto shranjeni več kot enkrat in v takšnih primerih mora biti pretvarjanje podatkov dosledno. Če so osnovni podatki pretvorjeni v evro drugače kot zbirni ali povzeti podatki, lahko informacijski sistem proizvede nerealne podatke (Preparing financial information system s for the euro, 1997, str. 45).

### **Vmesne povezave (Interfaces)**

Vmesna povezava je kontaktna točka oziroma površina med dvema ali več informacijskimi sistemi, ki jo je treba upoštevati pri izbiri strategije prilagajanja, in sicer pri uvajanju evro funkcionalnosti. To velja tako za povezave med informacijskimi sistemi znotraj agencije (notranje vmesne povezave), kot tudi pri povezovanju teh z informacijskimi sistemi drugih državnih služb in podjetij (zunanje vmesne povezave). Slednje so pomembne zlasti v prehodnem obdobju, ko morajo biti informacijski sistemi določene državne službe ali ministrstva zaradi uvedbe evro opcij, sposobni opravljati vse finančne transakcije tako v nacionalni valuti, kot tudi v evrih. Da bi ugotovili obsežnost in kompleksnost notranjih in zunanjih povezav posameznega ministrstva, je treba izvesti pregled, na podlagi katerega se

določi zahtevana stopnja nadgradnje posamezne vmesne povezave, ki zagotavlja ustrezno raven evro opcij v prehodnem obdobju (storitve, ki jih v prehodnem obdobju ponudi svojim uporabnikom v evrih) in tekoče opravljanje dejavnosti (Preparing financial information system s for the euro, 1997, str. 40).

#### **4.1.5.3. Stroški in možna tveganja**

Stroški povezani s spremembami informacijskih sistemov so v veliki meri povezani tudi s človeškim faktorjem. Največji delež predstavljajo:

- neposredni stroški programskega razvoja in testiranja,
- stroški pretvarjanja podatkov,
- stroški projektnega managementa,
- stroški ocene vpliva,
- operativni stroški,
- skriti in posredni stroški,
- stroški strojne opreme ter
- stroški izobraževanja in usposabljanja.

Končna ocena potrebnih sredstev bo od ministrstva do ministrstva različna, odvisno od vpliva uvedbe evra na informacijske sisteme posameznega ministrstva ali državne službe. Kolikšna je na primer ocena stroškov davčne uprave, kot ene največjih uporabnic informacijskih sistemov, je prikazano na primeru švedske davčne službe v Prilogi 4.

Tudi tveganja, ki se pojavljajo ob prilagajanju informacijskih sistemov evru niso zanemarljiva. Povezana so predvsem z:

- nepravočasnim zaključkom pripravljanih del in
- velikimi stroškovnimi problemi.

V obeh primerih, tako pri stroških kot pri tveganjih, ima veliko vlogo projektno vodstvo, ki nadzira stroške, minimizira tveganja in zagotovi uspešen zaključek prilagajanja ob pravem času. Pri tem pomaga tudi delitev izkušenj znotraj državne uprave, povezovanje z drugimi ekonomskimi subjekti v državi in predvsem povezovanje s podobnimi projektnimi oziroma delovnimi skupinami v državah članicah evro-območja.

#### **4.1.4. Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih**

Vzporedno s prilagajanjem zakonodaje in informacijskih sistemov poteka v državni upravi usposabljanje in izobraževanje zaposlenih o vprašanih povezanih z uvajanjem evra. V informacijske sisteme uvedena nova orodja zahtevajo primerno usposobljene ljudi, ki morajo v celoti usvojiti uporabo novih funkcij, nastalih kot posledica nadgradnje informacijskih sistemov in biti pozorni na napake, ki se lahko primerijo pri ročnem vnašanju podatkov (napake pri pretvarjanju, pri vnašanju podatkov in enot). Po drugi strani pa je potrebno zagotoviti pravilne in usklajene informacije, ki jih širši javnosti o evru posredujejo državne institucije.

Programi evro usposabljanja, ki so jih izvajale države članice, so temeljili na enotnosti in jasnosti posredovanih informacij ter njihovi koordinaciji. Podprti so bili s strani vladnih kot tudi nevladnih organizacij in podjetij ter vključevali različne metode usposabljanja v obliki didaktičnih orodij (plakate, žepne priročnike z vprašanji in odgovori, CD-ROM, brošure, zloženske) in konferenc, seminarjev ter okroglih miz.



Izobraževalne aktivnosti so začele potekati kmalu po madridskem vrhu leta 1995 in bodo potekale do konca prehodnega obdobja. V prvih letih pred nastopom prehodnega obdobja so bile usmerjene predvsem v splošna vprašanja evropskega integracijskega procesa (potek razvoja monetarne unije, uvedba skupnega denarja, prednosti in slabosti evra, njegov vpliv na nacionalno ekonomijo), z začetkom prehodnega obdobja pa so se začela posebna usposabljanja, namenjena ciljnim skupinam, udeleženi v pripravljanih aktivnostih. Usposabljanje se je usmerilo predvsem k tistim ministrstvom in službam na centralni in lokalni ravni, kateri domena so javne finance, v največji meri finančnemu ministrstvu in njegovim službam.

#### **4.1.7. Praktični primer pripravljalnega dela: Davčna uprava Švedske**

Primer priprav švedske davčne uprave kot tudi ostale državne uprave na uvedbo evra je za Slovenijo še posebej zanimiv, saj je Švedska kljub dejstvu, da ni želela sodelovati v evro-območju od 1.1.1999 in da formalno niti ni izpolnjevala konvergenčnih kriterijev za vstop, s pripravljanim delom začela relativno zgodaj. Čeprav je Švedska članica EU in morda zaradi tega tesneje povezana z novo valuto, to ne spremeni dejstva, da predstavlja evro le še eno tujo valuto, ki seveda vpliva na švedsko gospodarstvo, predvsem finančni in kapitalski trg ter podjetja, ne pomeni pa vzroka za začetek pripravljanih del v državni upravi. Kljub temu in dejstvu, da je Švedska vstop v evro-območje preložila za nedoločen čas, je švedska vlada leta 1999 naročila določenim državnim institucijam, med njimi tudi državni upravi (RSV), da naredijo analizo pripravljanih del v primeru prihodnjega vstopa Švedske v evro-območje. Namen dela je bilo ugotoviti, katera so tista področja, ki so podvržena vplivu evra, identificirati dejavnike vpliva in njihovo velikost ter na podlagi tega oceniti stroške in čas, potreben za dejansko prilagoditev državne institucije. Kakšni so rezultati dosedanjih priprav v davčni upravi in nadaljnje naloge povezane z njenim prilagajanjem, je prikazano v Prilogi 4.

## **4.2. Raven lokalnih skupnosti**

### **4.2.1. Vloga lokalnih oblasti**

Med ključnimi akterji, ki so odgovorni za uspešno delovanje EMU, so administrativna telesa na regionalni in lokalni ravni nedvomno zelo pomembna. So povezovalni člen med centralno oblastjo oziroma odločitvami, ki jih ta sprejme in državljani, ki jih te odločitve tako ali drugače zadevajo. Zaradi tega nastopajo kot posredniki informacij, ki so državljanom in še posebej določenim ciljnim skupinam za razumevanje evra, njegovega vpliva in končnega sprejetja izredno pomembna. Zaradi te pomembnosti bi morale priprave na uvedbo evra v lokalnih skupnostih potekati s podobnim tempom kot v centralnih državnih upravah, vendar pa so raziskave v posameznih državah članicah (glej točko 4.2.3.) pokazale, da pripravljala dela sredi prehodnega obdobja niso sledila časovnim okvirjem, predvidenim v prehodnih načrtih posameznih lokalnih skupnosti. Ali je to posledica pomanjkanja zavesti o pomembnosti priprav ali pa težav, ki se lahko pojavijo pri prilagajanju, je težko reči. Kakorkoli že, regionalne in lokalne skupnosti se, čeprav z različno motivacijo in rezultati, v glavnem pripravljajo na uvedbo evra na naslednjih področjih (A. Heichlinger, 2000, str. 34):

- pravno prilagajanje in institucionalne spremembe,
- notranja reorganizacija in strateško prilagajanje,
- usklajevanje z višjimi administrativnimi ravnimi,
- ocena finančnih posledic zamenjave valute in
- izvajanje informacijskih aktivnosti.

#### **4.2.2. Primeri in izkušnje posameznih lokalnih skupnosti (Mesto Bonn)**

V nadaljevanju bomo na podlagi konkretnega primera pogledali, kako potekajo priprave na uvedbo nove valute, kaj je bilo do sedaj že narejenega, kakšne so bile strategije in nenazadnje, katera so tista področja, kjer so se pojavljali morebitni problemi.

V Bonnu so priprave na uvedbo evra stekle že konec leta 1996 z ustanovitvijo evro-delovne skupine (v njej sodelujejo predstavniki Glavnega urada, Mestne zakladnice, Davčnega oddelka, finančnega oddelka, Javnih podjetij in Nadzorni urad), ki koordinira in usmerja vse naloge, povezane z uvajanjem nove valute, ter glede na obvezujoči časovni okvir nadzoruje njegovo izpolnjevanje. Januarja 1997 je delovna skupina tako vse oddelke in urade mestne administracije seznanila z osnovnimi informacijami evro problematike in hkrati naročila, da identificirajo vsa področja, podvržena vplivu evra in potrebne naloge po naslednji shemi:

1. Kje se odraža vpliv evra v posameznem oddelku ali uradu in kakšni so potrebni ukrepi za prilagoditev?
2. Do kdaj mora biti prilagoditev končana in kakšno je zaporedje nalog pri prilagajanju?
3. Kolikšni so stroški uvedbe evra?

Na podlagi pridobljenih podatkov je bilo ocenjenih pet področij, ki so in še zahtevajo največ pozornosti in predstavljajo tudi potencialni izvor problemov. To so:

- prilagoditev vseh postopkov, ki vključujejo avtomatsko obdelavo podatkov (ADP),
- denarne transakcije vključno z blagajnami, gotovinske predujme,
- lokalna zakonodaja, administrativne regulacije, direktive, pogodbe
- proračun in računovodstvo ter
- plačilne avtomate.

#### **Prilagoditev ADP procesov**

Glede na rezultate ankete je različnim stopnjam vpliva evra podvrženih približno 80% ADP, ki zahtevajo za reprogramiranje okoli 94 človek-mesecev. Od razpoložljivega osebja, ki je kvalificirano za nalogo, pri uvajanju evra v ADP procese sodeluje 11% zaposlenih v triletnem obdobju (1999-2001). Številke se nanašajo samo na procese, ki jih je razvil Glavni urad, medtem ko finančne učinke uvajanja evra za ADP procese razvite s strani tretje stranke leta 2000, ko je potekala anketa, še ni bilo mogoče določiti. Ker je bila za te ADP procese sklenjena pogodba o vzdrževanju, se predpostavlja, da njihovo prilagajanje ne bo imelo večjih finančnih posledic.

Časovni načrt prilagajanja poteka po naslednji shemi:

1. programske zahteve so bile v celoti določene do 31.12.1998 in predstavljene ADP uporabnikom,
2. potrebno reprogramiranje bo opravljeno do konca leta 2000,
3. testiranje pa naj bi se začelo leta 2001 tako, da bodo novi programi v popolnosti delovali najkasneje do konca leta 2001.

#### **Denarne transakcije in plačilni postopki**

Rezultati ankete so v zvezi z uvajanjem evra v denarne transakcije in plačilne postopke so pokazali potrebo po izdelavi predlogov na naslednjih področjih:

- prejem finančnih inštrumentov,

- plačila in predujemi,
- računovodski postopki mestne zakladnice,
- polog varščine, terjatve,
- opomini, postopki izterjave,
- posredovanje informacij nižjim ravnam (tehnični in specializirani oddelki) in
- pooblastila glede finančnih zadev.

Vsi plačilni postopki bodo v evrih izvedljivi do konca leta 2001, pri čemer bo s prilagajanjem najkasneje končala mestna zakladnica in sicer ob koncu prehodnega obdobja. Storitve, ki so se začele izvajati že z začetkom leta 1999 v okviru pravila "nobene zapovedi, nobene prepovedi" pa se nanašajo na negotovinske transakcije, predvsem na izdajanje čekov v evrih. Za to je bilo že pred tem datumom (natančneje sredi leta 1998) potrebno zagotoviti posebna potrdila o prejemkih ter možnost knjiženja in izdajanja računov v evrih, kar je zahtevalo uvedbo enotnega postopka na vseh decentraliziranih mestih gotovinskih plačil.

### **Lokalna zakonodaja, administrativni postopki, direktive in pogodbe**

Čeprav s pravnega vidika, kot je bilo ugotovljeno že nekajkrat, sprememba zakonodaje in pogodb ni potrebna, so se tudi oblasti v Bonnu odločile, da bodo zneske v zakonodaji, veljavni po letu 2002, zaradi razumljivosti in doslednosti pretvorile iz nemških mark v evre. Do konca prehodnega obdobja mora biti pregledanih in popravljenih okoli 70 posameznih regulacij, ki vsebujejo finančne podatke.

### **Proračun in računovodstvo**

Načrtovanje in izvajanje proračuna v evrih se bo začelo leta 2002, kar pomeni, da so bile vse javnofinančne transakcije v prehodnem obdobju izvršene v nemških markah. Čeprav bo predlog proračuna in letnih računov v letu 2001 obračunan v nemških markah zaradi načrtovanja proračuna za leto 2002, pa bodo bilance od leta 2000 naprej in načrtovane postavke proračuna za leto 2001 pretvorjene v evre, s čimer bodo ti podatki predstavljali osnovo oziroma bazo za določanje proračunov po letu 2002. Obravnavanje proračuna za leto 2002 in njegovih postavk, ki bo nastopilo letos jeseni, bo prvi resni preizkus za politike in birokracijo v prehodu na novo valuto.

### **Plačilni avtomati**

Evro delovna skupina je pripravila celoten pregled ukrepov, potrebnih za prilagoditev naslednjih plačilnih avtomatov:

1. Plačilni avtomati, ki sprejemajo gotovino (102 parkomatov),
2. 10 plačilnih avtomatov (v bazenih, avtomati na kovance v šolah ter avtomatski fotokopirni stroji in telefoni na kovance),
3. avtomati za izdajanje kart
4. avtomat za koleke (skupaj 39) in 5 avtomatov za poštne znamke.

Ocenjeni stroški prilagajanja so v veliki meri povezani s testiranjem verodostojnosti kovancev, pomemben delež teh stroškov pa predstavljajo tudi omenjeni plačilni avtomati:

- |                               |            |          |
|-------------------------------|------------|----------|
| • parkomati                   | 60.000 DM  | 30.676 € |
| • plačilni avtomati v bazenih | 120.000 DM | 61.355 € |
| • avtomati za izdajanje kart  | 40.000 DM  | 20.452 € |

• avtomati za koleke	23.000 DM	11.760 €
• avtomati za poštne znamke	6.000 DM	3.067 €
Skupaj	249.000 DM	127.312 €

### **Časovna in stroškovna ocena prilagajanja na evro**

Uvajanje evra v mestno upravo zahteva precej časa, kar so pokazali tudi rezultati ankete. Ukrepi, ki so bili sprejeti glede na vpliv evra na posameznih področjih so pokazali, da je za:

- prilagoditev približno 120-tih avtomatskih postopkov potrebno najmanj leto in pol,
- načrtovanje in razvoj programske opreme najmanj 1 leto,
- popravke v lokalni zakonodaji več kot eno leto, kar je posledica dejstva, da bo v večini primerov potrebno doseči politično soglasje in
- prilagoditev proračunskih načrtov najmanj 1 leto.

Konkretni podatki oziroma informacije potrebnih ukrepov in s tem povezanih stroškov je v letu 2000 podal Glavni urad. Revizija približno 1200 že natisnjenih obrazcev tako po njihovih ocenah zahteva eno leto, stroški te revizije pa znašajo 250.000 DM (127.823 €). Spremembe zakonodaje zahteva prav tako eno leto in znaša 160.000 DM (81.807 €). Bolj ali manj konzervativna ocena v zvezi s prilagajanjem ADP procesov predpostavlja stroške v višini približno 3000.000 DM (153.387 €). V letu 1998 je bila za izobraževanje in usposabljanje zaposlenih predvidenih 20.000 DM (10.226 €).

Glede na te ocene, bi celoten prehod mestne administracije na novo valuto povzročil med 2 in 2,5 milijoni DM stroškov (1.022.584 € - 1.278.230 €).

#### **4.2.3. Priprava lokalnih oblasti na uvedbo evra (rezultati ankete)**

Kako so se regije, okraji, občine pripravljale na uvedbo evra v prehodnem obdobju lahko pogledamo tudi skozi anketo in grafični prikaz, ki jo je zaradi pomanjkanja informacij na tem področju izvedla Evropska komisija v sodelovanju s Committee of Regions (Odbor za regije). Da bi ugotovili dejansko stanje, so v raziskavo, ki je potekala marca in aprila leta 2000, vključili 16 regij, 5 okrajev in 55 občin. Vzorec je pokrival 80 milijonov prebivalcev evro-območja (več kot vsak četrti prebivalec) in predstavljal celoten proračun v višini približno 173 milijard evrov. Anketa je bila marca letos ponovljena, kar omogoča primerjalen pogled na dinamiko priprav.

Področja, na katera je bila anketa osredotočena so z izjemo zakonodaje tista, ki se nanašajo na interne priprave lokalne skupnosti in sicer:

- prilagajanje informacijskih sistemov,
- usposabljanje zaposlenih,
- sprejemanje davčnih napovedi in plačil v evrih ter
- prehod računovodstva in proračuna na novo valuto.

Ker se zajete lokalne skupnosti med seboj razlikujejo glede na velikost in število prebivalcev in ker so praviloma večje enote aktivnejše pri prilagajanju na uvedbo evra, je bilo potrebno velikost lokalnih skupnosti upoštevati pri interpretaciji rezultatov. Zato so bili ti prikazani na osnovi navadnega in tehtanega povprečja, kjer je velikost posamezne lokalne skupnosti predstavljala utež.

## **Prilagajanje informacijskih sistemov**

Ker lokalne skupnosti še vedno uporabljajo različne vrste največkrat zastarele programske opreme, to predstavlja oviro oziroma težavo pri prilagajanju. Kljub temu je leta 2000 več kot polovica v vzorec zajetih lokalnih skupnosti zagotovila, da razpolagajo z evru ustrezno programsko opremo (glej Priloga 5, Grafikon 1, na str. xix). Pri tako visokem odstotku pozitivnih odgovorov se zastavlja vprašanje, ali ta predstavlja resničen napredek oziroma uspeh pri prilagajanju informacijskih sistemov, ali pa je odraz pomanjkanja znanja in zavesti o obsežnosti problema (Preparations by local authorities for the introduction of the euro, 2000, str. 3).

Lokalne skupnosti, ki s prilagajanjem še niso začele, tvegajo pripravljenost informacijskih sistemov ob izteku prehodnega obdobja. Po mnenju računalniških podjetij je samo za posodobitev datotek potrebno nameniti od enega meseca do enega leta, pri čemer čas za prilagoditev programske opreme in usposabljanje zaposlenih za uporabo novih orodij ni upoštevan. Tiste lokalne skupnosti, ki so se odločile prilagajanja opraviti v drugi polovici leta 2001, se torej lahko soočijo z resnimi težavami. Iz velike razlike med navadnim in tehtanim povprečjem je razvidno, da velja to predvsem za manjše lokalne skupnosti.

V letu 2001 je bila situacija približno enaka (glej Priloga 5, Grafikon 2, na str. xix). Le nekaj manj kot polovica vprašanih je potrdila, da so njihovi sistemi pripravljeni na poslovanje v evrih. Vzrok je mogoče iskati v dejstvu, da je 60% lokalnih skupnosti zajetih v vzorcu pri prilagajanju informacijskih sistemov odvisnih od zunanjih izvajalcev oziroma računalniških podjetij, vendar pa bi morale lokalne skupnosti kljub temu opraviti pomembne organizacijske spremembe, ki jih ni mogoče prepustiti zunanjim izvajalcem:

- identificirati tehnični vpliv uvajanja evra na plačilne listke, aplikacije za prispeke za socialno varnost, računovodske dokumente in na pogodbe javnih naročil,
- sprejeti odločitve glede pretvorbe podatkov, testiranja in usposabljanja zaposlenih ter
- sestaviti razpisno dokumentacijo.

Poleg tega se lahko v drugi polovici leta 2001 pojavi še dodatna težava, ki je povezana s preobremenjenostjo zunanjih oziroma pogodbenih izvajalcev. Ker so od njih odvisna tudi majhna in srednje velika podjetja, se lahko zgodi, da pravočasne rešitve problema, na katero so se zanašale lokalne skupnosti, ne bo mogoče izvesti do konca leta 2001, ko se izteče prehodno obdobje.

## **Usposabljanje zaposlenih**

Leta 2000 je okoli 64% lokalnih skupnosti že organiziralo izobraževalne tečaje za zaposlene (glej Priloga 5, Grafikon 3, na str. xix), pri čemer jih je nekaj več kot polovica organizirala splošne konference ali seminarje, nekaj manj kot tretjina pa specializirane konference predvsem za področje financ in računovodstva. Alternativne izobraževalne metode, kot so izdaja zloženek ali CD-ROM ov je uporabila šestina lokalnih skupnosti.

Tudi pri izobraževanju zaposlenih je imela velikost lokalne skupnosti precejšen vpliv (glej Priloga 5, Grafikon 4, na str. xx), saj so imeli tehtani rezultati na splošno za več kot 30 odstotnih točk višje vrednosti kot aritmetična sredina. Organizirano usposabljanje je pripravilo

okoli 83 % regij, okraji so bile aktivni v 61%, v občinah pa se je izobraževanju zaposlenih posvetilo le nekaj več kot polovica vprašanih.

Lokalne skupnosti, ki usposabljanja še niso organizirale (54%), nameravajo to storiti v drugi polovici leta 2001, in sicer v obliki specializiranih tečajev, kar potrjujejo tudi rezultati ponovljene ankete. Delež splošnih konferenc je padel s 50% leta 2000 na 32% leta 2001, medtem ko se je delež specializiranega usposabljanja povečal s 33% leta 2000 na 68% leta 2001. Skupaj se je organizirano izobraževanje zaposlenih v lokalnih skupnosti leta 2001 povečalo za 14 odstotnih točk (glej Priloga 5, Grafikon 6, na str. xx ).

### **Sprejemanje plačil in davčnih napovedi v evrih**

Odločitev lokalne skupnosti, da nudi možnost tako imenovanih evro opcij oziroma možnost oddaje davčne napovedi in plačevanja davkov v evrih, je delno omejena z odločitvami sprejetimi na vladni ravni. Kljub temu večina lokalnih skupnosti zajetih v vzorcu gospodarskim subjektom in delno fizičnim osebam to omogoča, pri čemer je delež sprejetja odvisen od velikosti lokalne skupnosti.

Rezultati so pokazali, da je 58% lokalnih skupnosti začelo sprejemati plačila v evrih s 1. januarja 1999, ob izločitvi velikosti pa je vrednost narasla na 76% (glej Priloga 5, Grafikon 7, na str. xxi). Več kot dve tretjini regij in okrajev sprejema plačila v evrih, medtem ko se je za ta korak odločila le polovica občin (glej Priloga 5, Grafikon 8, na str. xxi ). Takšno razmerje je lahko posledica dejstva, da je v vzorcu zajeto precejšnje število majhnih občin.

Skoraj tretjina lokalnih skupnosti je sprejela odločitev, da začnejo te transakcije opravljati v evrih ne prej, kot pred iztekom prehodnega obdobja. Razloga za tako odločitev ni možno iskati v tehničnih pripravah, saj so tako lokalne skupnosti, ki sprejemajo plačila v evrih kot tiste, ki teh transakcij še ne opravljajo, s prilagajanjem programske opreme novi valuti na približno enaki stopnji. Rezultati ankete opravljene marca letos pa so pokazali precejšen napredek, saj se je delež lokalnih skupnosti, ki sprejemajo plačila v evrih povečal z 58% leta 2000 na 78% leta 2001 (glej Priloga 5, Grafikon 9, na str. xxi). V celoti gledano je treba poudariti, da lokalne skupnosti v na tem področju zaostajajo za državno upravo na nacionalni ravni, saj so vse države članice začele sprejemati plačila v evrih z začetkom prehodnega obdobja.

Kar zadeva sprejemanje davčnih napovedi, je leta 2000 57% lokalnih skupnosti (tehtano povprečje je 63%) začelo opravljati omenjeno storitev 1.1.1999, ostala tretjina pa to namerava storiti s 1.1.2002 (glej Priloga 5, Grafikon 10, na str. xxii). Kot je vidno velikost ne igra zelo pomembne vloge, kar potrjujejo tudi rezultati prikazani glede na klasifikacijo lokalnih skupnosti po velikosti (glej Priloga 5, Grafikon 11, na str. xxii). V letu 2001 ni prišlo do bistvenih sprememb.

### **Prehod računovodstva in proračuna na novo valuto**

V večini držav članic lokalne skupnosti nimajo možnosti odločati o prehodu računovodstva na novo valuto, saj o tem vprašanju za vse ravni oblasti odločajo vlade držav članic. Izbrani datum v večini primerov sovпада s prehodom celotne državne administracije na skupno evropsko valuto, in sicer s 1.1.2002 kot najkasnejšim možnim datumom. V skladu s to odločitvijo devet od desetih lokalnih skupnosti (rezultati v obeh anketah so enaki) načrtuje dokončno uvedbo evra v proračun (dvojno vodenje in prikazovanje proračunskih prihodkov in odhodkov je temu

primerno zelo skromno) in v računovodstvo konec leta 2001, ne glede na velikost posamezne lokalne skupnosti (glej Prilogo 5, Grafikon 12, na str. xxii). Izjema je le Luksemburg, kjer je vlada s predlogom proračuna za leto 2001 v evrih vzpodbudila posamezne lokalne skupnosti, da to storijo tudi same.



---

## PRIPRAVE SLOVENSKE DRŽAVNE UPRAVE NA UVEDBO EVRA

---

### 5.1. Možni scenariji vključevanja Slovenije v evro-območje

Eden izmed ključnih strateških ciljev, ki si jih Slovenija od osamosvojitve dalje prizadeva uresničiti, je nedvomno vključitev naše države v Evropsko unijo in posledično tudi v evro-območje. S podpisom Sporazuma o pridružitvi in vložitvi prošnje za članstvo v Evropski uniji 10. junija 1996 ter njegovo ratifikacijo leta 1997 je namreč Slovenija, skladno z zahtevami postavljenimi v Kopenhagnu leta 1993, sprejela tako politične in ekonomske kot tudi monetarne cilje Unije. To pomeni, da se je s tem zavezala vstopiti Slovenije v evro-območje obveznost, ki izhaja iz njenega članstva v EU in bo nastopil, ko bo Slovenija izpolnjevala konvergenčne kriterije, določene v Maastrichtski pogodbi. Kdaj in kako bo do tega prišlo, je poleg izpolnjevanja konvergenčnih kriterijev odvisno od več okoliščin:

- dinamike širitve EU,
- interpretacije kriterija glede stabilnosti deviznega tečaja in
- pogajanj Slovenije oziroma kandidatke z EU glede načina prehoda na skupno valuto.

Glede na to je teoretično možno postaviti več scenarijev, pri čemer vsi predpostavljajo predhodno izpolnjevanje konvergenčnih kriterijev:

1. Slovenija postane polnopravna članica EU, se takoj po članstvu vključi v Evropski sistem deviznih tečajev (ERM II) in po dveh letih prevzame evro kot skupno evropsko valuto,
2. Slovenija postane polnopravna članica EU in evro-območja hkrati (v primeru t.i. odloženega članstva v EU),
3. Slovenija postane polnopravna članica EU, vendar se takoj po članstvu ne vključi v ERM II, kar pomeni, da je prevzem evra odmaknjen v nedoločen čas,
4. Slovenija se takoj po članstvu vključi v ERM II, vendar pa po dveh letih še ne postane članica evro-območja.

Vse do Evropskega vrha v Nici je bil datum širitve petnajsterice na vzhod vprašljiva, saj so se stališča Unije do tega vprašanja redno spreminjala. Očitno je bilo, da države članice niso bile povsem prepričane, kako hitro želijo sprejeti medse kandidatke, ki morda kljub sprejeti evropski zakonodaji (acquis communautaire) te dolgoročno ne bodo sposobne izvajati in slediti

zahtevam enotnega notranjega trga. Omenjeni vrh v Nici pa je pomenil preobrat, saj se je EU politično zavezala oziroma pokazala pripravljenost, da začne sprejemati nove članice od konca leta 2002 naprej in to potrdila tudi na vrhu v Göteborgu. S tem je Slovenija dejansko bliže polnopravnemu članstvu v EU in bi v primeru uspešnega zaključka pogajanj konec leta 2002, 1. januarja 2004 kot članica že sodelovala na volitvah v Evropski parlament.

Če upoštevamo takšen potek dogodkov, potem lahko srednji scenarij ovržemo, saj bi bilo v tem primeru odloženo članstvo brezpredmetno, hkratno članstvo leta 2004 pa nerealno. Tudi če bi bila katera izmed možnosti vsebinsko verjetna, pa zaradi formalnih razlogov ni izvedljiva, saj je predpogoj za uvedbo skupne valute dvoletno članstvo v ERM II, do katerega pa imajo dostop le članice EU. Pogajalsko izhodišče Slovenije, da Unija stabilnost tolarja, doseženo v obdobju pred vstopom v EU, prizna kot izpolnjevanje tečajnega konvergenčnega kriterija, zato ni bilo sprejeto in ga je Slovenija umaknila. Zdaj veljavna interpretacija tega kriterija pa verjetno ni dokončna, saj nekatere članice EU same oporekajo udeležbi v ERM II kot formalnemu predpogoj za vstop v evro-območje. Predvsem Velika Britanija in Švedska, ki za zdaj ne želita sodelovati v območju evra in tudi ne sodelujeta v ERM II, opozarjata, da ERM II ni samoumeven naslednik EMS oziroma njegovega ERM (Lavrač V., 1999, str. 7). Pomembna naj bi bila dejanska stabilnost evra, ne pa formalni okvir, v katerem je ta dosežena, še toliko bolj, ker tudi pri Italiji in Finski pred njunim vstopom v območje evra kriterij dvoletne udeležbe v ERM II ni bil dosledno zahtevan (Lavrač V., 1999, str. 7). Ob upoštevanju teh interesov ne kaže povsem izključiti možnosti, da bi v pogajanjih za prevzem evra prišlo do spremembe tega konvergenčnega kriterija ali vsaj do spremembe njegove interpretacije, kar bi vplivalo na potek vključevanja sedanjih kandidatk za EU v območje evra. (Lavrač V., 1999, str. 7).

Prvi scenarij, ki ob predpostavki polnopravnega članstva Slovenije v EU leta 2004, predvideva prevzem evra kot skupne valute leta 2006, je malo verjeten ali skoraj nemogoč. Glede na cilje makroekonomskega prilagajanja, predstavljene v Strategiji Slovenije za vključevanje v EU, bi morala Slovenija do leta 2001 znižati inflacijsko stopnjo na 3-5%, in v naslednjih treh letih doseči konvergenčni kriterij. Ob sedanji dinamiki prilagajanja, ko je inflacija še zmeraj skoraj 9%, se izpolnitev vsaj monetarnih kriterijev do leta 2005 ali 2006 ne zdi verjetna oziroma preprosta. Tako se bodo dogodki najverjetneje zvrstili v okviru zadnjih dveh scenarijev, po katerem bi Slovenija lahko postala polnpravna članica evro-območja leta 2008 in predstavlja najbolj realno možnost tako z vidika izpolnjevanja konvergenčnih kriterijev kot iz vidika EU in njene pripravljenosti, da v območje evra sprejme nove članice.

V obdobju od polnopravnega članstva v EU in do prevzema evra pa bo Slovenija vpeta v pravila koordinacije gospodarskih politik, pristopila bo k Paktu o stabilnosti in rasti, vsako leto pripravljala poročila o prizadevanjih za izpolnitev konvergenčnih kriterijev, že prej pa bo morala liberalizirati tudi kapitalske pretoke. Članstvo EU bo Slovenijo zavezalo, da bo tečajno politiko vodila v skladu s skupnim interesom EU, kar pomeni usklajevanje tečajne politike z državami evro-območja. Predvsem se bo morala izogniti prekomernim tečajnim nihanjem, saj bi bilo v nasprotnem primeru ogroženo delovanje notranjega trga. V EU predvidevajo, da bo uvajanje evra, tako kot je bilo za dosedanjo dvanajsterico, tudi v primeru prihodnjih novih članic postopen proces, hitrost doseganja cilja pa bo odvisna od uspešnosti doseganja zahtev EU na ključnih področjih, kot so javne finance, inflacija in politika obrestnih mer, ki jih opredeljujejo konvergenčni kriteriji.



## 5.2. Makroekonomska stabilnost gospodarstva v luči izpolnjevanja konvergenčnih kriterijev

Izpolnjevanje konvergenčnih kriterijev, določenih v Maastrichski pogodbi, ni pomembno le za doseganje cilja, povezanega z vstopom Slovenije v območje evra, temveč je iz vidika dolgoročne gospodarske stabilnosti nujno potrebno. Četudi Slovenija ne bi želela postati del monetarne unije, bi slej ko prej morala izvesti potrebne reforme, s kandidaturo za članstvo pa bo te le pospešila.

Maastrichski kriteriji zahtevajo zdrave javnih financ in denarno stabilnost, ki mora biti tolikšna, da bo vsaj dve leti omogočala vzdrževanje centralne paritete do evra v okviru nihanj, dovoljenih z evropskim tečajnim mehanizmom ERM II ( $\pm 15\%$ ). V Sloveniji predstavljata trenutno največji problem stopnja inflacije in obrestne mere, vedno bolj resne pa so tudi dileme v javnih financah. Glede na to, da so izravnane finance in posledično majhen javnofinančni dolg pomemben vzvod za zmanjševanje rasti cen in zniževanje obrestne mere, je reforma javnih financ ena glavnih nalog makroekonomskega prilagajanja. Vlada je z zakonom o javnih financah, sprejetim v okviru prilagajanja slovenske javnofinančne zakonodaje leta 1999, postavila nujne pogoje za trajno reševanje. Prvi rezultati so se pokazali v obliki zmanjšanja javnofinančnega primanjkljaja z 1,2% BDP v letu 1997 na 0,6% v letu 1999, v pravočasnem sprejemu proračuna za leti 1999 in 2000 ter v obliki priprave makrofiskalnega scenarija in proračunskih okvirov za obdobje 2001-2004. Vendar največji problemi še vedno ostajajo predvsem zaradi razmeroma velika obseg trošenja države, ki vsako leto narašča in neustreznega razmerja v strukturi javnofinančnih odhodkov, katerih večji del je fiksni. Rast fiksnega dela proračunskih odhodkov države je skrb zbujajoča, saj je ta narasel s slabih 75% v letu 1993 na 81,4% leta 1999, lansko leto pa se je približal 90% vseh dohodkov. Od tega so se najbolj povečale plače (s 27,1% leta 1993 na približno 30% do konca leta 2000) in transferi v ZPIZ za pokrivanje obveznosti države do pokojninsko-invalidske blagajne (leta 1993 2% celotnih odhodkov, leta 2000 več kot 15% celotnih odhodkov). Nasprotno se je zmanjševal variabilni del, namenjen subvencijam v gospodarstvu in investicijskim izdatkom države ter investicijskim transferom (Bukovec, 2001, str. 3-4)

Zdravljenje javnih financ je neizbežno in zahteva jasno postavljene proračunske prioritete, ki bodo spremenile strukturo potrošnje države. Glede na omejenost javnofinančnih sredstev je potrebna njihova učinkovita alokacija. Uporabniki proračunskih sredstev bodo morali racionalizirati svojo porabo, resno bo treba poseči v politiko plač in pokojninsko blagajno, potrebni pa bodo tudi napor za pridobivanje dodatnih proračunskih sredstev. Vlada bo lahko v prihodnosti izbirala med: privatizacijo državnega premoženja, pridobivanjem finančnih sredstev iz koncesijskih dajatev, uvedbo dodatnih davčnih virov, ki ne bodo negativno učinkovali na konkurenčnost gospodarstva in inflacijo, financiranjem nacionalnih programov iz evropskih skladov ter povečanjem učinkovitosti pobiranja obveznih davčnih dajatev. (Bukovec, 2001, str. 6) Del teh problemov je še vedno povezan z nedokončanimi strukturnimi reformami, začetimi v obdobju tranzicije, kjer mislim predvsem na reformo pokojninskega in socialno-zdravstvenega sistema, reformo državne uprave ter nenazadnje samo reformo javnofinančnega sistema.

Javnofinančna stabilnost je, kot sem omenila že zgoraj, tesno povezano z izpolnjevanjem monetarnih konvergenčnih kriterijev, saj financiranje fiskalnega deficita v Sloveniji kot majhni odprti državi, ki mora liberalizirati finančne tokove, če želi vstopiti v EU, povzroča priliv tujega kapitala in preko monetizacije povečuje pritiske na apreciacijo deviznega tečaja in

povišuje obrestne mere. Zaradi tega pride do primanjkljaja v plačilni bilanci, ki se v končni fazi odrazi v devalvaciji deviznega tečaja in višjih cenah. Naslednji dejavnik inflacije v Sloveniji je razlika v produktivnosti med menjalnim (produktivni) in nemenjalnim (storitveni) sektorjem, ki je, ne samo pri nas, ampak tudi v ostalih državah kandidatkah za vstop v EU, zaradi dohitevanja gospodarsko močnejših članic bistveno večja. Če je torej produktivnost v nemenjalnem sektorju bolj ali manj konstantna, potem je menjalni sektor tisti, ki zaradi naraščajoče produktivnosti generira inflacijske pritiske. Večja produktivnost v menjalnem sektorju pomeni namreč rast realnih plač, ki mora biti vsaj delno usklajena z rastjo teh tudi v nemenjalnem sektorju. Ker pa produktivnost v tem sektorju ne narašča, je mogoče višje plače izplačati le na račun višjih cen (Jazbec, 2001, str. 31). Poseben problem predstavljata tudi ureditev trga dela, ki zaradi prevelike socialne varnosti zaposlenih in premajhne mobilnosti delovne sile, vpliva na prelivanje višjih plač na cene in končno tudi indeksacija, ki pa v strokovnih krogih povzroča deljena mnenja in s tem zmanjšuje možnosti za njeno čimprejšnjo rešitev.

### **5.3. Od vsebinskih k tehničnim vprašanjem vstopa Slovenije v evro območje – Priprave državne uprave na uvedbo evra**

Ko bo Slovenija zaključila pogajanja za vstop v EU in posledično (po ratifikaciji pogodbe v državnem zboru) postala njena članica, bo poleg uresničevanja pravnega reda EU, večji del svoje pozornosti usmerila k naslednji in zadnji fazi Ekonomske in monetarne unije, k vstopu v območje evra. To v prvi vrsti pomeni reševanje problemov na poti k doseganju konvergenčnih kriterijev, na neki točki celotnega procesa pa bo potrebno začeti razmišljati tudi o strateških, tehničnih, časovnih in organizacijskih vidikih samega vključevanja v območje evra, kot posledico oziroma nadgradnjo izpolnitve vsebinskih (gospodarskih) kriterijev.

Pogoji tehničnega prehoda z nacionalne na novo skupno valuto bodo do neke mere določeni z zakonodajo, ki ureja to področje, torej s pravnim okvirom za prevzem evra in pa s pogajanja med EU in Slovenijo, določene odločitve pa bodo prepuščene presoji Slovenije same. Kar zadeva področja prilagajanja, bodo priprave Slovenije in ostalih kandidatk potekale po že znanem scenariju, vsebina in obseg priprav pa sta odvisna od karakteristik samega prehoda (mišljena je oblika prehodnega obdobja) ter od stanja slovenske zakonodaje in informacijskih sistemov. Ker sta ti področji z vidika tehničnih priprav najpomembnejši, se bom v nadaljnjem besedilu usmerila k zahtevam in problemom njunega prilagajanja.

#### **5.3.1. Priprave v odvisnosti od prehodnega obdobja**

Oblika in značilnosti prehodnega obdobja bodo v veliki meri vplivale na priprave informacijskih sistemov in delno tudi na priprave zakonodaje. Kakšno bo to prehodno obdobje, je odvisno od interesov obeh strani v pogajanjih, Slovenije in Evropske unije, dejstvo pa je, da ne bo imelo takšne vloge, kot jo ima to, ki se izteka. V procesu oblikovanja monetarne unije, je namreč tri letno obdobje od 1. januarja 1999 pa do 31. decembra 2001, ena od faz, ki vodi do končne uvedbe evra kot plačilnega sredstva, kar pomeni, da prehodno obdobje ni namenjeno le pripravam posameznih sektorjev v državah članicah, ampak tudi končnim pripravam, povezanim s tiskanjem bankovcev in kovancev.

Kakšno stališče bo glede prehodnega obdobja po končanem procesu izgradnje skupne valute zavzela Evropska unija, bo vidno ob naslednjem krogu širitve evro-območja, ko se bodo sedanje "upornice" želele priključiti članicam. Ob vključevanju Slovenije v monetarno unijo bo

torej približno znano, kaj lahko Slovenija glede tega vprašanja pričakuje ter skladno s tem in svojimi stališči oblikuje pogajalska izhodišča. Prednosti in slabosti, ki jih bo pri tem tehtala, so povezane predvsem z informacijskimi sistemi, temeljitimi pripravami državne uprave, finančnega in podjetniškega sektorja ter ozaveščenostjo prebivalcev.

Slabosti daljšega prehodnega obdobja so vezane predvsem na višje stroške, ki bi jih prinesla uvedbo evro opcij, delno pa tudi mehanizem dvojnih cen. Če bi Slovenija želela uvesti neko testno obdobje pri poslovanju z novo valuto in torej prevzela evro opcije, bi bili stroški prilagajanja informacijskih sistemov zaradi dodatnih zunanjih prevajalnih funkcij, ki jih izvajanje evro opcij zahteva, bistveno višji (glej Priloga 4, točka 4.7.1.). Ta alternativa bi bila tako smiselna samo v primeru, če bi se Slovenija odločila za daljše prehodno obdobje (vsaj 1 leto). Ko govorimo o tej možnosti, se je treba vprašati, ali bi bilo uvajanje evro opcij po vstopu v evro-območje sploh smiselno. Euro bo v času, ko se bo Slovenija potegovala za vstop v evro-območje, že uveljavljena svetovna valuta (razen, če se zgodi kaj nepredvidljivega), s katero bodo poslovala tudi naša podjetja, banke in državna uprava. To pomeni, da bo euro, sicer kot tuja valuta, pri nas dobro poznan. S tega vidika evro opcije morda sploh ne bodo aktualne, saj je njihov glavni namen spoznavanje nove valute in njenega vpliva na poslovanje podjetja. Kakšna bo končna odločitev o tem vprašanju bo odvisno tudi od želja oziroma interesov podjetij.

Prednosti, ki jih prehodno obdobje prinaša pa so pomembne iz dveh vidikov: ozaveščenosti ljudi, ki morajo dobiti občutek za vrednost nove valute in se končno tudi sprijazniti z dejstvom, da ta ne bo več predstavljala nacionalnega simbola slovenske države in pravočasne pripravljenosti na prevzem evra v vseh sektorjih države. V primeru prehoda na skupno valuto brez prehodnega obdobja, bi morala biti vsa prilagajanja končana z dnem, ko bo Slovenija postala polnopravna članica evro-območja.

### **5.3.2. Ocena prilagajanja zakonodaje**

Brez celotnega pregleda obstoječe zakonodaje ni mogoče oceniti, koliko zakonodajnih aktov vsebuje denarne zneske in bodo zaradi tega podvrženi vplivu evra. Rečemo lahko le, da največ takšnih primerov gotovo čaka Ministrstvo za finance ter v njegovem okviru Davčni in Carinski urad RS, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Tudi ostala ministrstva bodo morala prilagoditi določen del svoje zakonodaje, predvsem kar zadeva kazenske določbe, pristojbine ipd., vendar v manjšem obsegu. Naj navedem nekaj primerov zakonov, ki bodo predmet obravnave:

- Zakon o denarni enoti Republike Slovenije,
- Zakon o uporabi denarne enote Republike Slovenije,
- Zakon o deviznem poslovanju,
- Zakon o trgu vrednostnih papirjev,
- Zakon o dohodnini,
- Zakon o finančnem poslovanju podjetij,
- Zakon o zavarovalništvu,
- Zakon o davku na izplačane plače,
- Zakon o določitvi minimalne plače in o načinu usklajevanja plač,
- Zakon o trošarinah,
- Zakon o davčnem postopku itd.

Kar zadeva način prilagajanja slovenske zakonodaje, bo ta verjetno potekal podobno kot je v sedanjih članicah evro-območja, predvsem v Nemčiji. To pomeni, da bi ministrstva izvedla fizično pretvorbo vseh zneskov v zakonodaji, še veljavni po prevzemu evra, ki ureja njihovo področje, na najbolj ustrezen način. Glede na to, da so že v sedanjih slovenskih zakonih tolarški zneski izraženi z okroglimi števili, bi bilo z vidika uporabnikov zakonov takšna rešitev najbolj primerna tudi po uvedbi evra v slovensko zakonodajo. Če z oziroma na današnjo vrednost evra v tolarjih predvidevamo, da bo v prihodnosti fiksno menjalno razmerje med obema valutama trimestno, potem vemo, da bo izraženo tudi s tremi decimalkami. Uporaba fiksnega menjalnega razmerja pri pretvarjanju zneskov bi v tem primeru vodila v decimalne vrednosti. Takšna rešitev je, kot je poudarjeno že pri prilagajanju zakonodaje držav članic evro-območja, nesprejemljiva, predvsem v primeru standardnih in fiksnih ter majhnih zneskov. Če bi se ministrstva na podlagi tega argumenta odločila za drugačno rešitev, bi lahko uporabila prvič, fiksno menjalno razmerje in pretvorjeni znesek zaokrožila na najbližjo celo vrednost v evrih, drugič novo menjalno razmerje med evrom in tolarjem, ki bi bilo predmet političnega usklajevanja, in tretjič, metodo izničenja, po kateri bi določene zneske zaokrožila navzgor, določene pa navzdol. Pri tem je treba paziti, da napake oziroma razlike, ki nastanejo zaradi zaokroževanja, ne spremenijo vsaj povprečne vrednosti zneskov. Če pa se temu ni mogoče izogniti, potem bi morali biti ti zneski zavestno spremenjeni v korist državljanov. Ker je s tem povezana delna izguba javnofinančnih odhodkov, mora biti tudi to stvar politične odločitve.

Izkušnje, ki jih je s prehodom na novo valuto Slovenija že imela pri osamosvajanju, bi pri teh odločitvah lahko pomagale, če bi bilo takratno začetno menjalno razmerje med tolarjem in dinarjem izraženo z decimalkami, saj bi bili problemi podobni. Ker pa je bilo v tem primeru razmerje med tolarjem in dinarjem 1:1, dejansko prilagajanje zakonodaje razen spremembe oznake valute ni bilo potrebno. Kar se je dogajalo v naslednjem mesecih, ko je prišlo do devalvacije dinarja in s tem do spremembe deviznega tečaja, pa je vprašanje, ki ne sodi v okvir te razprave.

### **5.3.3. Ocena prilagajanja informacijskih sistemov**

V danem trenutku je tako kot pri zakonodaji tudi na področju informacijskih sistemov nemogoče oceniti problematiko in časovno komponento priprav, ki jih zahteva uvedba evra. Lahko pa na podlagi trenutnega stanja oziroma delovanja enega ali dveh najpomembnejših sistemov znotraj državnih služb dobimo grob vpogled v morebitno problematiko, ki Slovenijo v prihodnosti čaka. Gre predvsem za vprašanja:

- evro funkcionalnosti, glede na katero morajo informacijski sistemi zagotoviti:
  - izvajanje funkcij informacijskega sistema v dveh valutah hkrati ter
  - pravilen postopek pretvarjanja zaokroževanja in uporabe decimalnih števil v skladu s pravili EU.
- pretvarjanja arhiviranih podatkov ter
- povezav sistema z drugimi informacijskimi sistemi.

Glede na to, da ustrezni podatki, ki so potrebni za analizo teh vprašanj, niso bili na razpolago, sem na Ministrstvu za finance, Davčni upravi RS in na Carinski upravi RS opravila razgovore na podlagi prilagojenih vprašalnikov držav članic (glej Priloga 2, na str. iii). Zaključki do katerih sem prišla kažejo, da ti informacijski sistemi, sicer eni bolj drugi manj, delno že izpolnjujejo potrebne pogoje, vendar pa še daleč ne v celoti.

V analizo je vključenih 7 sistemov, od katerih 5 pripada Davčni upravi, po eden pa Carinski upravi in Ministrstvu za finance. Vsi sistemi so zelo obsežni in opravljajo glavne funkcije, pomembne za dejavnost posamezne organizacije. To pomeni, da v primeru odpovedi teh sistemov zaradi nepripravljenosti na uvedbo evra, organizacije ne bi mogle opravljati svoje dejavnosti. Poleg tega bi to zaradi velikega števila povezav teh sistemov z bodisi drugimi proračunskimi uporabniki ali podjetji povzročilo probleme tudi v njihovem poslovanju.

### **Evro funkcionalnost**

Evro funkcionalni sistemi zahtevajo predvsem upoštevanje pravilnega menjalnega razmerja ter postopkov za pretvarjanje zneskov iz nacionalne valute v evro in obratno ter iz ene nacionalne valute v drugo. Ker je te v sistem možno vgraditi le ob že določenem fiksnem menjalnem razmerju, analizirani informacijski sistemi omenjene funkcije seveda nimajo. Je pa to ena glavnih nalog prilagajanja v prihodnosti.

Naslednje vprašanje je povezano z opravljanjem funkcije informacijskega sistema v dveh valutah hkrati, ki je pomembno predvsem v primeru uvedbe evro opcij, ko morajo državne službe s podjetji poslovati v nacionalni valuti in v evru. Če bi se Slovenija odločila za prehodno obdobje, v katerem bi omogočila takšno poslovanje, potem bi kot že prej omenjeno, stroški prilagajanja narasli, saj nobeden od sistemov ne podpira dvo ali več-valutne funkcije. Možnost uporabe več valut v določenem sistemu, vendar ne obeh hkrati (baza sistema deluje v samo eni valuti), je pomembna tudi pri odločanju o izbiri strategije prehoda na evro. Ministrstva in državne službe se bodo morale odločiti za postopno prilagajanje ali pa tako imenovani Big Bang scenarij, po katerem je prehod na evro v vseh sistemih organizacije izveden hkrati. Glede na to, da od analiziranih sistemov le carinski uporablja več valut, je za davčne sisteme in za finančnega najbolj primerna strategija Big Bang, saj omogoča hkraten prehod na skupno valuto. Če pa bi se odločili za postopno prilagajanje, ko bi eni sistemi evro uvedli prej kot drugi, pa bi bila obvezna uvedba prevajalne funkcije, ki bi omogočala normalno komunikacijo med sistemi. To velja za davčne sisteme, v primeru finančnega pa je načeloma vseeno, saj je to edini sistem v hiši. Carinski sistem pa tako ali tako potrebuje prevajalne funkcije, saj je obdelovanje in shranjevanje podatkov možno samo v bazni valuti, ki je verjetno SIT, v drugi valuti pa se lahko pojavljajo le vhodni, izhodni ali pa oboji podatki. Pri tem je potrebno upoštevati napake v zaokroževanju.

Kar zadeva vprašanje zaokroževanja in decimalnih mest, imajo vsi sistemi prostor za vsaj dve decimalki, številski podatki pa se prav tako obračunavajo in shranjujejo na dve decimalni mesti. Če potegnemo vzporednico z davčnimi sistemi na Nizozemskem in na Švedskem ali pa v Italiji, kjer decimalk ne uporabljajo, potem lahko rečemo, da je to prednost, ki pomeni manj dela. Čeprav nikjer v evropskih regulacijah ni zaslediti pravila, ki bi zahtevalo uporabo decimalk na davčnem področju, pa se je večina držav članic, ki v sistemih nima vgrajenih decimalnih mest, kljub temu odločila, da bo te uvedla.

### **Arhivirani podatki**

Vsi sistemi podatke shranjujejo na dve decimalki ali več, in sicer najmanj 10 let. Vsi arhivirani podatki se verjetno ne bodo pretvarjali v evre, saj bi bilo to nesmiselno. Tako kot v drugih državah članicah, bo verjetno obveljalo pravilo, da se pretvorijo le podatki, ki se bodo potrebovali v nadaljnjih izračunih.

## **Povezave med sistemi**

Vsi sistemi imajo povezave z drugimi sistemi v ostalih ministrstvih in službah, vsak davčni sistem na primer najmanj deset. S tem je prehod na evro težji, saj je potrebno upoštevati tudi trenutek prehoda njihovih sistemov in jih koordinirati, ali pa v povezavi med sistemoma spremeniti opis te povezave tako, da bo sistem razumel komunikacijo z dvema različnima valuta.

## **Razvojno okolje ter znanja in sposobnosti**

Poleg teh vprašanj je potrebno ugotoviti še, kje je bil sistem razvit in kakšna je usposobljenost osebja. Če je informacijski sistem delo zunanjih partnerjev, kar večina obravnavanih sistemov je, potem mora obstajati pogodba o vzdrževanju in nadgradnji, ki omogoča uvedbo evro funkcije (vpeljavo menjalnih razmerij, postopkov pretvarjanja in samega simbola evra v sistemsko konfiguracijo). V teh primerih takšna pogodba obstaja. Če je ne bi bilo, bi bilo treba uvesti nov sistem, ki bi zahteval najmanj 3 leta dela. Sistemi, ki so bili razviti v hiši (dva davčna sistema), morajo imeti v primeru pretoka osebja v informatiki vso dokumentacijo, v kateri so zajete programske spremembe.

Splošni problem, ki bi se lahko pojavil v zvezi s prilagajanjem informacijskih sistemov, pa je pomanjkanje usposobljenega osebja, zaradi česar bi se priprave informacijskih sistemov na uvedbo evra zavlekle.

### **5.3.4. Ocenjeni čas priprav**

Čas, ki ga bodo priprave na uvedbo evra v Sloveniji zahtevale, je zopet nemogoče oceniti, saj praktično o tem državna uprava še ne razmišlja. Glede na čas, ki so ga potrebovale države članice, je prilagajanje zakonodaje in informacijskih sistemov vzporedno z ostalimi nalogami uvajanja evra, trajalo 3 do 4 leta. Razlog je v tem, da mora biti prilagajanje zakonodaje končano, preden se lahko začnejo priprave na informacijske sisteme, saj dela na teh brez pravne podlage ni mogoče začeti. Ker lahko celoten potek sprejetja dopolnilne ali spremenjene zakonodaje, na eni strani zaradi potrebnega političnega soglasja glede preoblikovanja standardnih vsot, na drugi strani pa zaradi parlamentarnih postopkov, traja 1 leto, prilagajanje informacijskih sistemov s končnim testiranjem pa 2 do 3 leta, to pomeni približno 3 do 4 leta.

Čas, potreben za končno pripravo na sprejem evra v Sloveniji, pa bo mogoče najprej oceniti po izvedbi pregleda zakonodaje in informacijskih sistemov, analizi dejavnikov, ki vplivajo na prilagajanje, in njihovo obsežnost.

## 6. SKLEP

Uvedba skupne evropske valute kot končne postaje v oblikovanju Evropske in monetarne unije je v zadnji fazi svojega ustroja. 1. januarja leta 2002, ko bodo prišli v obtok evro bankovci in kovanci, bo evro namreč prevzel funkcijo plačilnega sredstva in po 28. februarju, ko bodo nacionalne valute držav članic dejansko in za vedno umaknjene iz obtoka, postal edino zakonito plačilno sredstvo v teh državah.

Napori, ki so bili vloženi v ustanovitev skupnega denarnega področja tako z vidika EU kot tudi z vidika držav članic, niso bili omejeni le na doseganje potrebne makroekonomske konvergence, temveč so posledično zahtevali tudi ustrezno stopnjo pripravljenosti vseh ekonomskih subjektov na nacionalni in nadnacionalni ravni. EU kot celota in državne uprave držav članic, kot najvišje avtoritete v državah, so pri tem nosile najpomembnejšo vlogo, ki je presegala okvirje lastnega prilagajanja. Večji del bremena so nosile posamezne države, saj je bila večina finančnih operacij, zakonodaje in področnih politik v institucijah EU zasnovana na ECU. Zaradi postavljenega razmerja Evro 1:ECU 1 so namreč njihove priprave potekale tekoče, brez večjih posebnosti in so bile za razliko od držav članic večinoma zaključene pred začetkom tretje faze EMU (prehodno obdobje). V državah članicah pa je bil prehod na novo valuto zaradi obsežnosti del na področju zakonodaje in informacijskih sistemov razpotegnen še čez celotno prehodno obdobje.

Prilagajanje zakonodaje je v skladu s pravnim okvirjem za prevzem evra potekalo v okviru posameznih ministrstev, ki so pri pregledu identificirala vse zakonodajne akte z denarnimi zneski in jih fizično prilagodila, oziroma vsak posamezen znesek pretvorila iz nacionalne valute v ustrezno vrednost v evrih. Največ pozornosti pri prilagajanju zakonodaje so države članice namenile standardnim vsotam in fiksnim zneskom ter majhnim vrednostim, ki so bile zaradi lažjega razumevanja in načina plačevanja v nacionalnih valutah izražene z okroglimi števili. Način pretvarjanja, ki so ga v teh primerih izbrale, je bil najpogosteje kombinacija naslednjih metod: pretvarjanje s fiksnim menjalnim razmerjem in zaokroževanjem na dve decimalki, uporaba fiksnega menjalnega razmerja z zaokroževanjem na cele vrednosti (pri tem je treba paziti na napake zaokroževanja, saj nova vrednost ne sme bistveno odstopati od originalne) in oblikovanje novega razmerja, ki lahko vpliva na javnofinančne prihodke in odhodke ter zaradi tega zahteva politično soglasje. Sprejemanje novih zakonodajnih aktov povečini ni bilo potrebno, saj pravni okvir za prevzem evra zagotavlja potrebno pravno varnost. Določene spremembe so bile nujne na področju bančne zakonodaje, podjetniške zakonodaje itd., vprašanje kontinuitete pogodb pa je bilo rešeno s pravnim okvirjem.

Po zaključku priprav na področju zakonodaje so se lahko začela obsežna pripravljala dela na področju informacijskih sistemov, ki zahtevajo ustrezno pravno podlago. Vprašanja, povezana z informacijskimi sistemi so se nanašala predvsem na tehnične probleme, katerih težavnost je bila v veliki meri odvisna od strateških odločitev (npr. strategija prilagajanja, čas prehoda sistemov na evro). Najpomembnejše so bile odločitve, sprejete v zvezi z uvajanjem oziroma obstojem decimalk v sistemih, zaokroževanjem, uvajanjem dvo ali-večvalutne funkcije, pretvarjanjem arhiviranih podatkov in povezavami sistemov z drugimi sistemi. Veliko vlogo pri reševanju problemov, ki so se pri tem pojavljali, je imelo ustrezno usposobljeno osebje, ki je s pravnimi rešitvami prispevalo k manjšim stroškom ter h krajšim pripravam. To je pri prilagajanju informacijskih sistemom zelo pomembno, saj so priprave teh po izkušnjah držav članic že tako in tako zahtevale od 2-3 leta. Če upoštevamo še čas prilagajanja zakonodaje, ki je trajalo tudi

do enega leta, in predhodno organizacijo delovnih skupin, potem vidimo, da so celotne priprave zahtevale 3 do 4 leta.

Na vprašanje, ali lahko določene vzorce oziroma izkušnje držav članic prenesemo na Slovenijo, ni težko odgovoriti. Težje je v tem trenutku oceniti, v kolikšni meri bodo rešitve, ki so jih države članice poiskale na različnih področjih, vplivale oziroma lahko pomagale Sloveniji pri premagovanju njenih problemov ob vstopu v evro-območje. Odgovore na to vprašanje bo možno dobiti, ko bodo v slovenski državni upravi opravljene prve analize vpliva evra, predvsem na zakonodajo in informacijske sisteme.



## LITERATURA

1. Analysis of practical aspects of possible later participation in the Economic and Monetary Union (EMU). Statskontoret-The Swedish Agency for Administrative Development. [URL: <http://www.statskontoret.se/pdf/200008A.pdf>], 10.3.2000.
2. Bukovec Sonja: Zdravje javnih financ. Bančni vestnik, Ljubljana, 50(2001), 1-2, str. 2-7.
3. Cvikl M. Milan: Dileme javnih financ v Sloveniji (1). Bančni vestnik, Ljubljana, 49(2000), 11, str. 2-6.
4. Cvikl M. Milan: Dileme javnih financ (2). Bančni vestnik, Ljubljana, 49(2000), 12, str. 2-5.
5. Cordero M., Deasy D.: Adapting information systems to the euro. Informatics Directorate-Information systems support. [URL:[http://forum.europa.eu.int/Members/irc/ida/aeiseuro/library?l=/general\\_interest](http://forum.europa.eu.int/Members/irc/ida/aeiseuro/library?l=/general_interest)], nov. 1998.
6. Gehrman Bernhard: Preparations for the European Economic and Monetary Union in the City of Bonn. Maastricht: EIPA, 1999. 20 str.
7. Green Paper on the Practical Arrangements for the Introduction of the Single Currency. Brussels: European Commission, 1995. 73 str.
8. Gros Daniel, Thygesen: European Monetary Integration from the European Monetary System to Economic and Monetary Union. 2<sup>nd</sup> edition. New York: Addison Wesley Longman Limited, 1998. 574 str.
9. Heichlinger Alexander: EMU Half-Way Through: The Euro, the Regions and their Public Administrations-An Assessment. Eipascope, Maastricht, 9(2000), 2, str. 34-36
10. Jazbec Boštjan: Strukturni dejavniki in inflacija v državah Evropske unije. Bančni vestnik, Ljubljana, 50(2001), 4, str. 29-32.
11. Kögäs Olavi: Euro in public sector IT systems-Case Finland. Ministry of finance. [URL:[http://forum.europa.eu.int/Members/irc/ida/aeiseuro/library?l=/contributions\\_symposium&vm=detailed&sb=Title](http://forum.europa.eu.int/Members/irc/ida/aeiseuro/library?l=/contributions_symposium&vm=detailed&sb=Title)], 25.5.1998.
12. Lavrač Vladimir: Slovenija in skupna evropska monetarna politika po vstopu Slovenije v EU in v EMU. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja, 2000. 30 str.
13. Lavrač Vladimir: Slovenija in oblikovanje evropske monetarne unije. Bančni vestnik, Ljubljana, 1997, 10, str. 2-5.
14. Legal Consequences of the Introduction of the Euro: Facts, Recommendations and Guidelines: National forum for the introduction of the euro, 1999, 27 str.
15. Legal Framework for the use of the euro. European Commission. [URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/europap/eup04en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/europap/eup04en.pdf)], 15.10.1997.

16. Rant Andrej: Vstop v EU in prilagajanje denarnega in finančnega sistema. Zbornik referatov 7. letnega srečanja Zveze ekonomistov Slovenije. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, 1999, str. 101-115.
17. Redmond P. Michael: Practical Experiences-The introduction of the Euro: Euro-The Case of Dublin. Maastricht: EIPA, 1999. 12 str.

## **VIRI**

1. Action Plan on EMU Statistical Requirements. Brussels: Eurostat, 2000. 24 str.
2. Adaptation of Information Systems for teh Euro. Expo 98.  
[URL:[http://forum.europa.eu.int/Members/irc/ida/aeiseuro/library?l=/contributions\\_confere nce&vm=detailed&sb=Title](http://forum.europa.eu.int/Members/irc/ida/aeiseuro/library?l=/contributions_confere nce&vm=detailed&sb=Title)].
3. Changeover to the euro in the public sector. Federal Ministry of Finance.  
[URL: <http://www.bmf.gv.at/ressotr/englisch/pub/euro.pdf>], nov. 2000.
4. Commission Communication on the information strategy for the euro. European Commission.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/europap/eup16en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/europap/eup16en.pdf)], 1998.
5. Conclusions for Workshop 3: "Public administrations".  
[URL: <http://www.europa.eu.int/en/agenda/emu/ancw3pa.html>], 3.3.2001.
6. Duration of the Transitional Period Related to the Introduction of the Euro. European Commission.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/europap/eup34en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/europap/eup34en.pdf)], 13.4.1999.
7. El euro y la administración local: Manuel de Adaptación.  
[URL:<http://www.ceh.junta.andalucia.es/euro/publicaciones/guias/admonloc1.pdf>].
8. EMU and the euro: how enterprises could approach the changeover. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1997. 28 str.
9. EMU Facts, Challenges and Policies. Paris: OECD, 1999. 208 str.
10. EMU-Finland's national changeover plan for the introduction of the euro. Ministry of Finance.  
[URL: <http://www.vn.fi/vm/english/emu/coplan.htm>], 18.12.1997.
11. Experiencia practica del proceso de adaptacion al euro en la CAPV.  
[URL: [http://www.euskadi.net/euro/imp\\_i.htm](http://www.euskadi.net/euro/imp_i.htm)].
12. Joint DGII/DGIII Workshop on EMU and Government Informatics: Report. European Commission: DGII, DGIII.  
[URL: <http://europa.eu.int/ISPO/y2keuro/src/wdemugov.htm>], 20.3.1997.
13. Local Government Preparations for the euro. HM Treasury-Euro Preparations Unit.  
[URL: <http://www.euro.gov.uk/lgoveuro.pdf>], 12.10.2000.

14. Logon Report 2000-Experiences made by Associations of Local and Regional Authorities in Austria, Finland and Sweden on issues related to the eu accession.  
[URL: <http://www.ceec-logon.net/>], 17.4.2000.
15. Minister for Finance launches next phase Information Campaign on th euro: Press Release.  
[URL: <http://www.irgllov.ie/ecbi-euro/whats1.html>], 28.9.1998.
16. National Changeover Plan. Euro Changeover board of Ireland.  
[URL: <http://www.irlgov.ie/ecbi-euro/ncp.htm>], 4.3.2000.
18. Plan nacional para la transición al euro. Anejo 2: El euro y los sistemas y tecnologías de la informacion en la administracion publica. Ministerio de Economia y Hacienda.  
[URL: <http://www.euro.meh.es/m8.htm>], 1997.
19. Practical aspects of the euro: state of play and tasks ahead. European Commission.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/euro/communication0700/communication0700\\_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/euro/communication0700/communication0700_en.pdf)], 2000.
20. Practical Aspects of the introduction of the euro.European Commission.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/europap/eup08en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/europap/eup08en.pdf)], 7.11.1997.
21. Preparations by local authorities for the introduction of the euro. European Commission. Committee of the Regions.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/euro/communication0700/localauthorities\\_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/euro/communication0700/localauthorities_en.pdf)], 2000.
22. Preparations for a Changeover to the Euro in Sweden. Part 2: Ministry of Finance, 1997. 13 str.
23. Preparations for the changeover of public administration to the euro. European Commission.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/europap/eup12en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/europap/eup12en.pdf)], 6.4.2000.
24. Preparations for the Euro-A situation Report 2. Swedish National Tax Board.  
[URL: <http://www.rsv.se/skatter/euro/govrep.html>], jul. 2000.
25. Preparations for the Euro-A situation Report 3. Swedish National Tax Board.  
[URL: <http://www.rsv.se/skatter/euro/govrep.html>], 2000.
26. Quaterly Review of the Use of the Euro: No 1. European Commission: DG Economic and Financial Affairs.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/misc/eurouse1\\_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/misc/eurouse1_en.pdf)], 10.12.1999.
27. Quaterly Review of the Use of the Euro: No 2. European Commission: DG Economic and Financial Affairs.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/misc/eurouse2\\_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/misc/eurouse2_en.pdf)], 12.4.2000.

28. Quaterly Review of the Use of the Euro: No 3. European Commission: DG Economic and Financial Affairs.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/misc/eurouse3\\_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/misc/eurouse3_en.pdf)], 26.7.2000.
29. Quaterly Review of the Use of the Euro. No 4. European Commission: DG Economic and Financial Affairs.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/misc/eurouse4\\_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/misc/eurouse4_en.pdf)], 13.11.2000.
30. Requirements in the Field of General Economic Statistics. Frankfurt: European Central Bank, 2000. 17 str.
31. RSV Preparations for the Euro-A situation Report. Swedish National Tax Board.  
[URL: <http://www.rsv.se/skatter/euro/govrep.html>], 1999.
32. Second Outline National Changeover Plan. HM Treasury.  
[URL: <http://www.euro.gov.uk/oncop2.pdf>], 3.2000.
33. Spanish National Changeover Plan for the Transition to the Euro Changeover. Spanish Ministry for Economic Affairs and Finance. [URL: <http://www.infoeuro.pt/planos/278-99%20Espanha%20-%20Plano%20Nacional%20-%20Ing!%EAs.pdf>].
34. Statskontoret's Analysis Model for Adaptation of IT Systems to the Euro. STATSKONTORET-the Swedish Agency for Administrative Development.  
[URL: <http://www.statskontoret.se/pdf/199810eng.pdf>], 1998.
34. The Commission and EMU. MEMO/98/87.  
[URL: <http://www.europa.eu.int/euro/html/dossiers/00223/00223-en.pdf>], 14.12.1998.
35. The euro computing challenge.  
[URL:<http://www.europa.eu.int/eur.../page-dossier5.html?lang=5&dossier=20&page=1&nav=...>], Infeuro, okt. 1997.
36. The Impact of the Changeover to the Euro on Community Policies, Institutions and Legislation. Brussels, 1997. 68 str.
37. The Impact of the Changeover to the Euro on Community Policies, Institutions and Legislation: Progress Towards Implementing the Commission's Communication of November 1997. European Commission: Directorate-General: Economic and Financial Affairs.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/europap/eup33en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/europap/eup33en.pdf)], 12.4.1999.
38. The Introduction of the Euro and the Rounding of Currency Amounts. European Commission: DGII-Economic and Financial Affairs.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/europap/eup22en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/europap/eup22en.pdf)], 1998.
39. The Introduction of the Euro into Legislation and Public Administration. Federal Ministry of Finance: EMU Working Party.  
[URL: <http://www.bundesfinanzministerium.de/infos/eurogeld/4euroeng.pdf>], 3.1.2000.

40. Update on the Practical Aspects of the Introduction of the Euro. European Commission.  
[URL:[http://europa.eu.int/comm/economy\\_finance/document/europap/eup21en.pdf](http://europa.eu.int/comm/economy_finance/document/europap/eup21en.pdf)],  
19.2.1998.

## PRILOGE

<b>Priloga 1: Vprašalnik o vplivu evra na informacijske sisteme v državni upravi v španskem pripravljalnem načrtu .....</b>	<b>i</b>
<b>Priloga 2: Identifikacija in analiza informacijskih sistemov .....</b>	<b>iii</b>
<b>Priloga 3: Analiza evro oziroma več valutne funkcije .....</b>	<b>v</b>
<b>Priloga 4: Primer pripravljalnega dela - Davčna uprava Švedske.....</b>	<b>ix</b>
<b>Priloga 5: Priprave lokalnih skupnosti na uvedbo evra (grafični prikaz).....</b>	<b>xviii</b>

## **Priloga 1: Vprašalnik o vplivu evra na informacijske sisteme v državni upravi v španskem pripravljalnem načrtu**

### **1. DEL**

**Ime enote** \_\_\_\_\_  
**Kontaktna oseba** \_\_\_\_\_  
**Naslov** \_\_\_\_\_  
**Telefon/Fax** \_\_\_\_\_  
**Naslov elektronske pošte** \_\_\_\_\_

### **Informacijski sistemi, ki so podvrženi vplivu evra**

		<i>Število vrstic besedila v programu</i>			
<i>Ime informacijskega sistema</i>	<i>Število programov, ki zahtevajo prilagajanje</i>	<i>Skupaj</i>	<i>Število vrstic, ki zahteva prilagajanje</i>	<i>Podatkovne baze</i>	<i>Programski jezik</i>

(\*) Če število vrstic besedila v programu, ki zahteva prilagajanje ni znano, se izpolni le stolpec "Skupaj", kjer se označi število vrstic besedila vseh programov, podvrženih vplivu evra.

## 2. DEL

1. Ali je bila v vaši organizaciji opravljena prva analiza vpliva evra na informacijske sisteme? DA  NE

2. Ali je bila ustanovljena notranja delovna skupina za ocenjevanje vpliva uvedbe evra na informacijske sisteme? DA  NE

3. Ali lahko katero od znanih metodologij oziroma modelov prilagajanja uporabite pri prilagajanju vaših informacijskih sistemov? DA  NE

Če je odgovor pritrdilen, navedite katere: \_\_\_\_\_

4. Ali ste kot pomoč pri prilagajanju informacijskih sistemov uvedbi evra uporabili kakšna programska orodja? DA  NE

Če je odgovor pritrdilen, navedite katera: \_\_\_\_\_

5. Ali aktivnosti prilagajanja informacijskih sistemov financirate:

- a) z lastnimi sredstvi
- b) z zunanjimi pogodbami
- c) oboje

6. Ali ste napravili oceno stroškov prilagajanja informacijskih sistemov? DA  NE

Če je odgovor pritrdilen, navedite ocenjeno vsoto: \_\_\_\_\_

7. Ali ste napravili letne ocene teh stroškov do končne uvedbe evra leta 2002? DA  NE

Če je odgovor pritrdilen, navedite oceno investicij (stroškov) po letih.

Leto \_\_\_\_\_  
Stroški \_\_\_\_\_



## **Priloga 2: Identifikacija in analiza informacijskih sistemov**

V prilogi so podani primeri vprašanj, ki so lahko v pomoč pri identifikaciji in pridobivanju informacij za nadaljnje analize vpliva evra na informacijske sisteme.

### **Problemska analiza**

1. Ali je informacijski sistem neobhodno potreben za zunanje uporabnike oziroma stranke?
2. Ali je informacijski sistem neobhodno potreben za dejavnost državne službe? Ali je pomemben za procese v jedru ali za stranske procese?
3. Ali odpoved informacijskega sistema posredno vpliva na katero koli tretjo stranko?
4. Kako dolgo traja prilagajanje sistema uvedbi evra?
5. Kolikšni so stroški prilagajanja?
6. Kakšne bi bile posledice, če sistema ne bi prilagodili? Kakšni stroški bi pri tem nastali?
7. Ali obstajajo zunanji sistemi, ki bi lahko ob prehodu na evro zaradi nepripravljenosti vplivali na vaše informacijske sisteme, ki so pripravljeni na uvedbo skupne valute?

### **Številski podatki**

1. Ali sistem vsebuje polja za številске podatke?
2. Kje v sistemu ta polja so?
3. Kako so številski podatki shranjeni (število decimalk)?
4. Ali so vrednosti prikazane na ekranu?
5. Ali so številski podatki uporabljeni na izpisih?
6. Ali obstajajo številski podatki podani v kakšni drugi izhodni obliki (npr. komunikacija med računalniki)?

### **Podatki, procesiranje in shranjevanje**

1. Ali so številski podatki uporabljeni v izračunih informacijskega sistema?
2. Ali so številski podatki posredovani drugim sistemom (ali obstajajo notranje in zunanje povezave z drugimi sistemi)?
3. Ali so številski podatki pridobljeni iz drugih sistemov (ali obstajajo notranje in zunanje povezave z drugimi sistemi)?
4. Ali so podatki shranjeni? Za koliko časa in v kakšen namene? Ali mora biti oblika zapisa števil v arhiviranih podatkih prilagojena za branje in/ali uporabo?
5. Kako so shranjeni številski podatki (število decimalk)?

### **Razvojno okolje in pogoji prilagajanja**

1. Ali so v dokumentaciji zajete vse programske spremembe?
2. Kateri programski jezik je uporabljen v informacijskem sistemu?
3. Ali je uporabljenih več programskih jezikov? Ali obstaja med njimi kakšna soodvisnost?
4. Kako lahko informacijski sistem testirate? Ali obstaja testno okolje?

### **Tehnično okolje**

1. Kakšna je strojna platforma sistema?
2. Kakšna je programska oprema (sistemska in aplikacijska programska oprema)?

3. Ali obstaja več informacijskih sistemov na enem računalniku? Ali so soodvisni? Ali obravnavajo številske podatke na različne načine?
4. Kako so številski podatki pridobljeni znotraj organizacije in od drugih organizacij?

### **Znanja in sposobnosti**

1. Kdo je razvil informacijski sistem?
2. Kdo upravlja informacijske sisteme? Ali obstaja pogodba o vzdrževanju in/ali nadgrajevanju?
3. Ali je oseba, ki je razvila program še zaposlena v organizaciji?
4. Ali so v organizaciji zaposlene tudi druge osebe usposobljene za določen sistem in katere so?

### **Analize ukrepov**

1. Ali že obstajajo kakšni načrti za izboljšavo ali zamenjavo informacijskega sistema?
2. Katere metode bi bilo najbolje uporabiti pri izvajanju potrebnih ukrepov?
3. Če sistem zamenjate, kako hitro ga lahko nadomestite in zaženete?
4. Ali obstaja vaš informacijski sistem še v kakšni drugi službi ali podjetju, ki se ukvarjajo z reševanjem istega problema? Ali lahko sodelujete?
5. Ali je bilo od dobavitelja dano zagotovilo za uporabo več valutne in evro funkcije?

### **Priloga 3: Analiza evro oziroma več valutne funkcije**

Pri analiziranju oziroma ugotavljanju evro funkcionalnosti je treba upoštevati celo vrsto vprašanj na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, v kolikšni meri je določen informacijski sistem, kupljen od tretje stranke ali razvit znotraj organizacije, pripravljen na uvedbo evra. Definicija "evro ustreznega" informacijskega sistema sicer ni poenotena, saj je funkcionalna ustreznost določenega sistema v veliki meri odvisna od dejavnosti državne institucije in izbrane strategije prilagajanja. Kljub temu pa obstajajo določena zakonodajna pravila, predpisana s pravnim okvirjem za prevzem evra, ki jih mora izpolnjevati vsak informacijski sistem. Upoštevati je potrebno:

- fiksna menjalna razmerja, določena med evrom in nacionalnimi valutami članic
- postopek triangulacije med dvema nacionalnima valutama (postopek pretvarjanja iz ene valute v drugo),
- postopek zaokroževanja oziroma uporabo decimalnih števil in
- postopek pretvarjanja v/iz evra ali nacionalne valute iz/v valuto tretje države (države, ki niso članice evro-območja).

Poleg zakonodajnih zahtev je potrebno opozoriti še na določene funkcije, ki so ravno tako pomembne, ko gre za odločitev o ustrezni evro-funkcionalnosti določenega sistema. Čeprav niso obvezne in je stopnja njihove uporabnosti odvisna od dejavnosti državne službe ali ministrstva, predstavljajo na splošno večjo koristnost za uporabnike informacijskega sistema. Sem sodijo:

- pretvarjanje baze sistema iz nacionalne valute v evro,
- obdelava transakcij po prilagoditvi baze sistema evru in
- obdelava transakcij pred prilagoditvijo baze sistema evru .

#### **Fiksna menjalna razmerja, določena med evrom in nacionalno valuto članice**

Pravni okvir za prevzem evra predpisuje določene zahteve glede menjalnih razmerij med evrom in nacionalnimi valutami, ki jih morajo informacijski sistemi pri obdelovanju transakcij upoštevati.

	Da	Ne
Ali je za pretvarjanje med evrom in nacionalno valuto uporabljeno dogovorjeno fiksno menjalno razmerje?		
Ali je menjalno razmerje med evro in nacionalno valuto izražena kot 1 EUR=X enot nacionalne valute?		
Ali so menjalna razmerja izražena s šestimi značilnimi števkami za vse valute držav članic?		
Ali je potrjeno, da inverzna menjalna razmerja, ki bi izhajala iz določenih menjalnih razmerij, niso uporabljena?		
Ali je potrjeno, da menjalna razmerja niso zaokrožena ali skrajšana?		
Ali je potrjeno, da ročno vstavljena menjalna razmerja ne razveljavijo fiksnih menjalnih razmerij med evrom in nacionalno valuto članice?		

Odgovor DA na vsa zastavljena vprašanja pomeni, da software izpolnjuje vse pravne zahteve glede menjalnih razmerij med evrom in nacionalnimi valutami.

### **Postopek triangulacije**

	Da	Ne
Ali je pri pretvarjanju ene nacionalne valute v drugo uporabljen postopek triangulacije?		
Če ta postopek ni uporabljen, ali je dobavitelj informacijskega sistema zagotovil enak rezultat pri pretvarjanju ene nacionalne valute v drugo kot v primeru triangulacije?		
Ali so pri pretvarjanju med nacionalnimi valutami uporabljena določena fiksna menjalna razmerja?		
Ali je vmesni evro znesek pri postopku triangulacije zaokrožen na najmanj tri decimalke?		

Odgovor DA na vsa vprašanja pomeni, da informacijski sistem izpolnjuje vse zahteve EU glede postopka triangulacije.

### **Postopek zaokroževanja oziroma uporaba decimalnih števil**

	Da	Ne
Ali so številke v transakcijah in bilancah na ekranih ali izpisih prikazane z dvema decimalnima mestoma?		
Ali software opravlja zaokroževanje na najmanjšo podenoto (npr: 1 BEF, 1 Pfenning v DM, 1 cent v EUR)?		
Ali software sledi pravilom zaokroževanja: od 0.001-0.004 EUR zaokrožuje navzdol, od 0.005-0.009 EUR pa navzgor?		

Odgovor DA na vsa vprašanja pomeni, da informacijski sistem izpolnjuje vse zahteve EU glede pravil zaokroževanja.

### **Postopek pretvarjanja v/iz evra ali nacionalne valute iz/v valuto tretje države**

	Da	Ne
Ali je možna vpeljati menjalno razmerje med evrom in tretjo valuto?		
Ali so pri pretvarjanju evro zneskov v zneske nacionalne valute uporabljena fiksna menjalna razmerja?		
Ali software opravlja zaokroževanje na najmanjšo podenoto (npr: 1 BEF, 1 Pfenning v DM, 1 cent v EUR)?		

Pozitiven odgovor na vsa vprašanja pomeni, da je software sposoben pretvoriti zneske iz nacionalne valute ali evra v tretjo valuto in obratno ter pri tem izpolnjuje zakonodajne zahteve Evropske unije.

### **Pretvarjanje baze sistema iz nacionalne valute v evro**

Pri pretvarjanju baze sistema v evro je potrebno določiti najbolj ustrezen trenutek prehoda sistema tekom finančnega leta in pri tem upoštevati tudi pretvarjanje arhiviranih podatkov.

	Da	Ne
Ali je v informacijskem sistemu zagotovljen postopek pretvarjanja, ki omogoča prehod baze iz sedanje valute v evro bazo?		
Ali je postopek mogoče izpeljati ob koncu finančnega leta?		
Ali je postopek mogoče izpeljati na sredi finančnega leta?		
Ali bo ta postopek lahko izvedel pretvorbo proračuna in drugih monetarnih vrednosti?		
Ali bo postopek lahko izvedel pretvorbo podatkov, ki pokrivajo več kot eno finančno leto?		
Ali lahko postopek pretvori finančne podatke v tekstovnih poljih?		
Ali lahko postopek izvede pretvorbo poskusnih bilanc tekočega in prejšnjih let?		
Ali lahko postopek pretvori arhivirane podatke (podatki prejšnjega leta oziroma več let nazaj)?		
Če je odgovor pritrdilen, ali lahko pretvarja transakcije z začetka leta?		

### **Obdelava transakcij po prilagoditvi baze sistema evru**

V primeru prehoda baze sistema na evro zgodaj v prehodnem obdobju, je možno zagotoviti oziroma obravnavati transakcije v eni ali več nacionalnih valut oziroma v tretji valuti.

	Da	Ne
Ali lahko sistem obravnava transakcije v enotah evra in nacionalne valute?		
Ali lahko sistem obravnava fakture v valuti, ki ni enaka tisti na računu?		
Ali je plačilo, faktura v nacionalni valuti pretvorjena v evro pred njeno vknjižbo?		
Ali so napake pri zaokroževanju identificirane in knjižene na poseben račun?		
Ali lahko sistem prodajne fakture tiska zneske v nacionalni valuti in v evru?		
Ali lahko sistem cenik prodajnih cen tiska v nacionalni valuti in v evrih?		

## Obdelava transakcij pred prilagoditvijo baze sistema evru

V primeru prehoda baze sistema na evro proti koncu prehodnem obdobju, je možno zagotoviti oziroma obravnavati transakcije v eni ali več nacionalnih valut oziroma v tretji valuti.

	Da	Ne
Ali lahko sistem obravnava transakcije v enotah evra in nacionalne valute?		
Ali lahko sistem obravnava fakture v valuti, ki ni enaka tisti na računu?		
Ali je plačilo, faktura v nacionalni valuti pretvorjena v evro pred njeno vknjižbo?		
Ali so napake pri zaokroževanju identificirane in knjižene na poseben račun?		
Ali lahko sistem prodajne fakture tiska zneske v nacionalni valuti in v evru?		
Ali lahko sistem cenik prodajnih cen tiska v nacionalni valuti in v evrih?		

## **Priloga 4: Primer pripravljalnega dela - Davčna uprava Švedske**

### **4.1. Faze pripravljalnega dela**

Nacionalna davčna uprava Švedske (RSV) je začela s pripravljalnim delom septembra 1997, ko je izvedla predhodno študijo o možnih problemih, ki se lahko pojavijo ob vstopu v valutno unijo. Po odločitvi parlamenta decembra 1997, da Švedska ne bo sodelovala v evro-območju od začetka, je svojo pozornost usmerila predvsem na zbiranje informacij o pripravah na evro doma in v drugih državah EU z udeleževanjem konferenc in seminarjev v bodočih članicah in doma ter z izmenjavo mnenj in izkušenj o evro vprašanjih. Septembra leta 1998 je glede na rezultate predhodnega dela ustanovila t.i. evro projektno skupino, ki je nadaljevala začeto delo in leta 1999, ko je vlada naročila RSV in ostalim oblastem, da analizirajo vprašanja povezana s kasnejšim vstopom v evro-območje, prevzela naslednje naloge:

- povezave z drugimi oblastmi v državi in članicami evro-območja,
- identifikacija, analiza in potrebna prilagoditev zakonodaje,
- identifikacija in analiza vprašanj in problemov pri prilagajanju informacijskih sistemov in.

Glede na to je ocenila še:

- pomembnost in dolžino prehodnega obdobja,
- potrebna sredstva za uvedbo evra in
- njegove stroške.

### **4.2. Informacijske aktivnosti in usposabljanje zaposlenih**

#### **4.2.1. Spremljanje priprav v državah evro-območja in v ostalih državah EU**

Spremljanje evro priprav v državah evro območja in povezovanje s tistimi državami EU, ki tako kot Švedska niso prevzele skupne valute 1.1.1999, je za načrtovanje pripravljalnega dela zelo pomembno, saj izkušnje drugih držav opozarjajo na področja, ki so lahko problematična in omogočajo iskanje ustreznih rešitev, poleg tega pa zvišuje znanja in omogoča boljšo informiranost subjektov, ki poslujejo z državno upravo. RSV je začela tesneje sodelovati z ostalimi nordijskimi državami predvsem Dansko in Finsko v začetku leta 1998. Stike je vzpostavila tudi z Nizozemsko, Irsko in Veliko Britanijo, kjer potekajo priprave na podobni osnovi ter sodelovala na raznih konferencah, ki sta jih pripravila Monetary Union of Europe (AMUE) in FEE (Fédération des Experts Comptables Européen). V tem času je pridobila pomembne informacije glede vprašanj povezanih z zakonodajo, informiranjem ter tehničnimi zadevami, kot so decimalna števila in pretekli podatki. V prihodnjih letih bo Švedska nadgrajevala komunikacijske kanale in spremljala dogajanja v državah članicah evro-območja.

#### **4.2.2. Sodelovanje z ostalimi deli državne uprave**

Sodelovanje RSV z drugimi deli državne uprave se je začelo jeseni 1997, ko je Statskontoret (Agencija za administrativni razvoj) oblikovala skupino za evro vprašanja s predstavniki različnih državnih oblasti, v kateri RSV aktivno sodeluje. Leta 1998 je začela sodelovati z Ministrstvom za finance v zvezi z zakonodajo, posebej pomemben sogovornik pa so banke, investicijski skladi ter Agencija za vrednostne papirje, s katerimi poteka razprava o vprašanjih povezanih z vplivom evra na davčno politiko v prehodnem obdobju. Zaradi vedno večje potrebe po tovrstnih informacijah, je RSV 1.1.1999 izdala brošuro, ki obravnava vprašanja povezana z vplivom evra na obračunavanje davkov, kljub temu, da Švedska ni pristopila v

evro-območje v prvem krogu. Poleg tega so bili organizirani različni seminarji, pomemben pa je tudi dostop do spletne strani RSV, kjer so na razpolago izčrpne informacije o vplivu evra na davčne zadeve.

#### **4.2.3. Notranje informiranje**

Evro projektna skupina je vložil veliko sredstev v izboljšanje komunikacije znotraj same davčne uprave. V ta namen je bila v začetku leta 1998 oblikovana mreža "uradnikov za zveze" v vsaki regiji, katerih naloga je bila razviti znanja, ki so potrebna za reševanje EMU vprašanj in posredovanje informacij o evru lokalnim podjetjem in javnosti. (National Tax Board, 1999, str.19)

Za dokumentacijo Euro project in zbiranje ostalih informacij je bila vzpostavljena notranja podatkovna baza (intranet), ki omogoča dostop vsem zaposlenim, prav tako pa RSV zaposlene o poteku priprav na evro obvešča preko revije RSV Info in različnih seminarjev.

#### **4.2.4. Pomen informiranja in usposabljanja zaposlenih**

RSV je namenila informiranju in usposabljanju zaposlenih veliko sredstev in časa, saj ve, da bo uvedba evra vplivala na delo celotne organizacije. Izkušnje so pokazale, da bi bila implementacija nove zakonodaje in informacijskih sistemov brez ustreznega usposabljanja nemogoča. Da bi temu primerno dosegla ustrezno raven znanja, je vsem zaposlenim omogočila pridobitev potrebnih informacij in znanja glede EMU. V ta namen so bila pripravljena posebna gradiva in predavanja povezana z uvajanjem evra. Za doseg popolnega učinka je vzpostavila že omenjeno mrežo povezovalnih uradnikov, ki skrbijo za pravilnost in usklajenost informacij tudi na lokalni ravni.

### **4.3. Analiza zakonodaje**

#### **4.3.1. Pregled zakonov, določb, etc.**

Zakonodaja je eno ključnih poglavij pri uvajanju evra, saj potrebujejo pristojni za reševanje prilagoditvenih vprašanj smernice o sistemu pravil, ki bodo na Švedskem veljala po pridružitvi evro-območju. Dokler zakonodaja na področju evra ni usklajena z evropsko, tudi spremembe zelo obsežnih informacijskih sistemov ne morejo steči. Ker zahteva njeno prilagajanje od začetnega pregleda pa vse do končanega parlamentarnega postopka približno 1 leto, je RSV zaradi pomembnosti tega vprašanja z delom na zakonodajnem področju pričela ne glede na odločitve o datumu vključitve.

Pregled obstoječe davčne zakonodaje je zato že bil izveden, zaradi možnih sprememb zakonov pa je te obvezno spremljati in ažurirati. Na podlagi pregleda so bili identificirani zakoni, določbe in drugi pravni inštrumenti, ki jih je potrebno zaradi uvedbe evra prilagoditi. Gre predvsem za spremembe standardnih zneskov, ki so povezani s problemi zaokroževanja in decimalk ter potrebo po uvedbi določenih prehodnih pravil oziroma določb.

#### **4.3.2. Obravnavanje standardnih zneskov**

Davčna zakonodaja vsebuje veliko pravil, ki opredeljujejo mejne zneske in standardne vrednosti, kot so davčne stopnje in različne olajšave v švedskih kronah, in ki morajo biti po



pravilih zaokrožene na cela števila. Ob koncu prehodnega obdobja, ko bo potrebno te vrednosti pretvoriti v evre, bo določanje nove vrednosti zelo pomembno, ker:

- ima evro približno devetkratno vrednost švedske krone,
- bo metoda pretvarjanja vplivala na razmere v javnih financah ter nenazadnje tudi na plačevanje davkov s strani fizičnih in pravnih oseb.

Zaradi tega davčna uprava ni naklonjena enostavnemu pretvarjanju teh vrednosti z uporabo dogovorjenega pretvorbenega faktorja med evrom in švedsko krono, temveč zagovarja stališče, da bi morali mejne in standardne vrednosti izraziti v celih številih, ki si jih davčni zavezanci lažje zapomnijo. RSV meni, da bi bilo primerno mejne vrednosti, kjer je to možno, izraziti v deset, sto ali tisoč evrih, vendar pa je takšna metoda zaokroževanja večkrat težko izvedljiva. Vzemimo primer mejne vrednosti odtegljaja za potne stroške, ki znaša po sedanjih pravilih 7000 SEK in po veljavnem menjalnem tečaju 815 evrov ali primer zgornje meje neobdavčljivosti kapitala, ki znaša 900 000 SEK in 104 773 evrov. Če bi v teh dveh primerih uporabili zgoraj omenjeno metodo zaokroževanja, bi odtegljaj za potne stroške znašal 800 evrov, zgornja meja neobdavčenega kapitala pa 100 000 evrov. Kljub temu RSV meni, da bi bilo možno upoštevati takšne spremembe mejnih vrednosti, saj so te vsote večinoma prilagojene na intervale, hkrati pa opozarja na fiskalne posledice, ki se kažejo v višji ali nižji novi vrednosti. Rezultati so lahko ugodni ali neugodni tako za davčne zavezance kot za državo, zato se postavlja vprašanje, ali bodo za odločitev o mejah tolerance odgovorni pristojni posameznih služb, ali pa bo to vprašanje rešeno z zakonom, ki bo veljal za celotni javni sektor.

Enak postopek bo načeloma veljal za pretvarjanje standardnih vrednosti, v treh primerih pa bi se naj pravila zaokroževanja odpravila in sicer pri obdavčitvi dohodka od dela, osnovi za obračunavanje splošnih pokojninskih prispevkov in obdavčenju neto premoženja.

#### **4.3.3. Prehodna določila**

RSV je podala mnenje, da bo zaradi uvedbe evra potrebna prehodna zakonodaja:

1. v prehodnem obdobju, ko bosta v veljavi tako švedska krona (v nadaljevanju SEK) kot evro ter
2. ob koncu prehodnega obdobja in v nekaterih primerih po njem, ko bo kot švedska valuta v veljavi evro.

Ad 1.) Predpostavlja se, da bo obstoječa zakonodaja, ki zadeva podatke v švedskih kronah, v prehodnem obdobju ostala nespremenjena. Prehodna pravila bodo zato potrebna v primeru pretvarjanje evro transakcij v SEK za davčne namene. Če pa bo sprejeta odločitev o možnosti predložitve izkazov v evrih, bodo v različnih aktih potrebne še dodatne določbe, ki bodo urejale oziroma podprle takšno odločitev.

Ad 2.)

- Ob koncu prehodnega obdobja bodo potrebna dodatna določila, ki bodo pojasnjevala vprašanja povezana s postopkom davčni napovedi in sicer, kako bo obračunsko obdobje davčnega zavezanca sovpadalo z datumom prehoda na novo valuto.
- Potrebna bodo tudi določila, ki bodo urejala spremembe v zvezi z davčnimi odločitvami sprejetimi pred uvedbo evra. RSV namreč meni, da zneske, ki so v register vnešeni v SEK, ni smiselno vsesplošno pretvarjati v evro.

- Prehodna pravila so zahtevana tudi v zakonodaji, ki ureja dohodnino, saj je potrebno pri obdavčitvi določenega leta upoštevati podatke prejšnjega leta. To so recimo stroški izboljšav, ki so potekale skozi več let in se lahko odštejejo od kapitalskega dobička. Za takšne primere bi se moralo oblikovati pravilo, po katerem bi vsoto podano v SEK pretvorili v evro z uporabo menjalnega faktorja med obema valutama v času vstopa Švedske v valutno unijo.
- Iz podobnih razlogov so zahtevana prehodna določila na področju carin v Zakonu o davčnih plačilih (Tax Payment Act)
- Posebna določila so potrebna tudi za obdavčitev premoženja, ker je v postopek obdavčenja zajeto obdobje šestih let.

#### **4.4. Prilagoditev informacijskih sistemov**

Prilagajanje informacijskih sistemov davčne uprave je eden najzahtevnejših projektov pri uvajanju evra, saj gre za največji informacijski sistem v državi, ki je nadzorovan z obsežnimi pravili. Prilagajanje tako ekstenzivnih informacijskih sistemov operativnim in tehničnim vprašanjem, ki se bodo pojavila kot rezultat uvedbe evra, bo dolgotrajen proces, ki bo hkrati nosil tudi največji del stroškov. RSV ocenjuje, da je za razvijanje potrebnih rešitev od začetnih faz identifikacije in analize pa vse do končnih testiranj in implementacije potrebnih najmanj 24-27 mesecev ob upoštevanju predpostavke, da je delo na področju prilagajanja zakonodaje že opravljeno. Nadaljnjih 3-6 mesecev pa po izkušnjah sodeč zahteva tudi organizacija dela pred samim začetkom izvajanja projekta.

RSV je tako v okviru svojih pristojnosti izvedla pregled vseh informacijskih sistemov, ki je pokazal, kateri sistemi potrebujejo prilagoditve in kakšna je obsežnost pripravljanih del povezanih z naslednjimi vprašanji:

- decimalkami in zaokroževanjem
- standardni zneski,
- prevajalno funkcijo (shell solutions),
- arhiviranimi podatki,
- evro opcijami,
- povezavami posameznih informacijskih sistemov znotraj davčne uprave in s sistemi drugih državnih služb (interfaces),
- računalniškimi izpisi in prikazi na monitorju ter
- obrazci.

##### **4.4.1. Decimalke in zaokroževanje**

RSV poudarja, da v zakonodaji Evropske unije ni zaslediti nobene regulacije, ki bi predpisovala uporabo decimalk v zvezi z davčnimi vprašanji. Enako stališče zastopajo tudi davčne oblasti na Nizozemskem in Finskem, kar pomeni, da je odločitev o uporabi ali neuporabi decimalk na tem področju prepuščena presoji držav samih.

##### *Prehodno obdobje*

Analiza informacijskih sistemov je pokazala, da je od 61 sistemov, ki bodo podvrženi vplivu evra, 5 takšnih, ki bodo vsebovali decimalke. To so predvsem finančni sistemi, saj večina obstoječih operativnih sistemov (informacijski sistemi, ki so specifični za davčno upravo) ne

more sprejemati decimalnih števil. Na tej podlagi je projektna skupina za prehodno obdobje predlagala naslednje rešitve povezane z decimalkami:

- po pretvorbi švedskih kron v evre in obratno bo izračunani znesek prikazan na najmanj tri decimalna mesta,
- arhivirani zneski bodo prikazani na najmanj dve decimalni mesti,
- pretvorjeni in računani zneski v finančnih sistemih bodo prikazani na najmanj dve decimalni mesti
- pretvorjeni zneski, shranjeni ali uporabljeni v operativnih sistemih, ki ne sprejemajo decimalk, bodo po veljavnih pravilih zaokroženi na najbližji spodnji znesek, saj rekonstrukcija obstoječih sistemov za tako kratko prehodno obdobje ni smiselna niti ni mogoča; pri načrtovanju novih operativnih sistemov pa bosta upoštevani najmanj dve decimalni mesti.

### Po koncu prehodnega obdobja

Kot je že bilo omenjeno, se v švedskem davčnem sistemu decimalna števila načeloma na uporabljajo že štirideset let. Zato se zastavlja vprašanje, ali je smiselno po končanem prehodnem obdobju vzpostaviti sistem, v katerem bo obdelava podatkov možna v evrih in centih. Raziskava, ki je bila narejena v okviru RSV-ja, je pokazala, da bi uporaba centov po uvedbi evra pomenila:

- večje tveganje napak pri izpolnjevanju obrazcev,
- več dela pri oblikovanju obrazcev,
- dodatne stroške dodatnega dela potrebnega za odpravljanje morebitnih napak,
- večje tveganje javno finančnih izgub zaradi možnosti, da se napake ne odkrijejo,
- stroške izgradnje novih ali prestrukturiranja starih operativnih sistemov in
- večje storitvene stroške za administracijo in večjih stroške uvajanja za davkoplačevalce, ki bi jih povzročil postopek.

Tudi z javno finančnega vidika bi uporaba centov pomenila izgubo, izjema je le obdavčenje fizičnih oseb, kjer bodo decimalke prisotne. Predvideni sta dve metodi zaokroževanja, od katerih prva predvideva zaokroževanje po že ustaljenih pravilih, druga pa pomeni opustitev centov v postopku knjiženja po tem, ko je napoved za odmero davka predložena davčnim oblastem. V celoti je bolj priporočljiva prva metoda, ki bi prinašala dobiček (0-100 milijonov SEK), medtem ko bi druga lahko privedla do izgube v enakem vrednostnem intervalu, še vedno pa bi bila manjša od stroškov uvedbe centov. Odločitev o izbiri metode bo predmet razprav po vstopu Švedske v evro-območje.

Glede na navedene vzroke in izkušnje držav članic evro-območja, predvsem Finske in Nizozemske, RSV meni, da uvedba centov po prevzemu nove valute ne bi bila primerna.

### **4.3.2. Standardni zneski**

Evro projektna skupina je v zvezi s standardnimi vsotami, ki se pojavljajo med drugim tudi v davčni upravi, predlagala naslednje rešitve:

- v prehodnem obdobju bodo obravnavane tako, kot ostali zneski, ki morajo biti pretvorjeni,
- po koncu prehodnega obdobja bodo standardni zneski izraženi v deset ali sto evrih,
- v izjemnih primerih obstaja možnost, da se majhni zneski izrazijo v centih.

#### **4.4.2. Pretvorbene funkcije (shell solutions)**

Po razlagi, ki jo v analitičnem modelu podaja Agency for Administrative Development, je pojem "shell" definiran kot prevajalna funkcija, ki pretvarja vse transakcije iz evrov v SEK in obratno in ima pri prilagajanju informacijskih sistemov na evro pomembno vlogo v prehodnem obdobju, povezano z uvedbo evro opcij. Z njihovo uporabo se kratkoročno zmanjšajo potrebne spremembe v obstoječih sistemskih rešitvah, prekinitve v administraciji obstoječih sistemov, hkrati pa to pomeni enostavno rešitev za informacijske tokove pri shranjevanju podatkov. Po drugi strani predstavlja taka rešitev veliko slabosti in tveganj zaradi tehnične zapletenosti in obsežnosti. Njihovo uvajanje in končno demontiranje zahteva ogromna sredstva, natančno načrtovanje in management pri organizaciji systemske strukture. Zaradi teh razlogov je njihova uporaba predvidena le v prehodnem obdobju, medtem pa bo potekala prenova starih sistemov, ki bi naj začeli opravljati svoje funkcije ob vstopu Švedske v evro-območje.

#### **4.4.3. Arhivirani podatki**

Arhivirani podatki so definirani kot:

- informacije povezane z zneski v SEK, ki so shranjeni v informacijskih sistemih na začetku prehodnega obdobja in
- informacije povezane z zneski v SEK, ki so bili v tej valuti sprejeti in shranjeni do datuma prevzema skupne valute.

Z drugimi besedami, arhivirani podatki označujejo vse zneske, ki so ob prehodu na evro shranjeni v švedskih kronah.

Ker ima RSV v svojih registrih veliko količino teh informacij, ki se vsebinsko razlikujejo, je prevladalo mnenje, da ob vstopu v valutno unijo avtomatično pretvarjanje arhiviranih podatkov v evre ne bi bilo primerno. Zato je davčna uprava sestavila listo predlogov, ki predvideva, kateri arhivirani podatki bodo pretvorjeni v novo valuto in kdaj bodo spremembe nastopile. Če povzamemo, to pomeni, da:

- sistemi, ki so vezani na določena leta (npr. obdavčitveni sistem) ne bodo spremenjeni v celoti, ampak samo po posameznih delih,
- shranjeni podatki v sistemih, ki niso vezani na določena leta (npr. davčni obračunski sistem), bodo pretvorjeni v evre ob koncu prehodnega obdobja in
- bodo pretekli podatki v administrativnih sistemih spremenjeni, ko bo to potrebno.

Iz teh predlogov je razvidno, da obstaja dejansko malo sistemov, ki bodo zahtevali splošno pretvarjanje preteklih podatkov, vendar pa so ti sistemi zelo veliki in kompleksni. Večina podatkov v informacijskih sistemih bo tudi v prehodnem obdobju hranjenih v švedskih kronah.

#### **4.4.4. Vmesne povezave (Interfaces)**

Pri sprejemanju odločitev o strategiji prilagajanja informacijskih sistemov evru je potrebno upoštevati t.i. vmesne povezave med sistemi. To so točke, prek katerih sistemi komunicirajo oziroma so med seboj povezani. Pomembne so interne vmesne povezave, ko gre za povezovanje sistemov znotraj organizacije, v tem primeru davčne uprave, in eksterne vmesne povezave, pri katerih poteka komunikacija s sistemi drugih državnih ustanov, agencij ali podjetij. V primeru internih vmesnih povezav, ko davčna uprava sama nadzira sisteme, ki pošiljajo in sprejemajo podatke in je njihov edini uporabnik, odločitev o prehodu na skupno

valuto ni problematična, saj je pri uvajanju evro funkcije in pri povezavah med njimi neodvisna od drugih ekonomskih subjektov. Situacija postane bolj zapletena, ko več agencij ali podjetij pošilja podatke davčni upravi ali jih od nje sprejema. V tem primeru mora priti med pošiljateljem in sprejemnikom do natančnega opisa vmesne povezave (prenosnega medija, podatkovnega formata, ki določa pravila sporazumevanja in končne vsebine), ki omogoča nemoteno komunikacijo med informacijskimi sistemi tudi v primeru obravnavanja več valut. Zato je predvsem pri večjem številu zunanjih vmesnih povezav odločitev o strategiji prilagajanja zelo pomembna in se nagiba v korist hkratnega prehoda informacijskih sistemov na novo valuto, saj se s tem zmanjša obseg dela, povezan z določanjem vmesne povezave.

RSV je v prvi fazi identificirala vse interne in eksterne vmesne povezave med informacijskimi sistemi in na tej podlagi predlagala možnosti prilagoditve vmesnih povezav z različnimi stopnjami evro kompatibilnosti:

1. povezave ostanejo nespremenjene,
2. obstoječe povezave se dopolnijo z vrednostmi v evrih, tako da podatkovni format vsebuje prostor za švedske krone in evre, vrednosti so navedene v švedskih kronah in/ali evrih,
3. obstoječe povezave se dopolnijo z vrednostmi v evrih in informacijami o originalni valuti, podatkovni format vsebuje prostor za krone in evre, vrednosti so prav tako navedene v švedskih kronah in/ali evrih in
4. obstoječe povezave se dopolnijo z informacijami o vrsti valute, vrednosti so navedene v švedskih kronah ali evrih.

Poleg tega RSV priporoča, da:

- sta pošiljatelj in sprejemnik v vsakem trenutku seznanjena s pravili,
- je razporeditev odgovornosti med pošiljateljem in sprejemalcem določena z dogovorom za vsako vmesno povezavo,
- je v vmesni povezavi označena vrsta valute, v kateri je vrednost navedena in
- vmesna povezava upošteva najmanj dve decimalni mesti za podatke v švedskih kronah in evrih.

#### **4.5. Evro opcije**

V prehodnem obdobju, če se bo vlada zanj odločila (glej točko 1.6), bo davčna uprava zaradi uvedbe evro opcij opravljala svoje poslovanje tako v nacionalni valuti kot v evrih. Zaradi tega bo soočena s sorazmerno visokimi stroški, ki bodo izhajali predvsem iz potrebnih prilagoditev informacijskih sistemov (uvedba zunanjih prevajalnih funkcij), ki bi drugače v tem razdobju delovali le v švedskih kronah. Nadaljnji stroški bodo posledica:

- prilagoditve obrazcev,
- laserskih izpisov,
- procedur za vnose in izpise podatkov ter njihovo obdelavo,
- statističnih in nadzornih sistemov,
- izpisov na monitorjih,
- brošur in drugega informativnega materiala ter
- usposabljanja zaposlenih.
- Če predpostavljamo, da bo prehodno obdobje trajalo eno ali dve leti, potem je jasno, da bodo stroški, ki jih zahteva uvedba evro opcij ogromni. V takih okoliščinah je zato odločitev, katera vrsta podjetij in kakšen obseg storitev bodo pokriti z evro opcijami zelo pomembna. RSV je predlagala naslednje rešitve:

1. podjetja
  - družbe z omejeno odgovornostjo,
  - finančna podjetja,
  - zavarovalne družbe,
  - združne organizacije,
2. storitve
  - plačila stroškov in taks,
  - dohodninska napoved (obrazec za standardiziran računovodski izkaz),
  - četrtno obračunavanje za DDV,
  - splošne davčne napovedi (DDV, prispevki delodajalcev, posebni plačni davek, akontacija dohodnine) in
  - trošarinske davčne napovedi.

#### 4.6. Ocena prehodnega obdobja

Predvideni scenariji prehodnega obdobja so naslednji:

- A. Pripravljalno obdobje: 12-15 mesecev; prehodno obdobje: 1 leto,
- B. Pripravljalno obdobje: 12-15 mesecev; prehodno obdobje: 2 leti,
- C. Pripravljalno obdobje: 3-5 mesecev; prehodno obdobje: 2 leti,
- D. Pripravljalno obdobje: 24-27 mesecev; prehodnega obdobja ni ("Big Bang").

Švedska vlada neodvisno od omenjenih scenarijev zastopa stališče čimkrajšega prehodnega obdobja in poudarja predvsem pomembnost kvalitetnih priprav, kar je v skladu z načelom, ki ga zastopa tudi RSV. Ker je jasno, da je dolžina prehodnega obdobja v največji meri odvisna od obsega in zapletenosti prilagajanja informacijskih sistemov, je RSV analizirala dejavnike, ki bi pomembno vplivali na priprave informacijskih sistemov in s tem na skrajšanje prehodnega obdobja. Ti so:

- kakovostne prevajalne funkcije (notranje),
- zapiranje starih sistemov,
- poenoteno tehnično okolje,
- sprejetje odločitve o nepretvarjanju preteklih podatkov,
- mentalna priprava osebja in
- zaustavitev reform med pripravljalnim obdobjem.

Ker je s temi vprašanji povezana tudi oziroma predvsem uvedba evro opcij, RSV meni, da bi te dodatno otežile in zavlekle pripravljalno delo informacijskih sistemov, saj zahtevajo uvedbo eksternih shell sistemov, ki povzročajo dodatne stroške. To je eden od razlogov, zaradi katerih RSV zagovarja scenarij, ki ne predvideva prehodnega obdobja, zanemarljivi pa niso niti naslednji:

- manj kratkoročnih rešitev prav tako povezanih s shell sistemi, ki ne prispevajo k popolni funkcionalnosti,
- potreba po spremembah in razširjanju operativnih sistemov se zmanjša, ker obstaja samo ena valuta in ni potrebno navajati vrste valute,
- celoten javni sektor preide na skupno valuto ob istem času,
- informacijski programi in programi za usposabljanje so lažje koordinirani in
- celotno pripravljalno obdobje do uvedbe bankovcev in kovancev je namenjeno izključno prilagajanju, sprejemanju in obdelavi podatkov v evrih bi nastopilo šele ob koncu prehodnega obdobja. (Swedish National Tax Board, 2000a, str.14)

RSV se zaveda, da obstajajo tudi določeni problemi in tveganja povezana s tem scenarijem, vendar pa ti po njihovem mnenju ne bi smeli pretehtati pomembnih prednosti.

#### **4.7. Potrebna sredstva in stroški uvajanja evra**

Sredstva in posledično stroški priprav na uvedbo evra se v javni upravi razlikujejo glede na število in kompleksnost informacijskih sistemov v posameznih delih javne uprave ter so odvisni tudi od točke v času, ko bo Švedska dejansko prevzela novo valuto. Če se bo to zgodilo v trenutku, ko bodo predvidene sistemske prenove, potem bo uvedba evra zahtevala manj sredstev in posledično tudi manj stroškov (Swedish National Tax Board, 2000a, str.15).

Prehod na evro pogosto primerjajo z milenijskim hroščem, vendar pa ocene kažejo, da bodo stroški prilagajanja evru 3-5 krat preseгли stroške, ki jih je povzročilo leta 2000. Tako bo uvedba evra po dosedanjih izračunih RSV stala od 230-260 milijonov SEK, kar preračunano v tolarje pomeni od 5-6 milijard tolarjev (izračunano po srednjem menjalnem tečaju Banke Slovenija 24.2.2001). Stroški se nanašajo na:

- informacijske sisteme,
- informativne aktivnosti,
- usposabljanje zaposlenih in
- specializirane enote.

##### **4.7.1. Stroški informacijskih sistemov**

Celotni stroški prilagajanja informacijskih sistemov bodo znašali od 150-175 milijonov SEK in bodo vključevali:

- stroške dvojnega shranjevanja povezanega s pretvarjanjem določenih preteklih podatkov,
- razvoj shell rešitev, ki bo zahteval 16 milijonov SEK,
- stroške izslednosti, ki bodo znašali 17 milijonov SEK in
- uvedba evro opcij, ki predvideva strošek v višini najmanj od 55-60 milijonov SEK.

##### **4.7.2. Stroški informativnih aktivnosti**

Pri načrtovanju informiranja podjetij in širše javnosti o evru in njegovih učinkih sta na voljo dve možnosti, ki se stroškovno močno razlikujeta:

- splošna informacijska kampanja za podjetja in javnost, katere stroški znašajo okoli 9 milijonov SEK in zagotavljajo dvakratno razpošiljanje informativnega materiala podjetjem, po eno brošuro vsakemu gospodinjstvu in oglaševalske spote v časopisju, na televiziji in radiu ter
- koordinirana distribucija splošnih informacij po celotnem javnem sektorju, ki predvideva stroške v višini 1 milijon SEK.

Poleg tega stroški informiranja vključujejo tudi obveščanje vseh, ki so vnešeni v davčne registre glede stanja na njihovih računih v evrih, kar pomeni dodatnih 10 milijonov SEK.

### **4.7.3. Stroški obrazcev**

RSV izda letno veliko število obrazcev za oddajo davčnih napovedi pravnih in fizičnih oseb od katerih vsebuje večina delne podatke o vsotah na dejanskem obrazcu in/ali ob spremljajočem obrazložitenem tekstu. Revizija in ponovno tiskanje teh obrazcev predstavlja strošek v višini 5 250 000. V primeru uvedbe evro opcij v prehodnem obdobju bo predelava, tiskanje in distribucija obrazcev za pravne osebe, ki bodo izvajale evro opcije, pomenila še nadaljnih 2 625 000 SEK. Ta vsota vključuje tudi stroške predvidene za postavitev teh obrazcev na spletni strani RSV-ja. Če bo, kot to priporoča davčna uprava, izvajanje evro opcij potekalo izključno preko interneta, se bodo stroški tiskanja in distribucije zmanjšali za približno 2,5 milijona SEK.

### **4.7.4. Stroški usposabljanja zaposlenih**

RSV meni, da bo uvedba evra zahtevala usposabljanje celotnega osebja. Zato predvideva, da je potrebno seznaniti zaposlene s splošnimi informacijami o evru in vplivu oziroma posledicah nove valute na njihovo delo, ki bo po vsej verjetnosti vodila do sprememb urnikov in opisa delovnih mest. V ta namen je RSV predvidela nekaj več kot 20 milijonov SEK. V primeru prehodnega obdobja, ko bo RSV nudila podjetjem evro opcije, pa bo direkten vpliv evra zaznaven le v oddelkih, ki se ukvarjajo s podjetniškimi davki. Stroški informiranja in usposabljanja zaposlenih so v tem primeru ocenjeni na 5 milijonov SEK.

### **4.7.5. Stroški specializiranih enot**

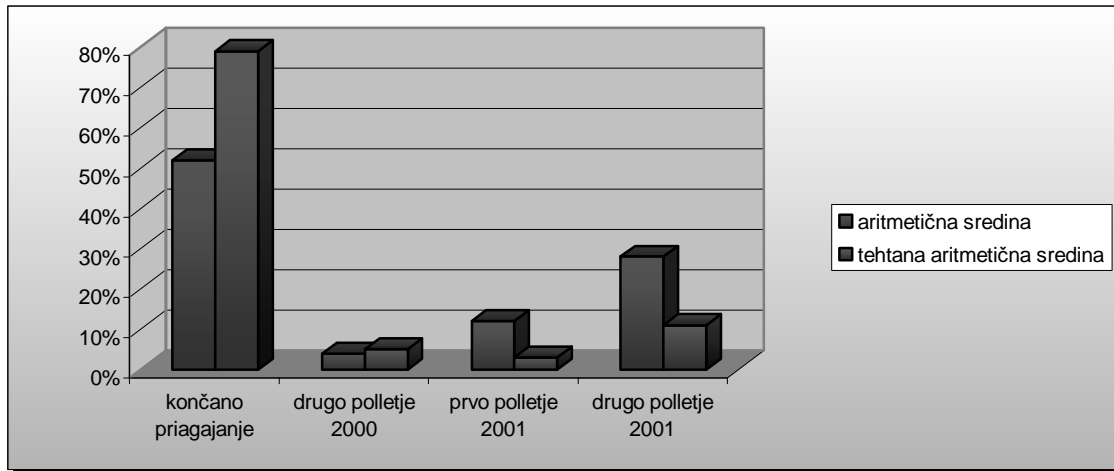
Stroški specializiranih enot so vezani na:

- analitično in razvojno delo povezano z zahtevanimi spremembami informacijskih sistemov, ki vključuje obsežno testiranje; ti stroški znašajo od 25-27,5 milijonov SEK,
- preverjanje in korigiranje vsebine obrazcev in raznega informacijskega materiala; stroški znašajo 1 milijon SEK in
- revizijo zakonskih direktiv in drugih pravnih inštrumentov, ki bo zahtevala prilagoditev urnikov, opisov delovnih mest; ocenjeni stroški bodo znašali okoli 700 000 SEK, v primeru evro opcij pa še nadaljnjih 300 000 SEK.



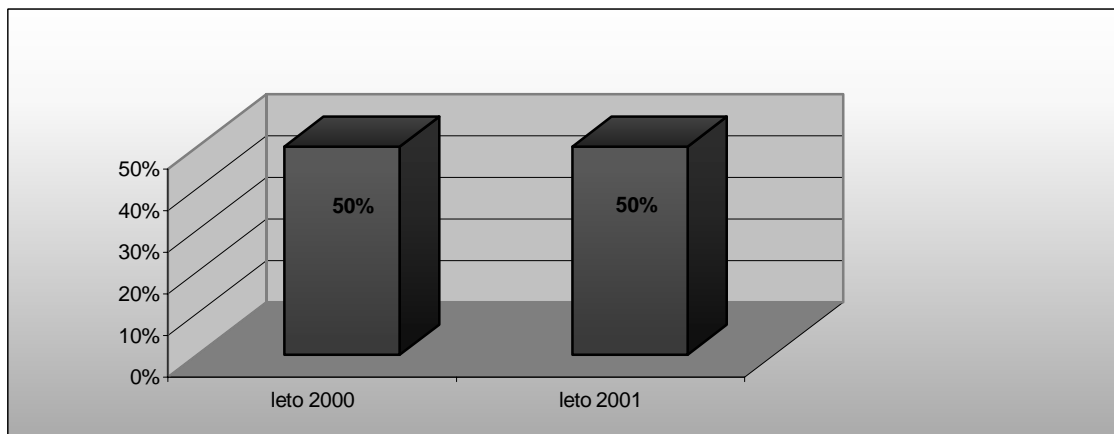
## Priloga 5: Priprave lokalnih skupnosti na uvedbo evra (grafični prikaz)

Slika 1: Prilagajanje informacijskih sistemov



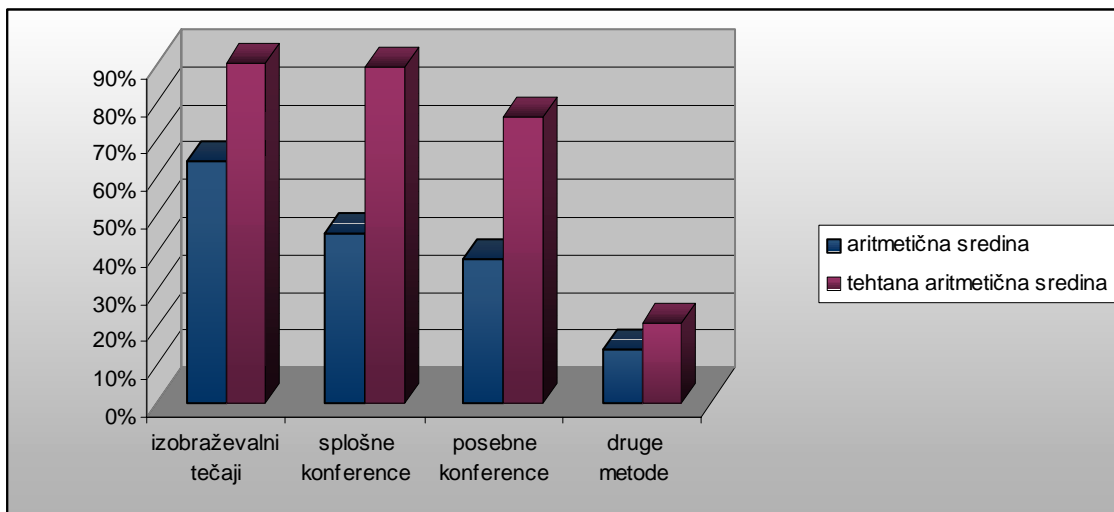
Vir: European Commission, Committee of Regions, 2000, str. 3.

Slika 2: Prilagajanje informacijskih sistemov (primerjava med letom 2000 in 2001)



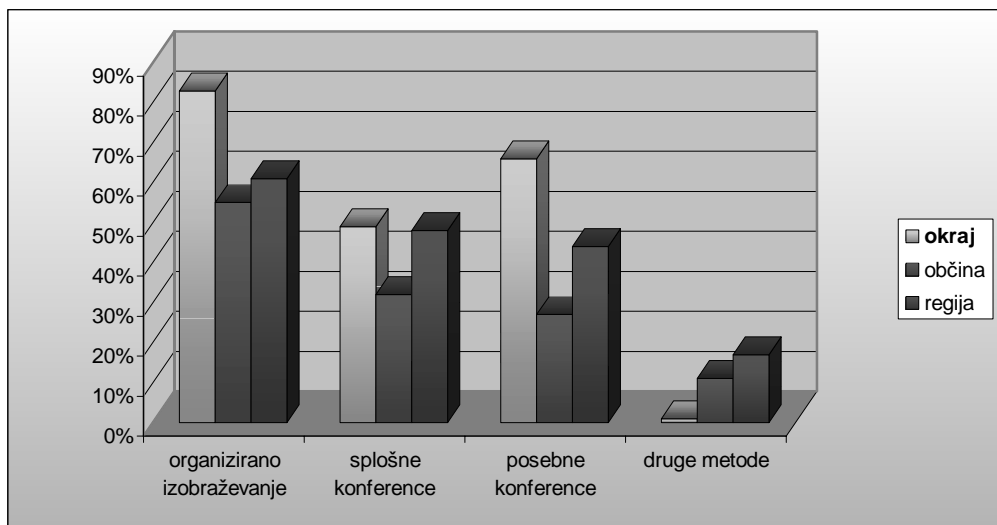
Vir: European Commission, Committee of Regions, 2001.

Slika 3: Usposabljanje zaposlenih



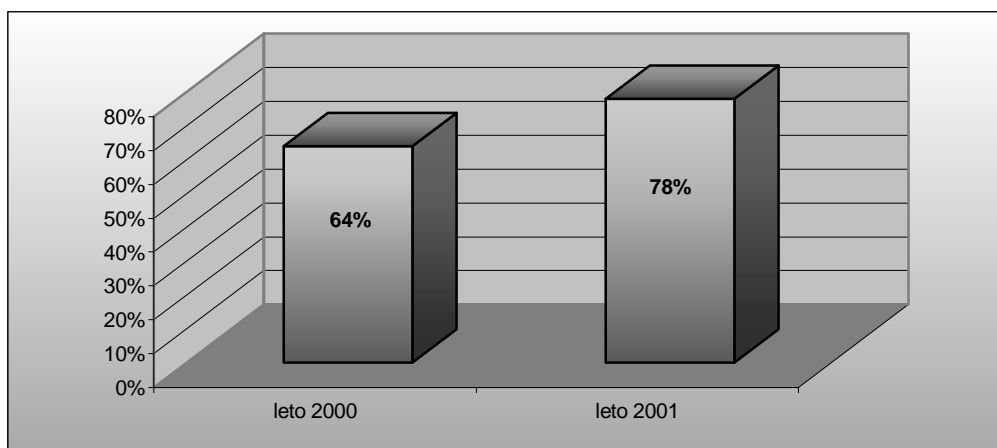
Vir: European Commission, Committee of Regions, 2000, str. 2.

**Slika 4:** Usposabljanje zaposlenih glede na velikost lokalne skupnosti



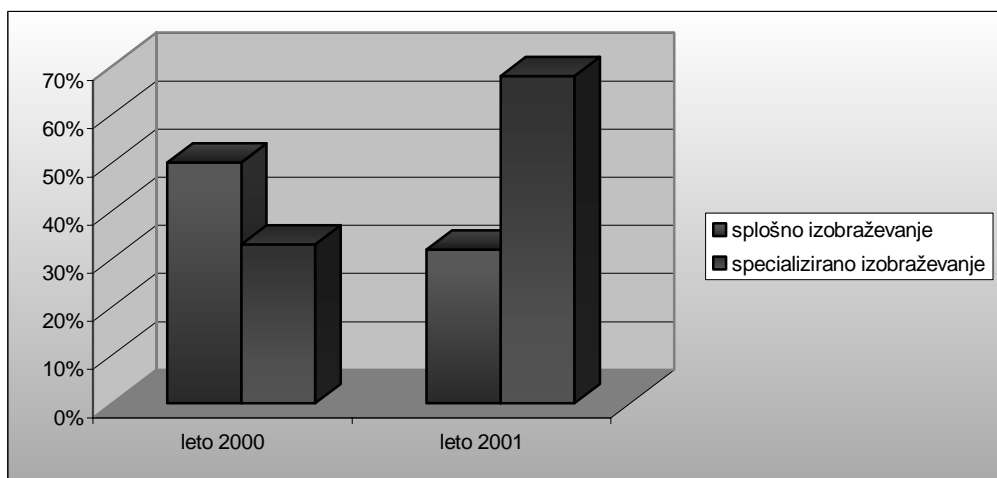
**Vir:** European Commission, Committee of Regions, 2000, str. 3.

**Slika 5:** Usposabljanje zaposlenih primerjalno po letih



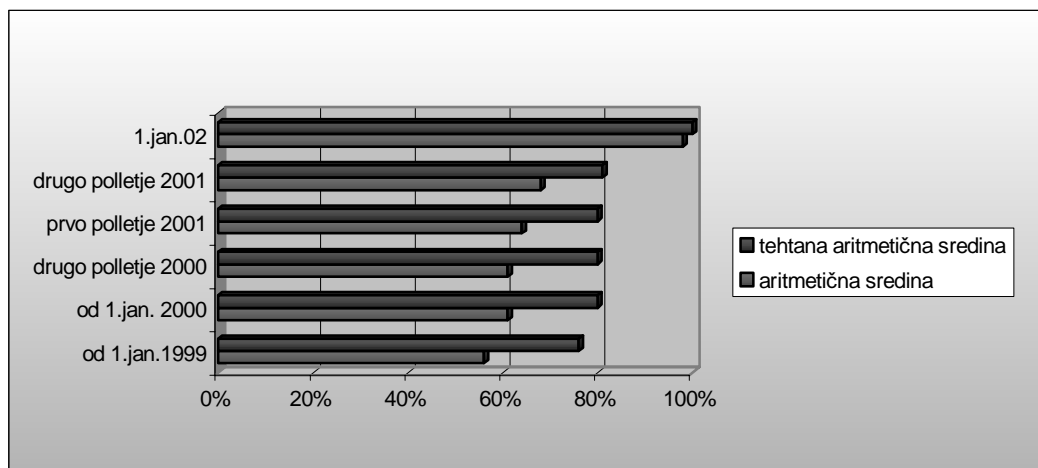
**Vir:** European Commission, Committee of Regions, 2001.

**Slika 6:** Oblike usposabljanja primerjalno po letih



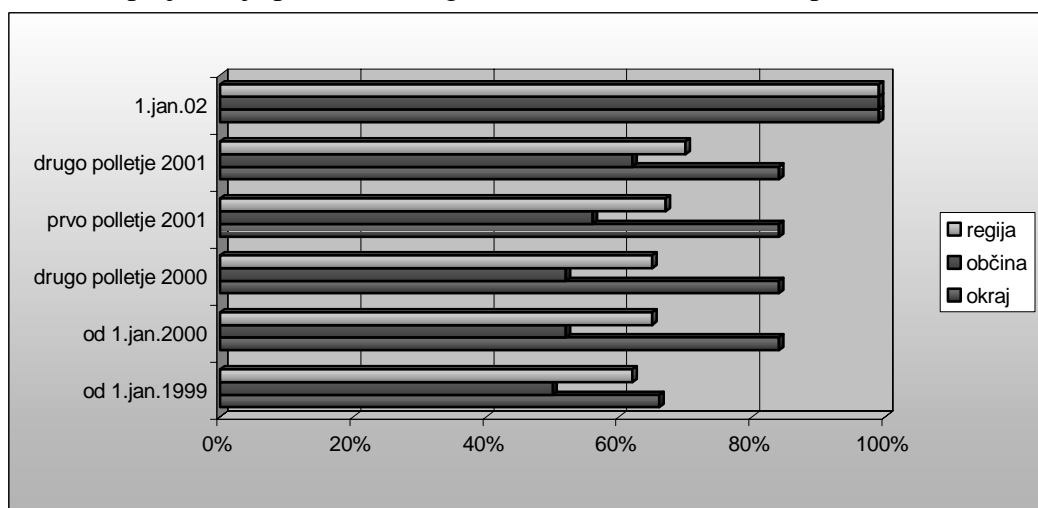
**Vir:** European Commission, Committee of Regions, 2001.

**Slika 7: Sprejemanje plačil v evrih**



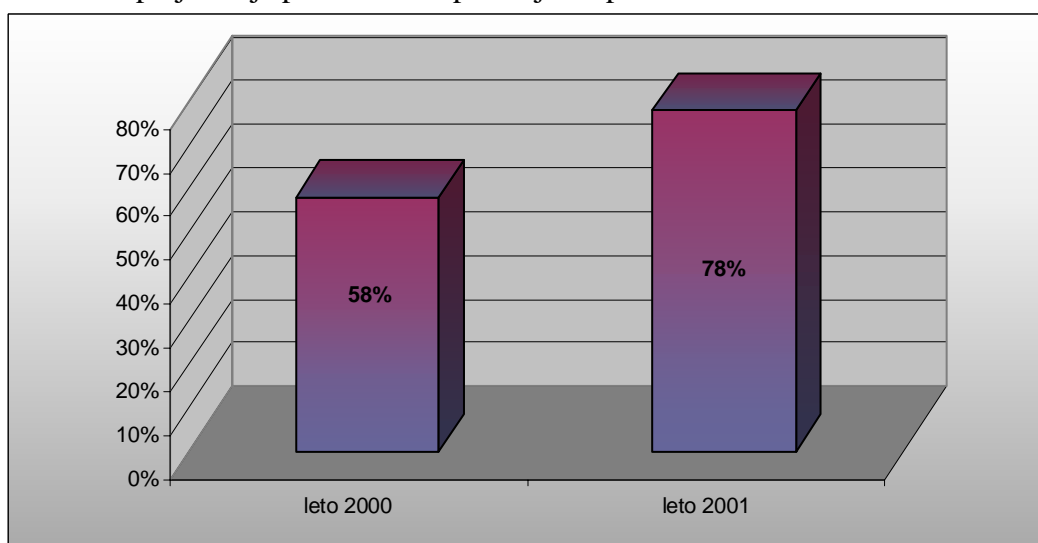
**Vir:** European Commission, Committee of Regions, 2000, str. 5.

**Slika 8: Sprejemanje plačil v evrih glede na velikost lokalne skupnosti**



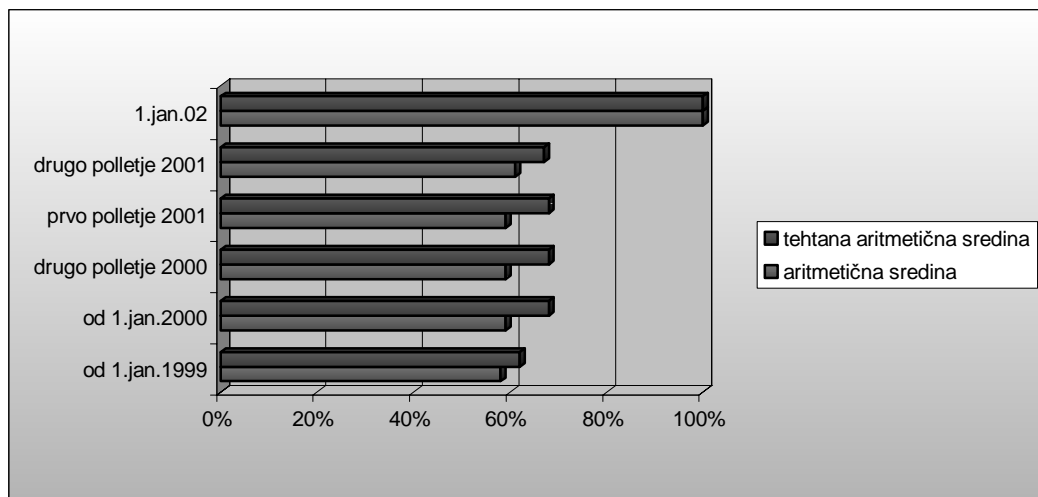
**Vir:** European Commission, Committee of Regions, 2000, str. 6.

**Slika 9 : Sprejemanje plačil v evrih primerjalno po letih**



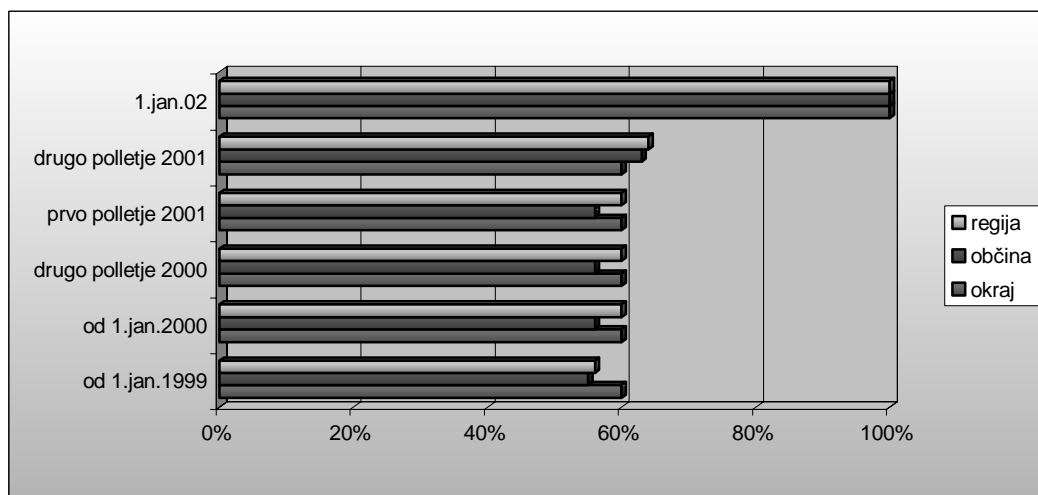
**Vir:** European Commission, Committee of Regions, 2001.

**Slika 10:** Sprejemanje davčnih napovedi



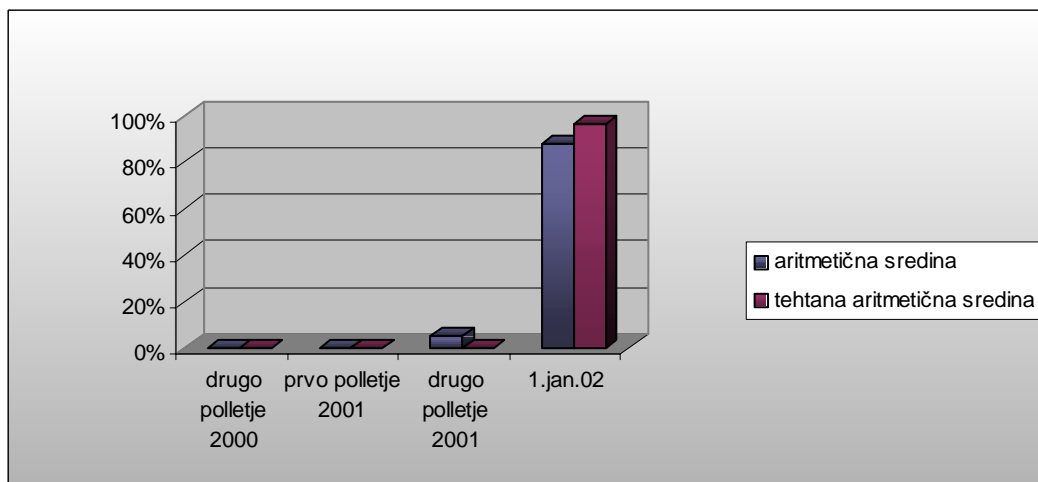
**Vir:** European Commission, Committee of Regions, 2000, str. 6.

**Slika 11:** Sprejemanje davčnih napovedi glede na velikost lokalne skupnosti



**Vir:** European Commission, Committee of Regions, 2000, str. 7.

**Slika 12:** Prehod proračuna in računovodstva na novo valuto



**Vir:** European Commission, Committee of Regions, 2000, str. 4.